

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

«ՄԼ ՄԱՅՆԻՆԳ»

ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՄԲ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Ձեռնարկություն՝ «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊԸ

Օբյեկտ՝ ՀՀ Արարատի մարզի Արտաշատի ավազակոպճային խառնուրդի
հանքավայրի 1-ին տեղամաս:

Մասը՝ Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում

Գլխավոր տնօրեն՝

Է. ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

Երևան 2025

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Էջ
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ	7
1. ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԵՆՔԸ	11
2. ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՂԻ ԱՆՈՒՆԸ (ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ) ԵՎ ԲՆԱԿՈՒԹՅԱՆ (ԳՏՆՎԵԼՈՒ) ՎԱՅՐԸ	19
3. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	19
4. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐ	19
4.1. Նախատեսվող գործունեության վայրը	19
4.2. Տեղամասի երկրաբանական կառուցվածքի և օգտակար հանածոների պաշարների բնութագիրը	24
4.3. Ռելիեֆ, երկրաձևաբանություն, սողանքներ, սեյսմիկ բնութագիր	30
4.4. Տեղամասի շրջանի կլիման	35
4.5. Մթնոլորտային օդի բնութագիր	41
4.6. Ջրային ռեսուրսներ	43
4.7. Հողեր	49
4.8. Բուսական և կենդանական աշխարհ	52
4.9. Անտառային ռեսուրսներ	57
4.10. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ	57
4.11. Ազդակիր համայնք	61
4.12. Պատմության և մշակույթի հուշարձաններ	64
5. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ԵՎ ՆՊԱՏԱԿԸ, ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՀԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ, ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ և ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ	66
5.1. Ընդհանուր տեղեկատվություն	66
5.2. Նախագծային կորուստները	68
5.3. Բացահանքի արտադրողականությունը և աշխատանքի ռեժիմը	69
5.4. Բացահանքի ծառայման ժամկետը	70
5.5. Բացահանքի բացումը	70
5.6. Լեռնանախապատրաստական աշխատանքները	71
5.7. Մշակման համակարգը	71
5.8. Մակարացման ապարների հեռացումը	72
5.9. Հանությաբարձման աշխատանքներ	72
5.10. Տրանսպորտային աշխատանքներ	74
5.11. Բացահանքի մշակման ժամանակացույցային պլանը	76
5.12. Լցակայանային աշխատանքները	76
5.13. Բացահանքի ջրամատակարարումը և ջրահեռացումը	77
5.14. Պահանջվող բնական ռեսուրսները, օգտագործվող հումքը ու նյութերը	78
5.15. Արտանետումներ	79

5.16.	Արտահոսքեր	80
5.17.	Թափոններ և դրանց գործածություն	81
5.18.	Արտադրական լցակույտեր	83
5.19.	Ֆիզիկական ներգործություններ	83
5.20.	Նախատեսվող գործունեության այլընտրանքային լուծումները	84
6.	ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՎՆԱՍՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄՆԵՐԸ, ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ ԵՎ ԺԱՄԿԵՏԸ	86
6.1.	Ազդեցություն հողային ռեսուրսների վրա	87
6.2.	Ազդեցություն ջրային ռեսուրսների վրա	87
6.3.	Ազդեցություն օդային ավազանի վրա	88
7.	ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԴԵՊՔՈՒՄ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱՌԱՆՁԻՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԻ, ԲՆԱԿԱՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ, ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԾԱՎԱԼՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐԻ ԱՌԱՆՁԻՆ, ԳՈՒՄԱՐԱՅԻՆ ԵՎ ԱՍԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ	89
8.	ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ՌԻՍԿԵՐԸ, ՕԳՈՒՏՆԵՐԸ, ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ	95
9.	ՄԱՐԴՈՒ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ, ՌԻՍԿԵՐԸ	97
10.	ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ՀԵՏԵՎԱՆՔՈՎ ԱՌԱՋԱՑԱԾ ՌԻՍԿԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ, ԴՐԱՆՑ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ՈՒ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ	99
11.	ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԿԼԻՄԱՅԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԱՌԱՋԱՑՆՈՂ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ	102
12.	ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒՅԹԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻՆ ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ	104
13.	ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ԲՈԼՈՐ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՎ ԸՆՏՐՎԱԾ ՏԱՐԲԵՐԱԿԻ ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄԸ՝ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՏԵՍԱՆԿՅՈՒՆԻՑ	106
14.	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ, ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ՓԱԿՄԱՆ ՓՈԽԼԵՐՈՒՄ	107
15.	ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆԸ	108
16.	ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՄՇՏԱՐԻՏԱՐԿՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ	120
17.	ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ Ի ՀԱՅՏ ԵԿԱԾ ԽՈԶԸՆԴՈՏՆԵՐԻ, ՆԵՐԱՌՅԱԼ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	124
18.	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ	125

Հավելված 1. Քաղվածք ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստր պետական միասնական գրանցամատյանից	126
Հավելված 2. Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքի անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման վկայականների պատճենները	130
Հավելված 3. Արտանետումների ցրման հաշվարկ	140

ԱՂՅՈՒՍԱԿՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

	Էջ
Աղյուսակ 1. Օգտակար հանածոի քիմիական կազմը	26
Աղյուսակ 2. Ավազի ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների ցուցանիշները	27
Աղյուսակ 3. Կոպճի ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների ցուցանիշները	27
Աղյուսակ 4. Կոպճից ստացված խճի ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների ցուցանիշները	28
Աղյուսակ 5. Պաշարների հաշվարկման ամփոփ աղյուսակ	30
Աղյուսակ 6-1. Օդի ջերմաստիճանը ըստ ամսիսների	37
Աղյուսակ 6-2. Օդի միջին առավելագույն (մ.ա., համարիչում) և միջին նվազագույն (մ.ն. հայտարարում) ջերմաստիճանը	37
Աղյուսակ 6-3. Օդի դիտված բացարձակ առավելագույն (ա) և նվազագույն (ն) ջերմաստիճանը	37
Աղյուսակ 6-4. Օդի նշված ջերմաստիճանով օրերի միջին (մ) և առավելագույն (ա) քանակը տաք ժամանակահատվածի համար	37
Աղյուսակ 6-5. Օդի նշված ջերմաստիճանով օրերի միջին (մ) և առավելագույն (ա) քանակը ցուրտ ժամանակահատվածի համար (նվազագույն ջերմաչափով)	38
Աղյուսակ 6-6. Օդի էքստրեմալ ջերմաստիճանների միջին արժեքները, °C (առավելագույն միջինը ա.մ. համարիչում, նվազագույն միջինը՝ ն.մ. հայտարարում)	38
Աղյուսակ 7-1. Օդի խոնավությունը ըստ ամսիսների	38
Աղյուսակ 7-2. Օդի խոնավությունը ամենացուրտ և ամենատաք ամսիսներին	38
Աղյուսակ 8. Տեղամների քանակը	39
Աղյուսակ 9. Ձնածածկույթը	39
Աղյուսակ 10. Քամիների կրկնելիությունը	39
Աղյուսակ 11-1. Քամիների միջին արագությունները	40
Աղյուսակ 11-2. Քամու հաշվարկային արագությունը	40
Աղյուսակ 11-3. Ուժեղ քամիներով օրերի քանակը	40

Աղյուսակ 12.	Արաքս գետի ջրերի որակի մշտադիտարկումների արդյունքները	46
Աղյուսակ 13.	Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի 2-Շ ₁ բլոկի հարակից տարածքում Արաքս գետի ջրերի որակի ուսումնասիրության արդյունքները	47
Աղյուսակ 14.	Արարատյան արտեզիան ավազանի ջրային ռեսուրսները	47
Աղյուսակ 15.	Կիսաանապատային գորշ հողերի քիմիական և ֆիզիկաքիմիական հատկությունները	51
Աղյուսակ 16.	ՀՀ Արարատի մարզի բնության հուշարձանները	60
Աղյուսակ 17.	Արտաշատ քաղաքում գտնվող պատմության և մշակույթի հուշարձանները	64
Աղյուսակ 18.	Հանքի արտադրողականությունը	69
Աղյուսակ 19.	Արտադրական թափոնների տեսակները և քանակը	81
Աղյուսակ 20.	Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցության գնահատական մատրիցը	92
Աղյուսակ 21.	Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները շինարարության, շահագործման և փակման փուլերում	107
Աղյուսակ 22.	Նյութերի ծախսի հաշվարկը	110
Աղյուսակ 23.	Աշխատավարձի ֆոնդի հաշվարկը	110
Աղյուսակ 24.	Ամորտիզացիոն ծախսերի հաշվարկը	110
Աղյուսակ 25.	Շահագործման ծախսերի նախահաշիվ	111
Աղյուսակ 26.	Կենսաբանական վերականգնման փուլի աշխատանքների նախահաշիվը	113
Աղյուսակ 27.	Բնապահպանական կառավարման պլանը	116
Աղյուսակ 28.	Մշտադիտարկումների կառուցվածքը	121

ՆԿԱՐՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

		էջ
Նկար 1.	ՀՀ Արարատի մարզի ակնարկային քարտեզ	20
Նկար 2.	Հայցվող տարածքի իրավիճակային քարտեզ: Կազմված է 1:10000 մասշտաբի տեղագրական քարտեզի հիման վրա	21
	Հայցվող տարածքի սխեմատիկ իրադրային հատակագիծ: Կազմված է 1:50000 մասշտաբի տոպոգրաֆիական	
Նկար 3.	հենքի վրա	22
	Հայցվող տարածքի իրավիճակային քարտեզ: Կազմված է Google երկրատեղեկատվական համակարգից ներբեռնված պատկերի	
Նկար 4.	հենքի վրա	22
	Տեղամասի շրջանի երկրաձևաբանական տարրերի սխեմատիկ	
Նկար 5.	քարտեզ	32
	Տեղամասի շրջանի լանջերի թեքությունների	
Նկար 6.	սխեմատիկ քարտեզ	33
Նկար 7.	Սողանքային մարմինների տարածման սխեմատիկ	34

	քարտեզ	
	ՀՀ տարածքի հավանական սեյսմիկ վտանգի գոտիավորման	
Նկար 8.	քարտեզ	35
Նկար 9.	Տեղամասի շրջանի կլիմայական գոտիների սխեմատիկ քարտեզ ...	36
	ՀՀ տարածքի օդերևութաբանական կայանների տեղադիրքերի	
Նկար 10.	քարտեզ	41
Նկար 11.	ՀՀ մթնոլորտային օդի մոնիթորինգի դիտացանց	43
Նկար 12.	Արաքս գետի որակի մոնիթորինգի դիտացանց	45
	Հայցվող տարածքի և Արաքս գետի տեղադիրքը և	
Նկար 13.	հեռավորությունները արտացոլող սխեմատիկ քարտեզ	48
	Արարատյան դաշտի ստորերկրյա ջրային ավազանների սխեմատիկ	
Նկար 14.	քարտեզ	49
Նկար 15.	Հողերի բնական տիպերի տարածման սխեմատիկ քարտեզ	50
Նկար 16.	Շրջանի բուսական տիպերի սխեմատիկ քարտեզ	53
Նկար 17.	«Խոր Վիրապ» արգելավայրի համայնապատկերը	58
	Հայցվող տարածքի և «Խոր Վիրապ» պետական արգելավայրի	
Նկար 18.	իրադրային քարտեզ	59
	Հայցվող տարածքի և «Աղակալած ճահճուտ» կենսաբանական	
Նկար 19.	հուշարձանի հեռավորությունների քարտեզ	61
Նկար 20.	Արտաշատ քաղաքային բնակավայրի կադաստրային քարտեզ	63
	Հայցվող տարածքի և Արտաշատ քաղաքային բնակավայրի	
	պատմության և մշակույթի հուշարձանների հեռավորությունների	
Նկար 21.	քարտեզ	65
	Ռեկուլտիվացվող տարածքների տեղաբաշխման սխեմատիկ	
Նկար 22.	քարտեզ	123
	Շրջակա միջավայրի մշտադիտարկման կետերի սխեմատիկ	
Նկար 23.	քարտեզ	120

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ

Օգտակար հանածոյի պաշարներ՝ օգտակար հանածոյի կուտակումներ, որոնց ծավալը, քանակը, որակը և տարածքային դիրքն ու ձևը որոշված են

Հանքավայր՝ ընդերքի մաս, որը պարունակում է օգտակար հանածոյի պաշարներ (այդ թվում՝ կանխատեսումային), որոնք ստացել են երկրաբանատնտեսագիտական գնահատական.

Օգտակար հանածոյի արդյունահանում՝ օգտակար հանածոյի դուրսբերումը հանքավայրերից և դրանց մեջ պարփակված օգտակար բաղադրիչների կորզմանն ուղղված աշխատանքների համալիր

Նախատեսվող գործունեություն՝ շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցություն ունեցող ուսումնասիրություն, արտադրություն, կառուցում, շահագործում, վերակառուցում, ընդլայնում, տեխնիկական և տեխնոլոգիական վերազինում, վերապրոֆիլավորում, կոնսերվացում, տեղափոխում, լուծարում, փակում.

Նախագծային փաստաթուղթ՝ նախատեսվող գործունեության իրականացման համար օրենքով և այլ իրավական ակտերով սահմանված փաստաթուղթ կամ փաստաթղթերի փաթեթ և դրանց փոփոխություն: Նախատեսվող գործունեության իրականացման համար օրենքով կամ այլ իրավական ակտերով փաստաթուղթ կամ փաստաթղթերի փաթեթ նախատեսված չլինելու դեպքում՝ նախատեսվող գործունեության փուլային նկարագիր, ընդերքօգտագործման դեպքում՝ Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքի 36-րդ և 39-րդ հոդվածներով սահմանված ծրագիր կամ 50-րդ հոդվածով սահմանված արդյունահանման նախագիծ.

Շրջակա միջավայր՝ բնական և մարդածին բաղադրիչների (մթնոլորտային օդ, կլիմա, ջրեր, հողեր, ընդերք, լանդշաֆտ, կենդանական ու բուսական աշխարհ, ներառյալ անտառ, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ կամ բնապահպանական հողեր, բնակավայրերի կանաչ գոտիներ, կառույցներ, բնական օբյեկտներ, պատմության և մշակույթի հուշարձաններ), սոցիալական միջավայրի, ներառյալ մարդու առողջության, անվտանգության.

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցություն՝ հիմնադրույթային փաստաթղթի գործողության կամ նախատեսվող գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի կամ դրա բաղադրիչներից որևէ մեկի փոփոխությունը.

Նախատեսվող գործունեություն՝ «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ և 4-րդ մասերում նշված գործունեության տեսակներ, 6-րդ և 7-րդ մասերով սահմանված գործունեություն, իսկ սույն օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով սահմանված կարգով նախատեսված դեպքերում՝ նաև դրանց վերակառուցում կամ ընդլայնում կամ տեխնիկական կամ տեխնոլոգիական վերազինում կամ վերապրոֆիլավորում կամ կոնսերվացում կամ տեղափոխում կամ դադարեցում կամ փակում, ատոմային էներգիայի անվտանգության տեսակետից կարևոր օբյեկտների դեպքում՝ շահագործումից հանում (ատոմային էներգիայի անվտանգության տեսակետից կարևոր օբյեկտ հանդիսացող գերեզմանոցի դեպքում՝ փակում) կամ քանդում կամ նախագծային փոփոխություն.

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում՝ նախաձեռնողի կողմից նախատեսվող գործունեության հետևանքով շրջակա միջավայրի վրա նախատեսվող գործունեության հնարավոր ազդեցության ուսումնասիրության գործընթաց.

Նախաձեռնող՝ հիմնադրույթային փաստաթղթի նախագիծ ներկայացնող պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին կամ նախատեսվող գործունեություն իրականացնելու համար դիմող անձ.

Ազդակիր բնակավայր՝ շրջակա միջավայրի վրա հիմնադրույթային փաստաթղթի գործողության կամ նախատեսվող գործունեության իրականացման հնարավոր ազդեցության ենթակա բնակավայր (Երևան քաղաքի դեպքում՝ վարչական շրջան).

Ազդակիր համայնք՝ ազդակիր բնակավայր ներառող համայնք.

Շահագրգիռ անձ կամ հանրություն՝ հիմնադրույթային գործողության կամ նախատեսվող գործունեության իրականացման հետևանքով անմիջական կամ հավանական ազդեցություն կրող կամ դրանց վերաբերյալ ընդունվող որոշումների

նկատմամբ հետաքրքրությունն ցուցաբերող մեկ կամ մեկից ավելի ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ.

Բնապահպանական կառավարման պլան՝ շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր դրական ազդեցությունների պահպանման և ուժեղացման, բացասական ազդեցությունների կանխարգելման, բացառման, նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման և շրջակա միջավայրին հասցվող վնասի հատուցման համար նախատեսվող միջոցառումները (շինարարության, շահագործման, փակման, հետփակման փուլերը, ռիսկային և արտակարգ իրավիճակները), դրանց ընտրության և արդյունավետության հիմնավորումը, իրականացման ժամանակացույցը, մշտադիտարկման ցուցիչները, ծախսերի գումարային գնահատումը նախատեսող փաստաթուղթ.

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության մշտադիտարկման (մոնիտորինգի) ծրագիր՝ հիմնադրույթային փաստաթղթի դրույթների գործողության կամ նախատեսվող գործունեության՝ նախագծային փաստաթղթին համապատասխան իրականացման ընթացքում և դրանից հետո շրջակա միջավայրի վրա ներգործության դիտարկմանը, հետնախագծային վերլուծությանը, պետական փորձաքննական եզրակացության և Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով կամ ենթաօրենսդրական նորմատիվ իրավական ակտերով սահմանված պահանջների կատարմանը կամ արտադրական հսկմանը (ինքնահսկմանը) ուղղված գործողությունների ամբողջություն.

Բույսերի կարմիր գիրք՝ միջազգային պահանջները բավարարող համահավաք փաստաթուղթ, որում գրանցվում են տեղեկություններ հազվագյուտ, անհետացման եզրին գտնվող բույսերի և համակեցությունների կարգավիճակի, աշխարհագրական տարածվածության, էկոլոգիական պայմանների, կենսաբանական առանձնահատկությունների ներկա վիճակի և պահպանման միջոցառումների մասին.

Կենդանիների Կարմիր գիրք՝ միջազգային պահանջները բավարարող համահավաք փաստաթուղթ է, որում գրանցվում են տեղեկություններ հազվագյուտ, անհետացող կենդանական տեսակների կարգավիճակի, աշխարհագրական

տարածվածության, էկոլոգիական պայմանների, կենսաբանական առանձնահատկությունների, ներկա վիճակի և պահպանման միջոցառումների մասին: Կենդանիների Կարմիր գիրքը վարվում է հազվագյուտ և անհետացող կենդանական տեսակների և համակեցությունների հաշվառման, պահպանության, վերարտադրության, օգտագործման և գիտականորեն հիմնավորված հատուկ միջոցառումների մշակման և իրագործման, ինչպես նաև դրանց մասին բնակչությանը իրազեկելու նպատակով:

Հող՝ երկրի մակերևույթում բիոտիկ, աբիոտիկ և մարդածին գործոնների երկարատև ազդեցության արդյունքում առաջացած ինքնուրույն բնագիտապատմական հանքաօրգանական բնական մարմին՝ կազմված կոշտ հանքային և օրգանական մասնիկներից, ջրից ու օդից և ունի բույսերի աճի ու զարգացման համար համապատասխան պայմաններ ստեղծող յուրահատուկ գենետիկամորֆոլոգիական հատկանիշներ ու հատկություններ:

Հողի բերրի շերտ՝ հողային ծածկույթի վերին շերտի բուսահող, որն օգտագործվում է հողերի բարելավման, կանաչապատման, ռեկուլտիվացման նպատակներով:

Ռեկուլտիվացում՝ խախտված հողերի վերականգնմանն ուղղված (օգտագործման համար պիտանի վիճակի բերելու) միջոցառումների համալիր, որը կատարվում է 2 փուլով՝ տեխնիկական և կենսաբանական:

Խախտված հողեր՝ առաջնային տնտեսական արժեքը կորցրած և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ներգործության աղբյուր հանդիսացող հողեր:

1. ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ՆՈՐՄԱՏԻՎ-ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԵՆՔԸ

Արդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հիմնական հաշվետվությունը կազմելիս ընկերությունն առաջնորդվել է բնապահպանական օրենսդրության պահանջներով, որոնք ամրագրված են հետևյալ իրավական ակտերում.

– ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք (ՀՕ-280, 28.11.2011թ.), որով սահմանվում են ՀՀ տարածքում ընդերքօգտագործման սկզբունքներն ու կարգը, կարգավորվում են ընդերքն օգտագործելիս բնությունը և շրջակա միջավայրը վնասակար ազդեցություններից պաշտպանության, աշխատանքների կատարման անվտանգության ապահովման, ինչպես նաև ընդերքօգտագործման ընթացքում պետության և անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության հետ կապված հարաբերությունները:

– ՀՀ Հողային օրենսգիրք (ՀՕ-185, 02.05.2001թ.), որը սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսավարման տարբեր կազմակերպական-իրավական ձևերի զարգացման, հողերի բերրիության, հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը:

– ՀՀ Ջրային օրենսգիրք (ՀՕ-373, 04.06.2002թ.), որով կարգավորվում են ջրային ռեսուրսների և ջրային համակարգերի, այդ թվում՝ ջրամատակարարման, ջրահեռացման համակարգերի տնօրինման, տիրապետման, օգտագործման և պահպանման ոլորտում ծագող հարաբերությունները:

– «Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-22, 23.11.1999թ.), որը սահմանում է պետական քաղաքականությունը բնական բուսական աշխարհի գիտականորեն հիմնավորված պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման և վերարտադրության բնագավառում:

– «Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-52, 03.04.2000թ.), որը սահմանում է ՀՀ տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների

պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը:

– «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք ՀՕ-121 (ընդ. 1994թ.), որով կարգավորվում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:

– «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-211, 27.11.2006թ.), որը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների՝ որպես բնապահպանական, տնտեսական, սոցիալական, գիտական, կրթական, պատմամշակութային, գեղագիտական, առողջապահական, ռեկրեացիոն արժեք ներկայացնող էկոհամակարգերի, բնության համալիրների ու առանձին օբյեկտների բնականոն զարգացման, վերականգնման, պահպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականության իրավական հիմունքները:

– «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (ընդունվել է ՀՕ-110, 21.06.2014թ., խմբագրվել է 03.05.23 ՀՕ-150-Ն), կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետությունում ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման, անդրսահմանային ազդեցության գնահատման, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության, հանրության ծանուցման, հանրային լսումների իրականացման, պետական փորձաքննական եզրակացության տրամադրման, ուժը կորցնելու, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման, փորձաքննության և նախատեսվող գործունեության իրականացման գործընթացներում նախաձեռնողների իրավունքների ու պարտականությունների հետ կապված հարաբերությունները:

- «Թափոնների մասին» 24.11.2004թ.-ի թիվ ՀՕ-159-Ն օրենք, որը կարգավորում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, հեռացման, ծավալների կրճատման և դրանց հետ կապված այլ հարաբերությունների, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելման իրավական և տնտեսական հիմքերը:
- ՀՀ կառավարության 19.11.2014թ.-ի թիվ 1325-Ն որոշում, որով սահմանվել է հանրային ծանուցման և քննարկումների իրականացման կարգը:
- ՀՀ կառավարության 28.12.2023թ.-ի թիվ 2343-Ն որոշում, որով սահմանվել հանրության իրազեկման և հանրային լուսմների ծանուցման բովանդակությունը, հանրային լուսմների ընթացակարգը, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության գործընթացում շահագրգիռ հանրության կարծիքների, դիտողությունների և առաջարկությունների ներկայացման, տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից նախնական համաձայնության կամ անհամաձայնության տրամադրման ընթացակարգը և ժամկետները:
- ՀՀ կառավարության 10.01.2013թ.-ի թիվ 22-Ն որոշում, որով սահմանվել են օգտակար հանածոների արդյունահանված տարածքի, արդյունահանման ընթացքում առաջացած արտադրական լցակույտերի տեղադիրքի և դրանց հարակից համայնքների բնակչության անվտանգության ու առողջության ապահովման նպատակով մշտադիտարկումների իրականացման, դրանց իրականացման վճարների չափերի հաշվարկման և վճարման կարգերը:
- ՀՀ կառավարության 14.12.2017թ.-ի թիվ 1643-Ն որոշում, որը կիրառվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում խախտված հողերի հաշվառման, հողաշինարարական, քարտեզագրման, կանխատեսվող ու իրականացման ենթակա ռեկուլտիվացման աշխատանքների նախագծման, ռեկուլտիվացման, ռեկուլտիվացված հողերի նպատակային նշանակության ուղղությունների որոշման, ինչպես նաև նպատակային ու գործառական նշանակությանը համապատասխան՝ դրանց հետագա օգտագործման ժամանակ:

- ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ.-ի N781-Ն որոշում, որը սահմանում է սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման ընթացակարգը:
- ՀՀ կառավարության 22.02.2018թ.-ի N191-Ն որոշում, որը սահմանում է ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող մշտադիտարկումների իրականացման պահանջների, ինչպես նաև արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությունները ներկայացնելու կարգը:
- ՀՀ կառավարության 02.11.2017թ.-ի N1404-Ն որոշում, որով սահմանվել են հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և պակաս արդյունավետ հողերի բարելավման համար հողի բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները:
- ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N71-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը,
- ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N72-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը,
- ՀՀ կառավարության 14.08.2008թ.-ի N967-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը:
- ՀՀ կառավարության 15.06.2017թ.-ի N676-Ն որոշում, որով հաստատվել են ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման և վերամշակման պլանների օրինակելի ձևերը:
- ՀՀ կառավարության 18.08.2021թ.-ի N1352-Ն որոշում, որով կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքի 69-րդ հոդվածով սահմանված շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխին Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված ընդերքօգտագործողների կողմից Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքի 3-րդ հոդվածով սահմանված ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների՝ նախահաշվային արժեքների

հաշվարկման և վերահաշվարկման կարգի հետ կապված իրավահարաբերությունները:

– ՀՀ կառավարության 08.09.2011թ.-ի №1396-Ն որոշում, որով սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հողի բերրի շերտի նպատակային և արդյունավետ օգտագործման հետ կապված հարաբերությունները;

– ՀՀ կառավարության 21.10.2021թ.-ի N1733-Ն որոշում, որով կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքի 69-րդ հոդվածով սահմանված՝ շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի օգտագործման և հատկացումների չափերի հաշվարկման հետ կապված հարաբերությունները:

– ՀՀ առողջապահության նախարարի 06.03.2002թ.-ի N138 հրաման, որով հաստատվում են աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում աղմուկի սանիտարական նորմերը:

– ՀՀ կառավարության 10.01.2008թ.-ի N 18-Ն որոշում, որով կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության տարածքում, Արաքս գետի ողողատներում գտնվող հանքավայրերից գետավազի արդյունահանման հետ կապված հարաբերությունները:

– ՀՀ կառավարության 20.01.2005թ.-ի N64-Ն որոշում, որով հաստատվել են ջրակնոհամակարգերի սանիտարական պահպանման, հոսքի ձևավորման, ստորերկրյա ջրերի պահպանման, ջրապահպան, էկոտոնի և անօտարելի գոտիների տարածքների սահմանման չափորոշիչները:

– ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարի 25.10.2022թ. N 369-Ն հրաման, որով հաստատվել են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման դրույթների կիրարկման ուղեցույցները:

– ՀՀ կառավարության 11.11.2021թ.-ի N 1848-Ն որոշում, որով հաստատել ընդերքօգտագործման հետևանքով խախտված հողերի, ընդերքօգտագործման թափոնների փակված օբյեկտների ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների իրականացման, այդ թվում՝ կենսաբանական վերականգնման ուղեցույցը:

– ՀՀ կառավարության 27.05.2015թ.-ի N764-Ն որոշումը, որով հաստատվել է շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր տնտեսական վնասի գնահատման և հատուցման կարգը:

– ՀՀ կառավարության 25.09.2014թ.-ի N 1059-Ա որոշում, որով հաստատվել են ՀՀ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը (համաձայն N 1 հավելվածի) և Հայաստանի բնության հատուկ պահպանվող տարածքների պահպանության և օգտագործման բնագավառի 2014-2020 թվականների պետական ծրագրի միջոցառումները՝ (համաձայն N 2 հավելվածի):

Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի 1-ին մասի՝ Ա կատեգորիայի նախատեսվող գործունեության՝ ՇՄԱԳ հաշվետվությանը ներկայացվող պահանջներն են՝

- 1) նախաձեռնողի անունը (անվանումը) և բնակության (գտնվելու) վայրը.
- 2) նախատեսվող գործունեության անվանումը՝ սույն օրենքի 12-րդ հոդվածին համապատասխան.
- 3) հաշվետվության ամփոփ բովանդակությունը, որը ներառում է տեղեկատվություն նախաձեռնողի մասին, նախատեսվող գործունեության ոչ տեխնիկական նկարագիրը, իրականացման վայրը, շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունների և դրանց մեղմմանն ուղղված միջոցառումների հանրամատչելի, համառոտ նկարագիրը, որոնք պետք է բխեն նախագծային փաստաթղթից.
- 4) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության տարածքի, այդ թվում՝ շրջակա միջավայրի, բնական պայմանների, ռեսուրսների նկարագիրը, ինչպես նաև դրանց օգտագործման նպատակը, ենթակառուցվածքները, ազդակիր համայնքը, ազդակիր բնակավայրը և դրանց տեղադիրքն արտացոլող իրավասու մարմնի տրամադրած տարածական պլանավորման փաստաթղթերը, իրադրության սխեման կամ քարտեզը՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գործող միասնական գեոդեզիական կոորդինատային համակարգով.
- 5) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության նկարագիրը և նպատակը, արտադրական հզորությունները, ֆիզիկական, տեխնիկական և տեխնոլոգիական բնութագրերը, պահանջվող բնական ռեսուրսների, օգտագործվող

հումքի ու նյութերի, արտանետումների, արտահոսքերի, թափոնների և դրանց գործածության, արտադրական լցակույտերի, ֆիզիկական ներգործությունների նկարագրությունը.

6) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության հնարավոր այլընտրանքային տարբերակների նկարագիրը, ներառյալ նախատեսվող գործունեությունից հրաժարման (գրոյական) տարբերակը.

7) նախագծային փաստաթղթով նախատեսված շրջակա միջավայրի հնարավոր տնտեսական, բնապահպանական վնասների գնահատումները, հատուցման ձևը և ժամկետը.

8) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության, ներառյալ այլընտրանքային տարբերակների իրականացման դեպքում շրջակա միջավայրի առանձին բաղադրիչների, բնական ռեսուրսների, պայմանների հնարավոր փոփոխությունների և դրանց ծավալների նկարագրի առանձին, գումարային և ամբողջական գնահատումը.

9) նախագծային փաստաթղթով նախատեսված սոցիալական հնարավոր ազդեցությունները, ռիսկերը, օգուտները, վերլուծական բնութագրերը.

10) մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, գործոնները, ռիսկերը.

11) նախագծային փաստաթղթով նախատեսված հնարավոր արտակարգ իրավիճակների հետևանքով առաջացած ռիսկերի գնահատումը, դրանց կանխարգելմանն ու նվազեցմանն ուղղված միջոցառումները.

12) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում կլիմայի հնարավոր փոփոխություններ առաջացնող գործոնները, ներառյալ ջերմոցային գազերի արտանետումները, դրանց բնույթը, ծավալը, ինչպես նաև կլիմայի փոփոխության մեղմմանն ու հարմարվողականությանն ուղղված միջոցառումները.

13) հաստատված հիմնադրույթային փաստաթղթերին նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության համապատասխանության հիմնավորումները.

14) նախագծային փաստաթղթով նախատեսված բոլոր հնարավոր տարբերակների վերլուծության արդյունքով ընտրված տարբերակի հիմնավորումը՝ շրջակա միջավայրի պահպանության, տնտեսական, սոցիալական տեսանկյունից.

15) նախագծային փաստաթղթով նախատեսված բնապահպանական կառավարման պլանը.

16) նախատեսվող գործունեության ազդեցության մշտադիտարկման ծրագիրը.

17) նախատեսվող գործունեության հաշվետվությամբ ներկայացվող տեղեկատվության վերաբերյալ ամփոփ նյութերը, հաշվետվությանը կից ներկայացված քարտեզները, սխեմաները, գրաֆիկները, աղյուսակները՝ նշելով ելակետային տվյալների աղբյուրները.

18) շրջակա միջավայրի վերաբերյալ օգտագործված ելակետային տվյալների աղբյուրները.

19) գնահատման և հաշվետվության կազմման ընթացքում ի հայտ եկած խոչընդոտների, ներառյալ տվյալների բացակայության վերաբերյալ տեղեկությունները.

20) շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները շինարարության, շահագործման և փակման փուլերում:

2. ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՂԻ ԱՆՈՒՆԸ (ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ) ԵՎ ԲՆԱԿՈՒԹՅԱՆ (ԳՏՆՎԵԼՈՒ) ՎԱՅՐԸ

Գործունեության նախաձեռնողը «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությունն է: Իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրում «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերության գրանցման համարն է 286.110.05104, գրանցման ամսաթիվը՝ 09.09.2003թ., գտնվելու վայրը՝ ՀՀ, 0086, Երևան քաղաք, Շենգավիթ, Շիրակի փողոց, արտադրամաս 74/16:

3. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ

«ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությունը նախատեսում է իրականացնել ՀՀ Արարատի մարզի Արտաշատի հանքավայրի 1-ին տեղամասի ավազակոպճային խառնուրդի արդյունահանում, ինչը համապատասխանում է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2)-րդ կետի թ. ենթակետին՝ ոչ մետաղական օգտակար հանածոների արդյունահանում կամ հանքանյութի վերամշակում՝ օրական 30 խմ և ավելի:

4. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

4.1. Նախատեսվող գործունեության վայրը

Արտաշատի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի 1-ին տեղամասը գտնվում է ՀՀ Արարատի մարզում՝ Արտաշատ քաղաքի կենտրոնից մոտ 4կմ հարավ-հարավ-արևմուտք: Արտաշատ բնակավայրի մոտակա շինությունները գտնվում են տեղամասից 3.0-3.6կմ հեռավորությունների վրա: Տեղամասը մայրաքաղաք Երևանի հետ կապված է մոտ 4.3 կմ երկարությամբ բնահողային և շուրջ 33 կմ երկարությամբ Մ-2 միջպետական նշանակության ավտոմայրուղով: Մ-2 միջպետական նշանակության ավտոճանապարհը անցնում է տեղամասից մոտ 2.9-3.1կմ հեռավորության վրա (նկարներ 1-3): Մոտակա երկաթգծային կայարանը՝ Արտաշատը գտնվում է տեղամասից մոտ 4.0 կմ հեռավորության վրա: Արտաշատի տրանսպորտային հանգույցը գտնվում է 1-ին տեղամասի կենտրոնական հատվածից մոտ 3.2կմ, Շահումյանի տրանսպորտային հանգույցը՝ 4.6 կմ հեռավորությունների վրա: Գյուղատնտեսական նպատակներով մշակվող տարածքները գտնվում են հայցվող տեղամասից 75-300մ հեռավորության վրա (նկար 4):

Նկար 2.

Տեղամասից մոտ 1.5կմ հեռավորության վրա գտվում է ձկնաբուծարան, 2.3կմ հեռավորության վրա՝ Արտաշատի սահմանապահ գործարանի շինությունները:

Հայցվող տարածքը այլ թույլտվություններով ծանրաբեռնված չէ, վրա շինություններ, շենքեր, այլ օբյեկտներ չկան:

[illegible]

Նկար 3.

Նկար 4.

Տեղամասի կենտրոնի աշխարհագրական կոորդինատներն են. հյուսիսային լայնությունը՝ 39° 55' 51" և արևելյան երկայնությունը՝ 44° 30' 57":

Հայցվող ընդերքի տեղամասի կոորդինատները ARM WGS-84 համակարգով՝

Հ/Հ	X	Y		Հ/Հ	X	Y
Բլոկ 1 - C ₁				Բլոկ 2 - C ₁		
1.	4423260.0000	8457535.0000		1.	4422714.0000	8457619.0000
2.	4423109.5850	8457629.9047		2.	4422765.0000	8457726.0000
3.	4423017.0000	8457681.0000		3.	4422605.4978	8457754.8774
4.	4422930.0000	8457695.0000		4.	4422487.0000	8457844.0000
5.	4422792.0000	8457722.0000		5.	4422374.0000	8457987.0000
6.	4422738.3402	8457610.5528		6.	4422264.0000	8458128.0000
7.	4422905.8990	8457554.0416		7.	4422170.6130	8458270.0203
8.	4423030.0470	8457514.3370		8.	4422089.0000	8458418.0000
9.	4423119.3460	8457518.7590		9.	4422066.2993	8458399.5894
10.	4423190.2921	8457514.3180		10.	4422123.7064	8458235.8740
				11.	4422196.3607	8458060.3607
				12.	4422278.9393	8457995.4445
				13.	4422324.1329	8457939.7381
				14.	4422439.4494	8457794.3431
				15.	4422563.2564	8457669.6018
Բլոկ 3 - C ₁						
1.	4423287.0000	8457551.0000		12.	4422602.0074	8458282.4210
2.	4423395.0000	8457660.0000		13.	4422493.0000	8458151.0000
3.	4423498.8617	8457783.3616		14.	4422380.9035	8458019.3138
4.	4423364.3233	8457890.3685		15.	4422477.2288	8457898.9844
5.	4423230.7325	8457954.4007		16.	4422572.6796	8457804.8795
6.	4423142.3194	8457994.2224		17.	4422724.7104	8457756.5611
7.	4422979.6407	8458061.2498		18.	4422882.4548	8457733.0701
8.	4422868.1004	8458107.1873		19.	4423024.6720	8457709.7567
9.	4422799.6636	8458157.8136		20.	4423116.4095	8457659.2476
10.	4422732.7256	8458201.3054		21.	4423203.7652	8457603.0553
11.	4422672.8603	8458240.6181				

Հ/Հ	X	Y
Բլոկ 4 - C ₁		
1.	4422359.2300	8458045.8836
2.	4422452.0000	8458167.0000
3.	4422556.6733	8458302.2031
4.	4422453.6713	8458393.8605
5.	4422308.2555	8458446.9634
6.	4422158.3078	8458501.7212
7.	4422100.7340	8458438.9103
8.	4422193.0833	8458279.5918
9.	4422288.6614	8458136.5484

Հ/Հ	X	Y
Բլոկ 5 - C ₁		
1.	4421626.8925	8458820.4008
2.	4421636.0000	8458900.0000
3.	4421562.0000	8459061.0000
4.	4421478.8555	8459218.2334
5.	4421331.7104	8459333.8222
6.	4421303.0000	8459198.0000
7.	4421170.6546	8459117.3088
8.	4421160.5647	8459007.3825
9.	4421286.5114	8458927.1151
10.	4421470.2400	8458885.0135
11.	4421520.9572	8458869.3689

Տեղամասի տարածքը գտնվում է 816-819մ բացարձակ բարձրության նիշերի վրա:

Տարածքի խոշոր բնակավայրը ՀՀ Արարատի մարզի մարզկենտրոն Արտաշատ քաղաքն է, որը գտնվում է Երևանից 30 կմ հեռավորության վրա (հայոց պատմական մայրաքաղաք Արտաշատից 10 կմ հյուսիս-արևմուտք), զբաղեցնում է 800 հա տարածություն: Քաղաքի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ հատկապես առանձնանում են սննդամթերքի և խմիչքի արտադրությունը (մրգերի, բանջարեղենի վերամշակում և պահածոյացում, թորած ալկոհոլային խմիչքի), ինչպես նաև ոչ մետաղական հանքային արտադրանքի արտադրությունը (շինարարական նյութեր):

4.2. Տեղամասի երկրաբանական կառուցվածքի և օգտակար հանածոների պաշարների բնութագիրը

Արտաշատի հանքավայրի հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքը ծագումնաբանորեն կապված է Արաքս գետի վերին հոսանքի դարավանդի այլուվիալ-դելյուվիալ նստվածքների հետ:

Տեղամասի երկրաբանական կառուցվածքին մասնակցում են ժամանակակից բերվածքային առաջացումները՝ ավազակոպճային խառնուրդի

կուտակի տեսքով, որի հիմքում տեղադրված են 0.2-0.3մ հզորությամբ հիմնատակող կավավազներն ու ավազակավեր:

Օգտակար հաստվածքը ծածկվում է առավելագույնը մինչև 1.8մ հզորությամբ կավավազային-ավազակավային մեխանիկական կազմի աղուտ-ալկալի հողերով:

Օգտակար զանգվածի հզորությունը կազմում է առավելագույնը 4.5մ, միջին հզորությունը՝ 2.87մ: Վրաձածկող կավավազային-ավազակավային մեխանիկական կազմի աղուտ-ալկալի հողային շերտի հզորությունը տատանվում է 0.7-1.8մ սահմաններում, կազմելով միջինը 1.18մ:

Տեղամասի բերվածքները ներկայացված են հրաբխածին-նստվածքային և մագմատիկ ապարների ու միներալների բեկորներով, որտեղ գերակշռում են բազալտային և անդեզիտաբազալտային կազմի ապարները:

Ավազակոպճային կուտակում կոպճի պարունակությունը կազմում է մոտ 44.21%, ավազինը՝ մոտ 55.79%:

Ըստ միներալային կազմի ավազները պատկանում են տարակազմ /պոլիմիկտ/ ավազների խմբին՝ կազմված ամֆիբոլներից, պիրոկսեններից, դաշտային սպաթներից, քրոմիտից, մագնետիտից, պրենիտից, մասամբ՝ քվարցից, փայլարներից, լիմոնիտից, լեյկոքսենից, հրաբխային ապակուց:

Հատիկները ըստ ձևի հիմնականում լավ հղկված, մշակված կլորավուն բեկորներ են, իսկ որոշ մասը անկյունավոր են անհարթ մակերևույթով: Ավազները ըստ գույնի պատկանում են մոխրավունից մինչև մուգ գույնի ավազներին: Ավազների մեջ գրեթե բացակայում են օրգանական միացությունները, սակայն քիչ քանակությամբ հանդիպում են կավային գնդիկներին:

Ավազների ծանր էլեկտրամագնիսական ֆրակցիայում նշվել են ամֆիբոլ, մագնետիտ, պիրոքսեն, լիմոնիտ, պրենիտ, իլմենիտ և հեմատիտ, ոչ էլեկտրամագնիսական ֆրակցիայում՝ պիրոքսեն, նոնաքար, ցիրկոն և պրենիտ:

Ըստ հատիկների չափերի ավազները դասվում են «միջին» ավազների խմբին:

Կոպճի նյութը մանր-միջին հատիկային է, բավականին լավ հղկված, ունի կլորավուն-իզոմետրիկ ձևեր, հիմնականում 5-20մմ չափերի է:

Կավային նյութը ավագում գտնվում է ցրված վիճակում: Փոշենման և կավային մասնիկների պարունակությունը ավագում կազմում է միջինը 2.68%, թիթեղային և ասեղնաձև հատիկների պարունակությունը՝ միջինը 7.39%:

ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 2021 թվականի օգոստոսի 11-ի N06-Ն հրամանի հավելված 3-ի հրահանգի աղյուսակ 1-ի՝ հետախուզված օբյեկտի տարածքը հանքավայրը վերագրվում է 1-2 խմբին, որպես տարեկան և բազմամյա ցիկլում տարածական դիրքը, ձևը և չափերը փոփոխող ժամանակակից գետահունային ավազակոպձային կուտակ:

Արտաշատի ավազակոպձային խառնուրդի հանքավայրի 1-ին տեղամասի օգտակար հանածոյի քիմիական կազմը որոշվել է ՀՀ ԳԱԱ Երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտի անալիզների քիմիական մեթոդների, իսկ ֆիզիկամեխանիկական հատկությունները՝ «Շինսերտիֆիկատ» ՍՊԸ-ի) լաբորատորիաներում:

Ընդ որում, թվով 81 նմուշների փորձարկումների տվյալներով գնահատվել են հանքավայրի ավազակոպձային խառնուրդի ֆիզիկամեխանիկական հատկությունները, իսկ 3 նմուշների քիմիական անալիզի տվյալներով՝ օգտակար հանածոյի քիմիական կազմը:

Աղյուսակ 1.

Օգտակար հանածոյի քիմիական կազմը

Նմուշի NN	Պարունակությունը, %													
	SiO ₂	Al ₂ O ₃	TiO ₂	Fe ₂ O ₃	FeO	CaO	MgO	P ₂ O ₅	MnO	Na ₂ O	K ₂ O	H ₂ O	ԿՇԺ	Գումար
1	51.23	12.9	1.10	5.2	2.70	10.9	6.7	0.36	0.10	2.49	0.92	0.70	4.70	100.0
2	51.34	13.4	1.20	4.8	2.65	11.3	6.6	0.38	0.18	2.60	0.85	0.75	3.95	100.0
3	50.80	13.2	0.85	4.7	2.60	11.4	7.8	0.40	0.10	2.75	0.90	0.70	3.80	100.0
Միջինը	51.12	13.17	1.05	4.9	2.65	11.2	7.03	0.38	0.13	2.61	0.89	0.72	4.15	

Ավազակոպձային խառնուրդը փորձարկվել է ըստ «Ավազ շինարարական աշխատանքների համար» 8736-2014 ԳՈՍՏ-ի ու «Խիճ և կոպիճ խիտ լեռնային ապարներից շինարարական աշխատանքների համար» 8267-95 ՀՍ ԳՈՍՏ-ի տեխնիկական պահանջների: Ըստ լաբորատոր տվյալների հետախուզված

տարածքի ավագակոպչային խառնուրդը բնութագրվում է ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների բավական կայուն ցուցանիշներով:

Ավազի ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների ուսումնասիրությունների տվյալները ամփոփված են 2, իսկ ԱԿԽ-ից տարանջատված կոպչի ու դրա ջարդման արդյունքում ստացված խճի ֆիզիկամեխանիկական փորձարկումների արդյունքները՝ համապատասխանաբար 3 և 4 աղյուսակներում: Ավազը լվանալուց հետո համապատասխանում է «Ավազ շինարարական աշխատանքների համար» 8736-2014 ԳՈՍՏ-ի պահանջներին և կարող է օգտագործվել որպես մանր լցանյութ ցեմենտ-ավազային շաղախների, ծանր բետոնների և այլ տեսակի շինարարական աշխատանքների համար:

Ավագակոպչային խառնուրդի կոպիճը և դրա ջարդման արդյունքում ստացված խիճը համապատասխանում են «Խիճ և կոպիճ խիտ լեռնային ապարներից շինարարական աշխատանքների համար» 8267-95 ՀՍՀ ԳՈՍՏ-ի տեխնիկական պայաններին և կարող են օգտագործվել որպես լցանյութ մինչև M350 մակնիշի ծանր բետոնների մեջ և այլ տեսակի շինարարական աշխատանքների համար:

Աղյուսակ 2.

Ավազի ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների ցուցանիշները

Ցուցանիշը	Չափման միավորը	Մեծությունը		
		նվազ.	առավել.	միջին
Միջին խտությունը	գր/սմ ³	2.34	2.93	2.67
Լցովի խտությունը	գր/սմ ³	1589	1855	1707
Խոշորության մոդուլը		3.12	3.64	3.43
Կավի պարունակությունը կոշտերում	%	0.18	0.56	0.35

Աղյուսակ 3.

Կոպչի ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների ցուցանիշները

Ցուցանիշը	Չափման միավորը	Մեծությունը		
		նվազ.	առավել.	միջին
1	2	3	4	5
Լցովի խտությունը	կգ/մ ³	1113	1289	1204
Միջին խտությունը	գր/սմ ³	2.36	2.85	2.67

1	2	3	4	5
Փոշենման և կավային հատիկների պարունակությունը	%	0.61	0.98	0.87
Կավի պարունակությունը կոշտերում	%	0.17	0.41	0.25
Զրակլանումը	%	6.14	8.12	7.06
Օրգանական խառնուրդների պարունակությունը		Չի հայտնաբերվել		
Թույլ ապարների պարունակությունը	%	7.1	8.9	7.96
Թերթային և ասեղային հատիկների պարունակությունը	%	6.35	8.90	7.39
Կոպճի խումբը ըստ ասեղնաձև հատիկների		I		
Զանգվածի կորուստը ամրության փորձարկման ժամանակ	%	12.4	14.8	13.5
Մակնիշը ըստ ամրության		600		
Ծծմբական նատրիումի լուծույթում 5 ցիկլ հետո զանգվածի կորուստը	%	7.60	27.85	23.20
Ամրությունը ըստ սառնակայունության		F25		
Զանգվածի կորուստը քերամաշեղիության փորձարկման ժամանակ	%	25.12	27.98	26.75
Մակնիշը ըստ քերամաշեղիության		ՈՒ-2		

Աղյուսակ 4.

Կոպճից ստացված խճի ֆիզիկամեխանիկական հատկությունների ցուցանիշները

Ցուցանիշը	Զափման միավորը	Մեծությունը		
		նվազ.	առավել.	միջին
1	2	3	4	5
Ավազի պարունակությունը խառնուրդի մեջ	%	6.12	7.90	7.15
Լցովի խտությունը	կգ/մ ³	1208	1291	1251
Մակնիշը ըստ լցովի խտության		1400		
Միջին խտությունը	գր/սմ ³	2.36	2.91	2.64
Փոշենման և կավային հատիկների պարունակությունը	%	2.55	2.79	2.69
Կավի պարունակությունը կոշտերում	%	0.19	2.28	0.46
Զրակլանումը	%	6.30	8.30	7.47
Օրգանական խառնուրդների պարունակությունը		Չի հայտնաբերվել		
Թույլ ապարների պարունակությունը	%	6.10	8.20	7.22

1	2	3	4	5
Թերթային և ասեղային հատիկների պարունակությունը	%	9.10	10.80	9.69
Խճի խումբը ըստ ասեղնաձև հատիկների		II		
Զանգվածի կորուստը ամրության փորձարկման ժամանակ	%	8.50	10.50	9.48
Մակնիշը ըստ ամրության		800		
Ծծմբական նատրիումի լուծույթում 5 ցիկլ հետո զանգվածի կորուստը	%	6.50	7.90	7.42
Ամրությունը ըստ սառնակայունության		F-25		
Զանգվածի կորուստը քերամաշեկիության փորձարկման ժամանակ	%	23.10	26.70	24.43
Մակնիշը ըստ քերամաշեկիության		II-2		

Տեղամասի ավագակոպճային խառնուրդի միներալոգիական կազմի հետազոտության նպատակով հետախուզահորերից վերցվել է թվով 5 նմուշ: Ըստ միներալային կազմի ավազները պատկանում են տարակազմ (պոլիմիկտ) ավազների խմբին՝ կազմված ամֆիբոլներից, պիրոկսեններից, դաշտային սպաթներից, քրոմիտից, մագնետիտից, պրենիտից, մասամբ՝ քվարցից, փայլարներից, լիմոնիտից, լեյկոքսենից, հրաբխային ապակուց:

Հատիկները ըստ ձևի հիմնականում լավ հղկված, մշակված կլորավուն բեկորներ են, իսկ որոշ մասը անկյունավոր են անհարթ մակերևույթով: Ավազները ըստ գույնի պատկանում են մոխրավունից մինչև մուգ գույնի ավազներին:

Տեղամասի բերվածքները ներկայացված են հրաբխածին-նստվածքային և մագմատիկ ապարների ու միներալների բեկորներով, որտեղ գերակշռում են բազալտային և անդեզիտաբազալտային կազմի ապարները:

Կատարված ճառագայթահիգիենիկ ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ հետախուզված տեղամասի ավագակոպճային խառնուրդի բնական ռադիոնուկլիդների առավելագույն տեսակարար ակտիվությունը կազմում է 0.096 Բկ/գ, ինչն անհամեմատ ցածր է թույլատրելի 0.370 Բկ/գ-ից:

Տեղամասի օգտակար հանածոն իր ճառագայթահիգիենիկ հատկություններով բավարարում է HPB-96 փաստաթղթի պահանջները և կարող է

օգտագործվել տարբեր տիպի շինարարական աշխատանքներում առանց սահմանափակման:

Հանքավայրի պաշարները հաստատվել են ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 2022 թվականի սեպտեմբերի 4-ի № 1776-Ա հրամանով, 2023 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ ըստ հետևյալ կարգերի և քանակությունների.

Աղյուսակ 5.

Պաշարների հաշվարկման ամփոփ աղյուսակ

Բլոկի համարը և պաշարների կարգը	Օգտակար հանածոյի տեսակը	Մակաբացման ապարների ծավալը	Օգտակար հանածոյի պաշարները, մ ³		
			ստատիկ վիճակում, մ ³	վերականգնվող	
				ընդհանուր, հազ. մ ³ տարի	տեսակարար, հազ. մ ³ հա չտարի
Հաշվեկշռային					
Բլոկ 1-С ₁	Ավազակոպճային խառնուրդ (կոպիճ՝ 44%, ավազ 56%)	77902	159427	159.43	26.40
Բլոկ 2-С ₁		89222	221849	221.85	27.59
Բլոկ 3-С ₁		451753	1140312	1140.31	31.30
Բլոկ 4-С ₁		116444	309843	309.84	30.62
Բլոկ 5-С ₁		136458	283313	283.31	21.81
Ընդամենը՝ С₁	Ավազակոպճային խառնուրդ (կոպիճ՝ 44%, ավազ 56%)	871779	2 114 744	2 114. 74	28.73

4.3. Ռելիեֆ, երկրաձևաբանություն, սողանքներ, սեյսմիկ բնութագիր

Երկրաձևաբանական տեսակետից տեղամասի տարածքը հարում է Արարատյան դաշտի մասը կազմող հարթավայրին, որի թեքության անկյունը չի գերազանցում 4°:

Տեղամասի տարածքի բարձրությունը տատանվում է 816-819մ-ի սահմաններում: Արարատյան դաշտը Արարատյան գոգավորության հատակն է՝ լցված լճագետային, հեղեղաբերուկ նստվածքներով և լավաներով: Ձգվում է հյուսիս-արևմուտքից հարավ-արևելք՝ Ախուրյանի գետաբերանից մինչև Գայլի

դրունք, որով բաժանվում է Շարուրի դաշտից: Դաշտի երկարությունը կազմում է ավելի քան 100 կմ, իսկ լայնությունը մինչև 25 կմ:

Հզոր լավահոսքերը Արարատի և Նախիջևանի գոգովարություններն իրարից անջատող հորստաբեկորային միջնորմի հատվածում արգելափակել են Արաքսի հին հունը, առաջացրել է լիճ, որի հետևանքով գոյացել են Արարատյան դաշտի նստվածները:

Արարատյան դաշտի եզրագոտին ներկայացված է ժամանակակից գետերի արտաբերման և ջրաբերուկային հովհարաձև կոներով, որոնք վերածվել են սեղանաձև դարավանդների:

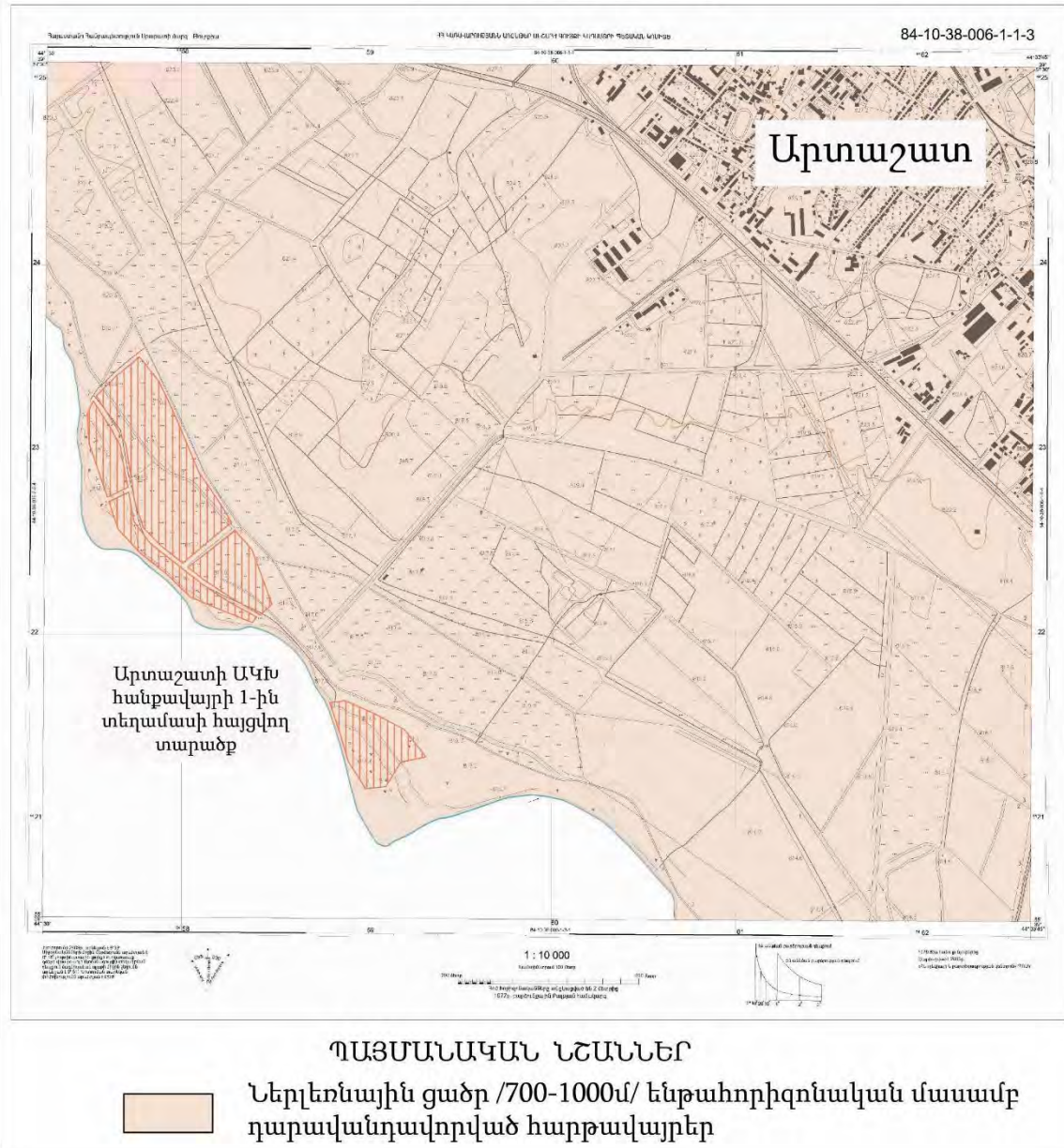
Շրջանի լեռների երկրաձևաբանական և մակերևույթի թեքության անկյունների սխեմատիկ քարտեզները բերվում են ստորև նկար 5 և 6-ում:

Տեղամասի շրջանում արտաձին երկրաբանական պրոցեսներ արտահայտված չեն, ինչը պայմանավորված է տարածքի երկրաձևաբանական առանձնահատկություններով:

Մոտակա հայտնի սողանքային մարմինները քարտեզագրվել են տեղամասից ավելի քան 10.1 կմ հեռավորության վրա՝ Այգեզարդ բնակավայրից մոտ 2 կմ հյուսիս-արևելք, Քաղցրաշեն բնակավայրից մոտ 0.5 կմ հարավ-արևելք (նկար 7): Սողանքային մարմնի կենտրոնի կոորդինատներն են. հյուսիսային լայնությունը՝ $39^{\circ} 58' 17''$ և արևելյան երկայնությունը՝ $44^{\circ} 38' 14''$: Մարմինը գտնվում է 982մ բացարձակ բարձրության վրա, զբաղեցնում է մոտ 184 հա տարածք (երկարությունը՝ 1300մ, լայնությունը՝ 1800մ):

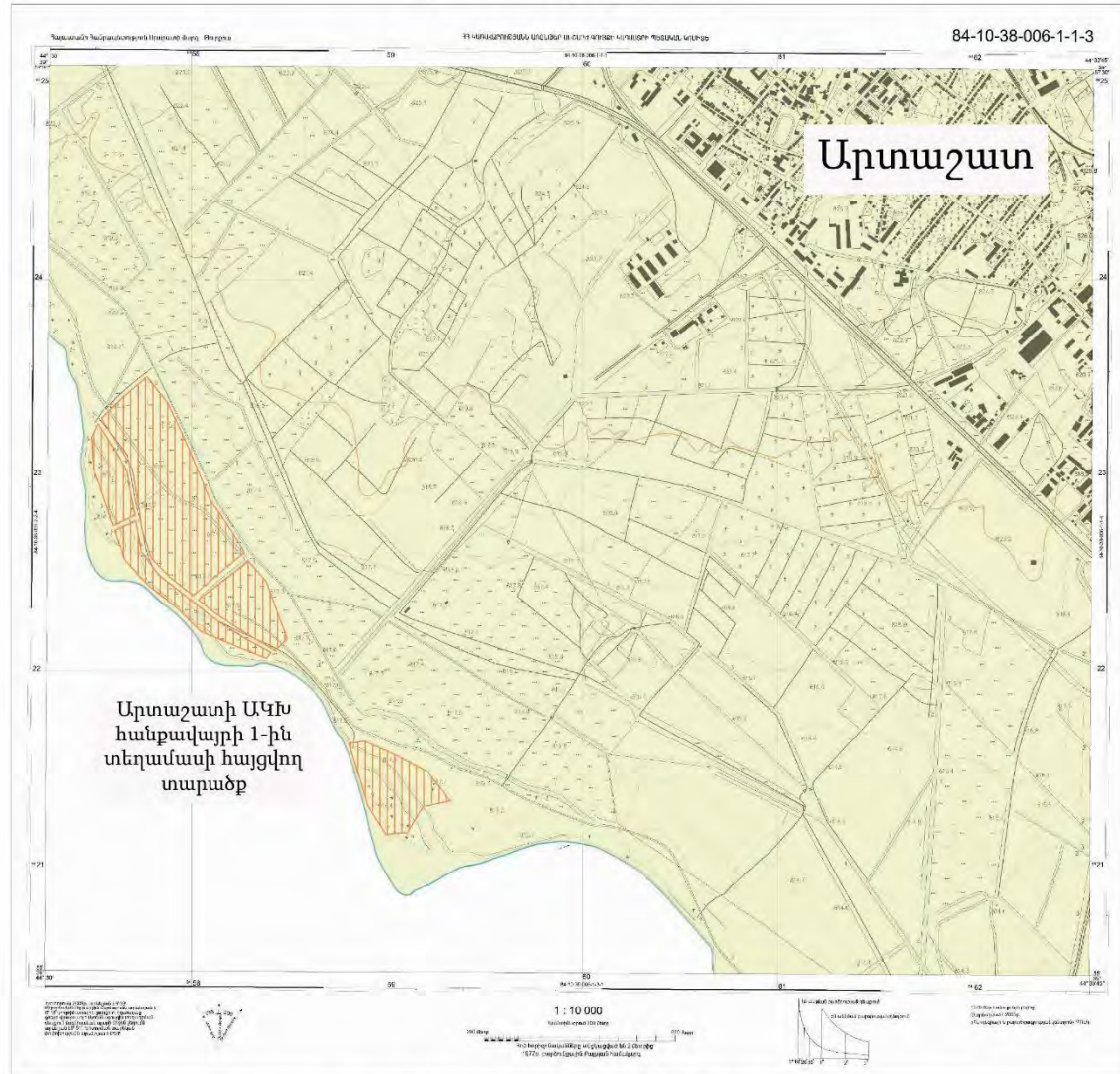
Ըստ ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2020 թվականի դեկտեմբերի 28-ի «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. նախագծման նորմեր» N102-Ն հրամանի 1-ին տեղամասի տարածքը գտնվում է 1-ին սեյսմիկ գոտում, որտեղ գրունտի սպասվելիք արագացման մեծությունը կազմում է 0.3g կամ 300սմ/վրկ² (նկար 8): Համաձայն ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիքի 10-ի N 919-Ն որոշման հավելված 3-ի՝ ուժեղ երկրաշարժի դեպքում տեղամասին ամենամոտ գտնվող Արտաշատ և Շահումյան բնակավայրերում երկրաշարժի ուժգնությունը ըստ MSK-64 սանդղակի կկազմի 8 բալ:

Տեղամասի շրջանի երկրաձևաբանական սխեմատիկ քարտեզ

Նկար 5.

Տեղամասի շրջանի լանջերի թեքությունների սխեմատիկ քարտեզ

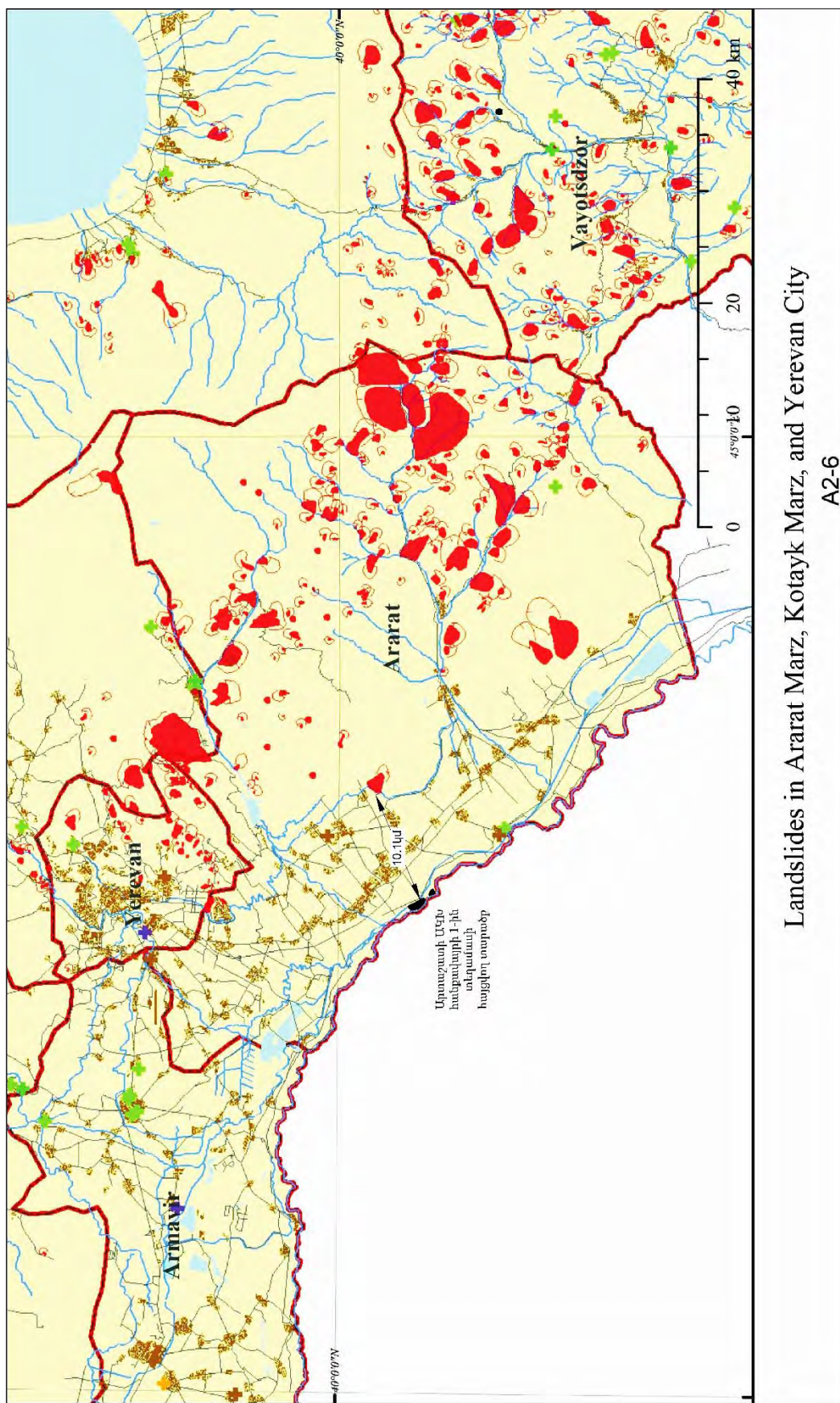

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

0-9° մեղմաթեք հարթավայրեր

Նկար 6.

Նկար 7.

Նկար 8.

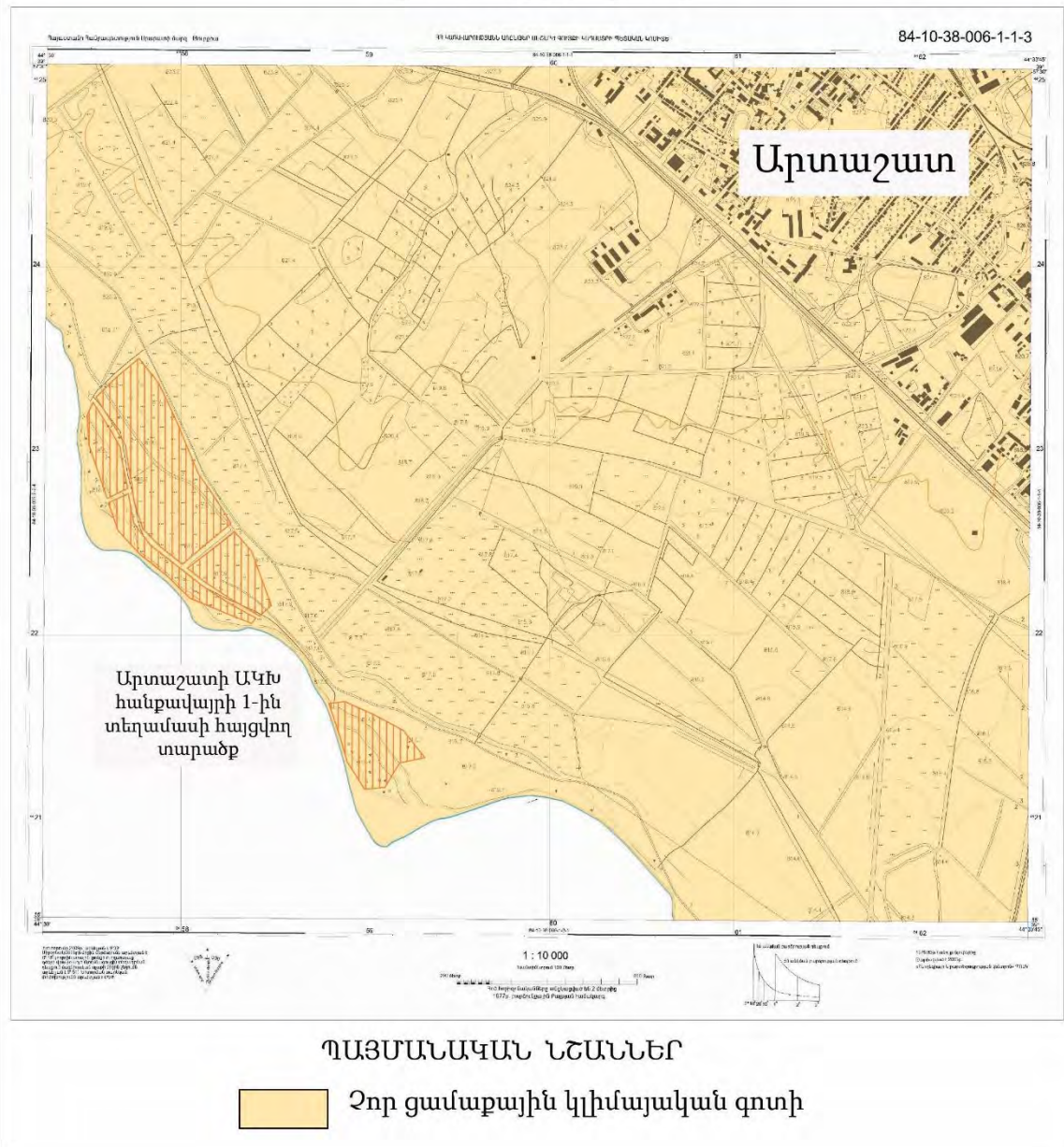
4.4. Տեղամասի շրջանի կլիման

Տեղամասի շրջանը, իր ցածր հիպսոմետրական դիրքի շնորհիվ, բնութագրվում է արևային ճառագայթման զգալի ինտենսիվությամբ: Տարածքը գտնվում է տաք կլիմայական գոտում: Ձմեռը սկսվում է դեկտեմբերի 15-ին և ավարտվում փետրվարի 16-ին, տևողությունը 64 օր:

Օդի միջին տարեկան հարաբերական խոնավությունը կազմում է 78%, ամենացուրտ ամսվա օդի հարաբերական միջին խոնավությունը՝ 78%, ամենատաք ամսվա օդի հարաբերական միջին խոնավությունը՝ 52%:

Միջին ամսական մթնոլորտային տեղումները կազմում են 249մմ, առավելագույն օրական քանակը՝ 43մմ, տեղումների քանակը նոյեմբեր-մարտ ամիսներին՝ 102մմ, ապրիլ-հոկտեմբեր ամիսներին՝ 147մմ:

Տեղամասի շրջանի կլիմայական գոտիների սխեմատիկ քարտեզ

Նկար 9.

Ստորև, աղյուսակ 6-11-ում ներկայացվում են տարածքի օդերևութաբանական տվյալները ըստ մոտակա Արտաշատ կայանի տվյալների (829մ բացարձակ բարձրություն, նկար 10):

Աղյուսակ 6-1.

Օդի ջերմաստիճանը ըստ ամսիսների, °C											
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
-3.2	-0.1	5.8	11.7	16.5	21.5	25.2	25.2	20.5	13.6	6.2	-0.2

Աղյուսակ 6-2.

Օդի միջին առավելագույն (մ.ա., համարիչում) և միջին նվազագույն (մ.ն. հայտարարում) ջերմաստիճանը, °C											
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
$\frac{1.2}{-6.6}$	$\frac{4.8}{-3.9}$	$\frac{11.2}{1.3}$	$\frac{17.6}{6.5}$	$\frac{23.1}{10.7}$	$\frac{28.8}{15.2}$	$\frac{32.5}{18.8}$	$\frac{32.6}{18.7}$	$\frac{27.8}{14.2}$	$\frac{20.1}{8.3}$	$\frac{11.7}{2.0}$	$\frac{4.0}{-3.4}$

Աղյուսակ 6-3.

Օդի դիտված բացարձակ առավելագույն (ա) և նվազագույն (ն) ջերմաստիճանը, °C											
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
$\frac{19.5}{-28.9}$	$\frac{21.8}{-28.7}$	$\frac{27.9}{-27.2}$	$\frac{33.7}{-9.0}$	$\frac{35.1}{-0.6}$	$\frac{39.3}{3.3}$	$\frac{42.6}{4.5}$	$\frac{41.4}{8.0}$	$\frac{39.3}{-0.2}$	$\frac{32.1}{-5.5}$	$\frac{25.1}{-16.0}$	$\frac{22.1}{-27.3}$

Աղյուսակ 6-4.

Ամիս	Օդի նշված ջերմաստիճանով օրերի միջին (մ) և առավելագույն (ա) քանակը տաք ժամանակահատվածի համար							
	≥25		≥30		≥35		≥40	
	մ	ա	մ	ա	մ	ա	մ	ա
Հունիս	27.0	30	15.3	30	1.9	11		
Հուլիս	30.9	31	27.4	31	10.0	26	0.1	2
Օգոստոս	30.8	31	27.0	31	8.0	26	0.2	3

Աղյուսակ 6-5.

Ամիս	Օդի նշված ջերմաստիճանով օրերի միջին (մ) և առավելագույն (ա) քանակը ցուրտ ժամանակահատվածի համար (նվազագույն ջերմաչափով)									
	≤-15		≤-20		≤-25		≤-30		≤-35	
	մ	ա	մ	ա	մ	ա	մ	ա	մ	ա
Դեկտեմբեր	1.0	14	0.2	8	0.1	4				
Հունվար	3.5	28	12	22	0.2	6				
Փետրվար	1.6	15	0.7	12	0.1	8				

Աղյուսակ 6-6.

Օդի էքստրեմալ ջերմաստիճանների միջին արժեքները, °C (առավելագույն միջինը ա.մ. համարիչում, նվազագույն միջինը՝ ն.մ. հայտարարում)											
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
8.8	12.6	20.7	26.6	30.7	35.0	37.8	37.2	34.2	27.8	20.0	12.3
-15.6	-13.3	-7.3	-0.6	5.4	9.5	13.1	12.8	6.7	0.3	-5.8	-11.6

Բազմամյա դիտարկումների տվյալներով գրանցված միջին տարեկան ջերմաստիճանը կազմում է 11.9°C, բացարձակ նվազագույնը՝ -24.5°C, բացարձակ առավելագույնը՝ 41.2°C: Տարեկան միջին խոնավության ցուցանիշը կազմել է 64մմ, տարվա ամենացուրտ ամսվա միջին ամսական ծամը 15-ին՝ 64մմ, ամենաշոգ ամսվա միջին ամսական ծամը 15-ին՝ 32մմ:

Աղյուսակ 7-1.

Օդի խոնավությունը ըստ ամսիսների, մմ											
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
78	73	63	59	59	54	52	52	57	67	75	79

Աղյուսակ 7-2.

Օդի խոնավությունը ամենացուրտ և ամենատաք ամսիսներին, մմ			
ամենացուրտ ամիս		ամենատաք ամիս	
միջին ամսական	միջին ամսական, ծամը 15-ին	միջին ամսական	միջին ամսական, ծամը 15-ին
78	62	53	35

Աղյուսակ 8.

Տեղամների քանակը միջին ամսական/օրական առավելագույն, մմ												
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	տարեկան
18	18	23	33	43	24	13	9	11	25	20	17	254
19	21	26	30	47	21	38	31	35	30	28	20	47

Տեղումների քանակը նոյեմբեր-մարտ ամիսներին կազմում են 102մմ, ապրիլ-հոկտեմբեր ամիսներին՝ 147մմ:

Աղյուսակ 9.

Զնաձածկույթը			
Առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը, սմ	Տարվա մեջ ձնածածկույթով օրերի քանակը	Ձյան մեջ ջրի առավելագույն քանակը, մմ	Գրունտի սառչման առավելագույն խորությունը, սմ
40	36	46	41

Աղյուսակ 10.

Քամիների կրկնելիությունը

Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնշում, հՊա	Ամիսներ	Կրկնելիությունը, % Միջին արագությունը, մ/վ							
		Ուղղությունները							
		Հս	Հս-Արլ	Արլ	Հվ-Արլ	Հվ	Հվ-Արմ	Արմ	Հս-Արմ
920.2	հունվար	7	8	10	20	12	10	15	18
		1.7	1.7	2.7	3.1	2.4	2.0	2.2	1.7
	ապրիլ	4	9	12	27	13	8	13	14
		1.7	1.8	2.1	2.8	2.5	2.5	2.8	2.6
	հուլիս	8	7	9	16	9	9	18	24
		1.7	1.9	1.7	2.0	2.0	2.0	2.7	2.3
	հոկտեմբեր	7	12	12	19	8	10	16	16
		1.6	1.5	2.1	2.0	1.5	2.1	2.4	2.0

Աղյուսակ 11-1.

Քամիների միջին արագությունները

Ամիսները	Անդրրի կրկնվածությունը, %	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը հունիս- օգոստոս ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հունիսին, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը դեկտեմբեր-փետրվար ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հունվարին, մ/վ
Հունվար	88	0.3	ՀվԱրլ	2.0	ՀվԱրլ	3.1
Ապրիլ	74	0.6				
Հուլիս	80	0.4				
Հոկտեմբեր	85	0.3				

Աղյուսակ 11-2.

Քամու հաշվարկային արագությունը

Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնշումը, (հՊա)	Միջին արագությունը, մ/վ	Ուժեղ քամիներով (≥15մ/վ) օրերի քանակը	Հաշվարկային արագությունը (մ/վ), որը հնարավոր է մեկ անգամ <n> տարիների ընթացքում		
			25	50	100
920.3	0.7	7	23	25	27

Աղյուսակ 11-3.

Ուժեղ քամիներով օրերի քանակը

Ամսական միջին արժեքը, օր												
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	տարեկան
0.3	0.4	0.9	0.9	1.2	1.0	0.5	0.5	0.2	0.3	0.2	0.4	7

Նկար 10.

4.5. Մթնոլորտային օդի բնութագիր

Ըստ մթնոլորտային օդի վիճակի՝ Արտաշատի տարածաշրջանը գնահատվում է որպես սահմանափակ-բարենպաստ: Մթնոլորտի օդերևութաբանական պոտենցիալը (ՄՕՊ), որը բնորոշում է դիտարկվող տարածքի մթնոլորտային օդի ինքնամաքման ունակությունը, կազմել է 1.43:

«Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից մթնոլորտն աղտոտող նյութերի պարունակությունները որոշելու համար դիտարկումներ են կատարվում Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Ալավերդի, Հրազդան, Արարատ, Ծաղկաձոր, Չարենցավան, Կապան և Քաջարան քաղաքներում: Ընդհանուր առմամբ վերը թվարկված բնակավայրերում գործում է 15 անշարժ՝ ակտիվ նմուշառման դիտակայան, և 214 շարժական՝ պասիվ նմուշառման դիտակետ: Շրջակա միջավայրի պետական մոնիթորինգի համակարգի շրջանակներում Արտաշատ քաղաքում մթնոլորտային օդի մշտադիտարկումներ չեն կատարվում (նկար 11):

Հայցվող տարածքի օդային ավազանների աղտոտվածությունը գնահատվել է ըստ ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ կողմից մշակված ժամանակավոր առաջարկությունների, ուր ներկայացված են մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշների կախվածությունը տվյալ բնակավայրի ազգաբնակչության քանակից:

Բնակչության քանակը (հազար մարդ)	Ֆոնային կոնցենտրացիաները (մգ/մ ³)			
	փոշի	ծծմբի երկօքսիդ (SO ₂)	ազոտի երկօքսիդ (NO ₂)	ածխածնի օքսիդ (CO)
50 -100	0.098	0.007	0.034	1.3
10-50	0.095	0.006	0.033	1.1
<10	0.071	0.006	0.023	0.8

ՀՀ մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտացանց

Առաջնորդվելով ժամանակավոր առաջարկությունների տվյալներով, տեղամասի տարածքում մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածությունն ընդունվում է՝ փոշու կոնցենտրացիա 0.095 մգ/մ^3 , ծծմբի երկօքսիդը 0.006 մգ/մ^3 , ածխածնի օքսիդ 1.1 մգ/մ^3 և ազոտի երկօքսիդը 0.033 մգ/մ^3 :

Արտաշատի հանքավայրի 1-ին տեղամասի հայցվող տարածքը ծագումնաբանորեն կապված են Արաքս գետի հիդրոլոգիական ռեժիմի հետ, որը սկիզբ է առնում Բյուրակն հրաբխային բարձրավանդակից (մոտ 3000մ

բարձրությունից), մինչև Արարատյան դաշտ մտնելը հոսում է նեղ կիճերով, տեղ-տեղ՝ լայնացված հովտով, ունի մեծ անկում: Գետի երկարությունը 1720կմ է, ավազանը՝ 102 հազ.կմ²:

Արաքսի ջրերը հայտնի են պղտորության բարձր մակարդակով: Ջրի տարեկան պղտորությունը կազմում է միջինը 1200գր/մ³, բերվածքների միջին ծախսը 200կգ/վրկ: Գարնանային վարարման ժամանակ առավելագույն պղտորությունը կազմում է 26000 գր/մ³ և տևում է մեկ շաբաթ, բերվածքների ծախսը կազմում է 3100 կգ/վրկ: Գետը բնութագրվում է գարնանային վարարումով, որն սկսվում է մարտի 15-20-ից և ավարտվում է հունիսի 15-30-ին՝ տևելով շուրջ 90-103 օր: Այս շրջանում ջրի ծախսը կազմում է միջինը 925 մ³/վրկ: Ջրի առավելագույն նվազումը տեղի է ունենում օգոստոս-սեպտեմբեր ամիսներին, երբ ջրի ծախսը նվազում է մինչև 24 մ³/վրկ:

ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության կողմից Արաքս գետի մոնիթորինգ իրականացվում է 8 դիտակետերում: Ընդերքօգտագործման նպատակով հայցվող Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի շրջանում Արաքս գետի ջրերը դիտարկվում են №26, 27 և 28 դիտակետերում, համապատասխանաբար Հրազդան գետի թափման կետից վերև, Հրազդան գետի թափման կետից ներքև և 0.5 կմ ք. Արարատից ներքև (նկար 12): Արաքս գետի ջրի որակի գնահատումը դեռևս կատարվում է 1990 թվականին ընդունված մակերևութային ջրերի աղտոտվածության ձկնատնտեսական սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների կիրառմամբ:

Նկար 12.

2023 թվականի երրորդ եռամսյակում նշված դիտակետերում Արաքս գետի ջրերի որակի մշտադիտարկումներ չեն կատարվել: 2023 թվականի 2-րդ եռամսյակի (ապրիլ, հունիս) մշտադիտարկման արդյունքները ներկայացված են ստորև, աղյուսակ 12-ում:

Տեղեկատվությունը ներկայացվում է համաձայն «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի պաշտոնական կայքի (<http://www.armmonitoring.am/>):

Արաքս գետի ջրերի որակի մշտադիտարկումների արդյունքները

Դիտակետը	Կոնցենտրացիաների գերազանցումը ՍԹԿ-ից (անգամ)												
	Ամոնիում իոն, ՍԹԿ=0.39մգN/լ	Նիտրիտ իոն, ՍԹԿ=0.024մգN/լ	Սուլֆատ իոն, ՍԹԿ=100մգ/լ	Նատրիում, ՍԹԿ=120մգ/լ	Պղինձ, ՍԹԿ=0.001մգ/լ	Քրոմ, ՍԹԿ=0.001մգ/լ	Նիկել, ՍԹԿ=0.01մգ/լ	Մանգան, ՍԹԿ=0.01մգ/լ	Վանադիում, ՍԹԿ=0.001մգ/լ	Երկաթ, ՍԹԿ=0.5մգ/լ	Ալյումին, ՍԹԿ=0.04մգ/լ	Ցինկ, ՍԹԿ=0.01մգ/լ	Սելեն, ՍԹԿ=0.001մգ/լ
2023 թվականի 2-րդ եռամսյակ, ապրիլ													
Հրազդան գետի թափման կետից վերև (26)	4.8	3.8	-	1.4	6.4	7.5	1.4	7.9	11.8	1.9	18.0	-	1.8
Հրազդան գետի թափման կետից ներքև (27)	3.3	7.3	1.2	1.3	7.4	8.6	-	6.9	15.5	1.6	11.9	1.3	1.7
2023 թվականի 2-րդ եռամսյակ, հունիս													
Հրազդան գետի թափման կետից վերև (26)	1.6	3.8	-	-	22.9	13.4	5.8	33.0	15.6	5.3	92.9	-	1.5
Հրազդան գետի թափման կետից ներքև (27)	3.5	8.1	-	-	18.9	11.8	4.8	27.6	16.1	4.5	77.5	-	1.6
Արարատ քաղաքից 0.5 կմ ներքև (28)	1.7	5.8	-	-	16.2	11.4	3.9	24.9	16.8	3.9	65.3	1.2	1.2

Ընկերության պատվերով 2023 թվականի դեկտեմբերին, շահագործման աշխատանքային նախագծի և ՇՄԱԳ հաշվետվության մշակման աշխատանքներին ընդառաջ Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի 2-Ը բլոկի հարակից տարածքում կատարվել է Արաքս գետի ջրերի նմուշարկում և փորձարկում լաբորատոր պայմաններում:

Սույն տեղեկատվությունը կընդունվի որպես ելակետային տվյալ հանքավայրի շահագործման ընթացքում ջրային ռեսուրսի վրա ազդեցությունների մոնիթորինգի ժամանակ:

Աղյուսակ 13.

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի 2-Շ բլոկի հարակից տարածքում

Արաքս գետի ջրերի որակի ուսումնասիրության արդյունքները

Հ/Հ	Միացության անվանումը	Ցուցանիշը
1.	Ամոնիում իոն, մգN/լ	3.2
2.	Նիտրիտ իոն, մգN/լ	7.1
3.	Սուլֆատ իոն, մգ/լ	1.1
4.	Նատրիում, մգ/լ	1.2
5.	Պղինձ, մգ/լ	7.1
6.	Քրոմ, մգ/լ	8.4
7.	Մանգան, մգ/լ	6.3
8.	Վանադիում, մգ/լ	15.2
9.	Երկաթ, մգ/լ	1.5
10.	Ալյումին, մգ/լ	11.1
11.	Ցինկ, մգ/լ	1.2
12.	Սելեն, մգ/լ	1.7

Արաքս գետը հոսում է Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի 1-Շ, 2- Շ₁ և 5- Շ₁ հաշվարկային բլոկերի տարածքից 26-ից 174մ հեռավորությունների վրա (նկար 13):

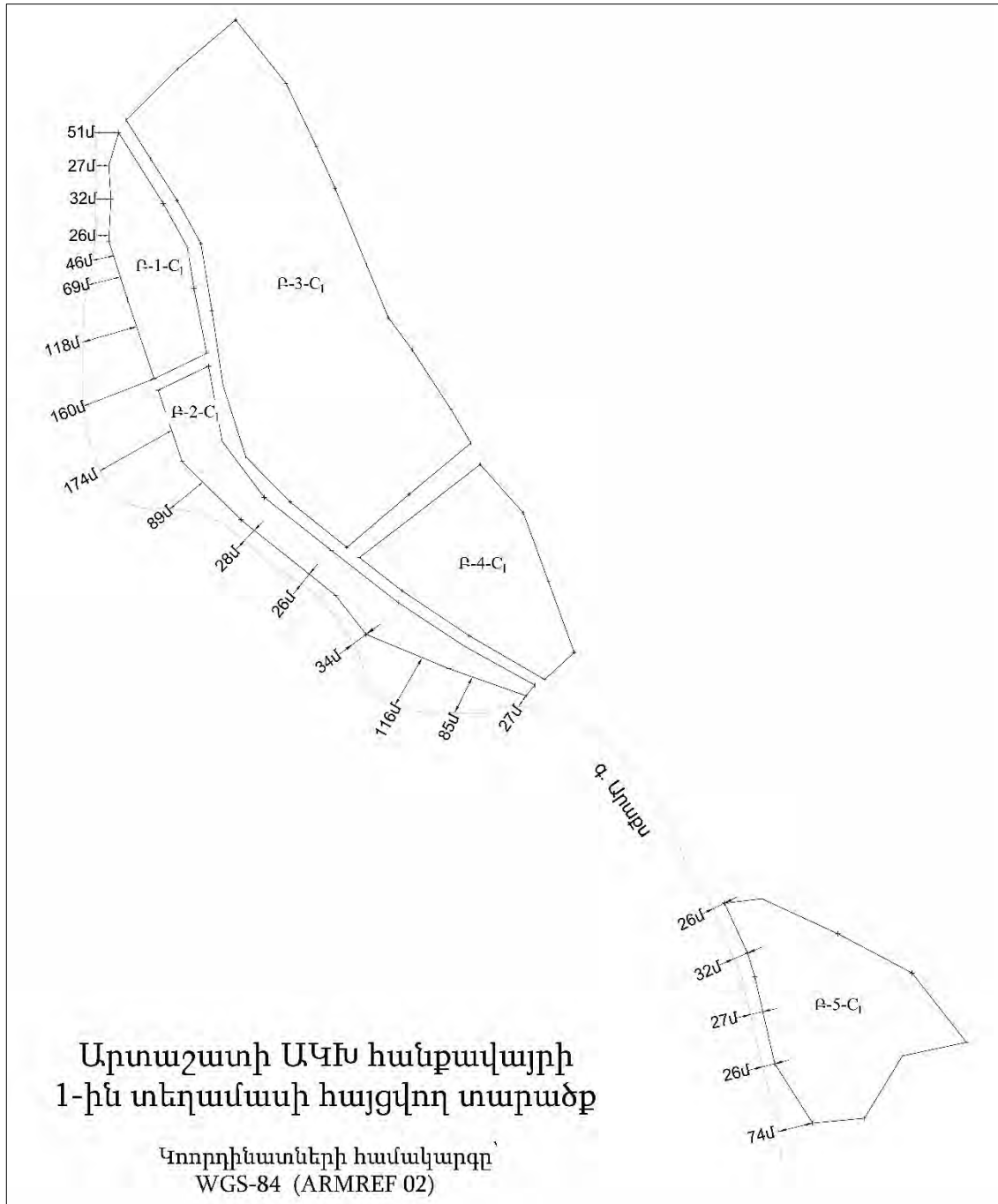
Արարատյան դաշտի սահմաններում է գտնվում ստորերկրյա քաղցրահամ խմելու ջրերի արտեզյան ավազանը, որը տարածքի էկոլոգիական համակարգի որոշիչ բաղադրիչն է: Ավազանը կազմված է ստորերկրյա ջրերի հինգ ավազաններից (նկար 14), որոնց ջրային ռեսուրսները հաշվարկվել են 1984 թվականին և ներկայացված են աղյուսակ 14-ում:

Աղյուսակ 14.

Արարատյան արտեզիան ավազանի ջրային ռեսուրսները

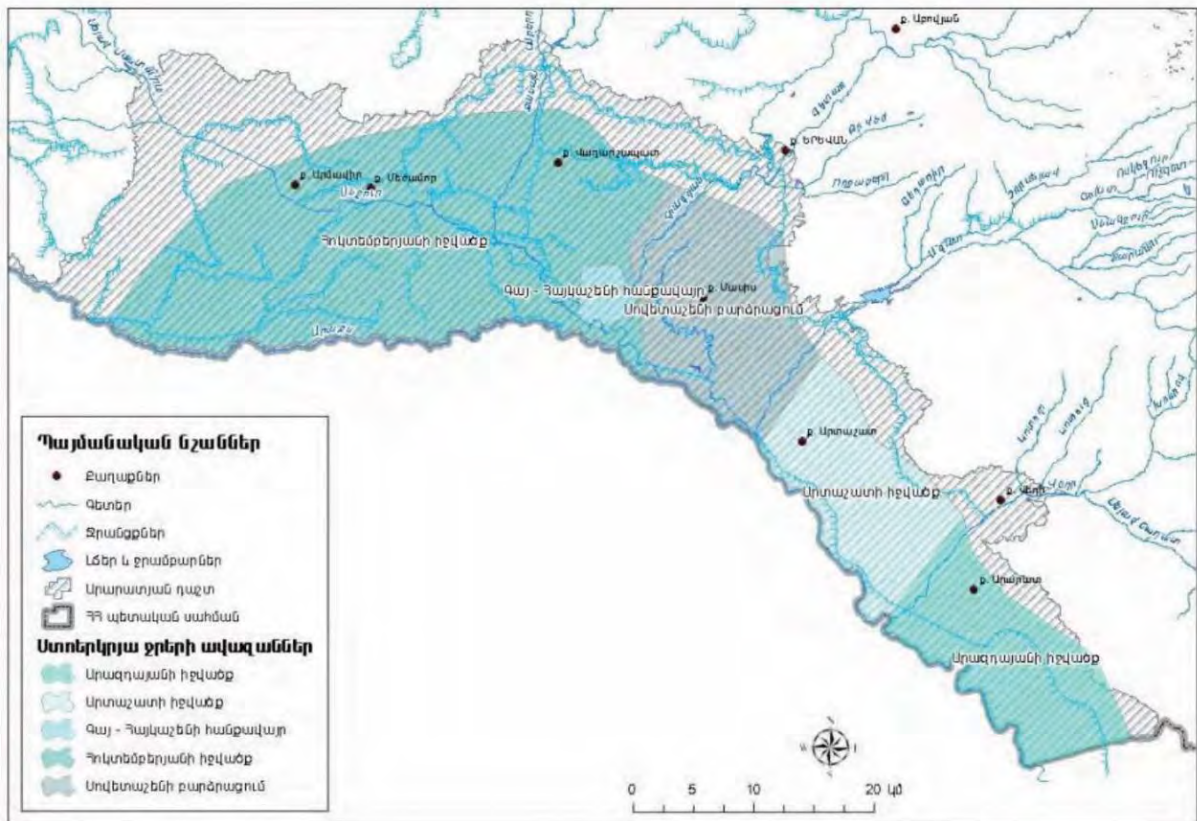
Ստորերկրյա ջրերի ավազանը	Աղբյուրների հաստատված պաշարները, A+B կարգի, լ/վրկ	Հիմնական հորատանցքերի հաստատված պաշարները, A+B կարգի, լ/վրկ
1	2	3
Արագդայանի իջվածք		2138.9
Արտաշատի իջվածք	224.5	3056.7
Գայ-Հայկաշենի հանք-ը		5063.6

1	2	3
Հոկտեմբերյանի իջվածք	18436.6	31880.8
Սովետաշենի բարձրացում	3260.4	9601.8
Ընդամենը	21921.2	51741.8

Նկար 13.

Համաձայն տեղամասի տարածքում 2021 թվականին կատարված երկրաբանական ուսումնասիրության դաշտային աշխատանքների տվյալների՝ հետախուզահորերում գրունտային ջրերի ներհույք չի արձանագրվել:

Նկար 14.

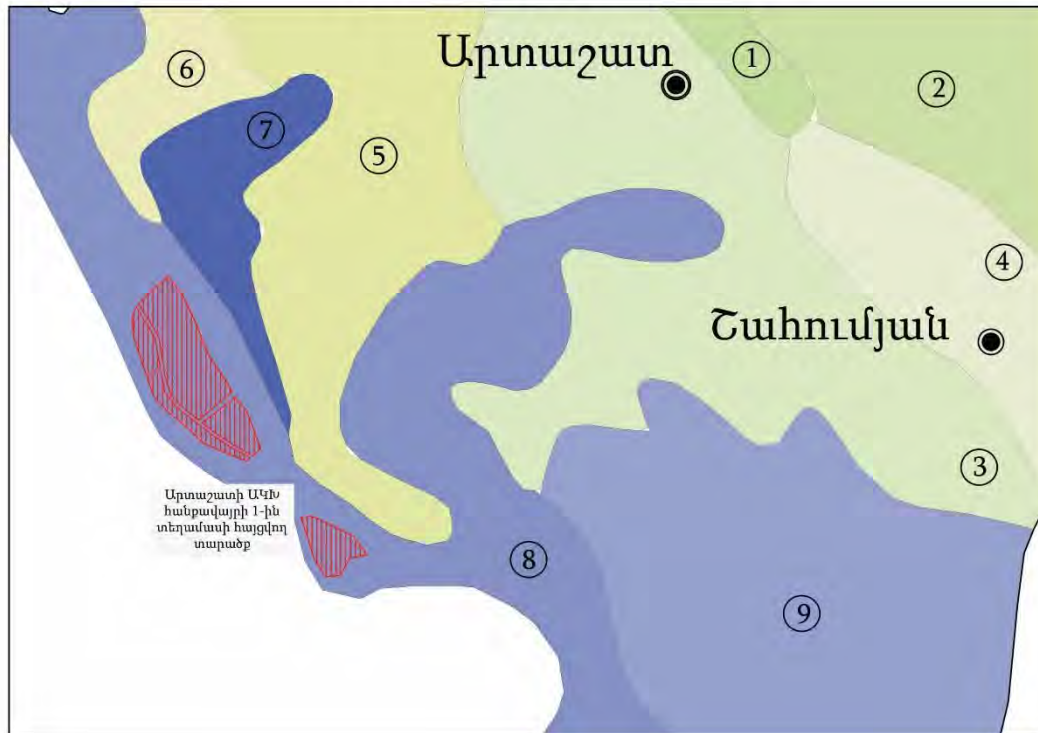
4.7. Հողեր

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի շրջանում զարգացած են կիսաանապատային գորշ, մնացորդային մարգագետնային ոռոգելի և աղուտ-ալկալի հողերը (նկար 15):

Կիսաանապատային գորշ հողերը զարգանում են խիստ ցամաքային, շոգ կլիմայի և կիսաանապատային բուսածածկույթի պայմաններում, կարբոնատներով և խճով հարուստ ավազակավերի և թեթև կավավազների վրա: Բնորոշվում են վերին հորիզոնի շերտավոր-թեփուկային, իսկ միջին հորիզոնում՝ անկայուն կնձկային ստրուկտուրայով: Իլյուվիալ-կարբոնատային հորիզոնի զգալի մասը խիստ ցեմենտացված է: Հողերն աչքի են ընկնում հումուսի փոքր քանակով (1-2%), միջին և ավելի փոքր կլանման ծավալով, թույլ հիմնային ռեակցիայով, քարքարոտությամբ և ուժեղ կարբոնատացվածությամբ:

Հողերը հիմնականում ունեն սակավ հզորություն, միջին կավավազային (62%) մեխանիկական կազմ:

Հողերի բնական տիպերի տարածման սխեմատիկ քարտեզ

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

①	Ռոտգելի մնացորդային մարգագետնային-գորշ խորքային միաձույլ հզոր կավային
②	Ռոտգելի մնացորդային մարգագետնային-գորշ խորքային միաձույլ հզոր կավավազային
③	Ռոտգելի մարգագետնային-գորշ խորքային աղուտ-ալկալի սողային-քլորիդային միջին հզորության կավային
④	Ռոտգելի մարգագետնային-գորշ աղուտ-ալկալի խորքային միաձույլ սուադյին-սուլֆատ-քլորիդային միջին հզորության կավային
⑤	Ռոտգելի խոնավ-մարգագետնային-գորշ խորքային աղուտ-ալկալի սողային հզոր կավային
⑥	Ռոտգելի խոնավ-մարգագետնային-գորշ ալկալի սողային-քլորիդային միջին հզորության կավավազային
⑦	Աղուտ-ալկալիներ մարգագետնա-ճահճային սողային-քլորիդային կավային
⑧	Աղուտ-ալկալիներ մարգագետնային սողային-քլորիդային կավավազային-ավազակավային մեխանիկական կազմի
⑨	Աղուտ-ալկալիներ մարգագետնային սողային-սուլֆատ-քլորիդային կոնտակտային-զլենման կավային

Նկար 15.

Կիսաանապատային գորշ հողերի քիմիական և ֆիզիկաքիմիական հատկությունները բերված են ստորև աղյուսակ 15-ում:

Աղյուսակ 15.

Կիսաանապատային գորշ հողերի քիմիական և ֆիզիկաքիմիական
հատկությունները

Խորությունը, սմ	Տոկոսներով			Կլանված հիմքերի գումարը մ/էկվ 100գ հողում	pH-ը ջրային քաշվածքում
	հումուս	CO ₂	գիպս SO ₄		
0-8	2.10	1.3	0.05	22.0	8.0
8-21	1.81	4.7	0.08	30.5	8.3
21-32	1.55	10.6	0.5	23.6	8.2
32-65	0.87	15.5	0.8	18.3	8.1
65-140	0.22	2.2	42.1	-	7.3

Մնացորդային մարգագետնային գորշ ռոտգելի հողերը տարածված են Արարատյան դաշտի համեմատաբար ցածրադիր թույլ թեք հարթություններում, որոնք ընկած են ծովի մակերևույթից 800-950մ բարձրությունների վրա և կապված են Արաքս գետի հինավուրց դարավանդների հետ: Այս հողերի ստրուկտուրան փոշեհատիկա-կնձիկային է, հիմնականում կարբոնատային են:

Հողերի զարգացումն ընթանում է ստորգետնյա ջրերի մշտական ազդեցության պայմաններում, որոնք ունեն 1-3, իսկ որոշ դեպքերում՝ 5մ խորություն: Դրանք ունեն չզատորոշված պրոֆիլ, կլանման բարձր ծավալ, թույլ հիմնային ռեակցիա, կարբոնատների նվազ պարունակություն: Հողերը թույլ ագրեգացված են, միջին շերտերում նկատվում է ամրացվածություն:

Աղուտ-ալկալի հողերը առաջացել են Արարատյան դաշտում ստորգետնյա ջրերի բարձր մակարդակի (1-2մ) պայմաններում: Հողերն աչքի են ընկնում խիստ թույլ հումուսացվածությամբ (մինչև 1%), բարձր հիմնայնությամբ, կարբոնատների զգալի պարունակությամբ (15-18%), շերտավոր մեխանիկական կազմով: Պրոֆիլում պարզորոշ առանձնացվում է մակերեսային աղային հորիզոններ, որտեղ հեշտ լուծվող աղերի քանակը 2% և ավելի է, սակայն դեպի ստորին շերտերը նրա պարունակությունը նվազում է: Հողերի գերակշռող մասին հատկանշական է փոխանակային նատրիումի բարձր պարունակությունը (առանձին շերտերում՝ 20-

25մգ/կվ): Բուն 1-ին տեղամասի տարածքում ավազակոպճային առաջացումների օգտակար հաստվածքը ծածկված է կավավազային-ավազակավային մեխանիկական կազմի աղուտ-ալկալի հողերով, որոնց հզորությունը խիստ փոփոխական է: Առանձին հաստվածներում օգտակար հանածոն մերկանում է երկրի մակերևույթին, այլ մասերում վրածածկող աղուտ-ալկալի հողերի հզորությունը հասնում է 1.8մ-ի:

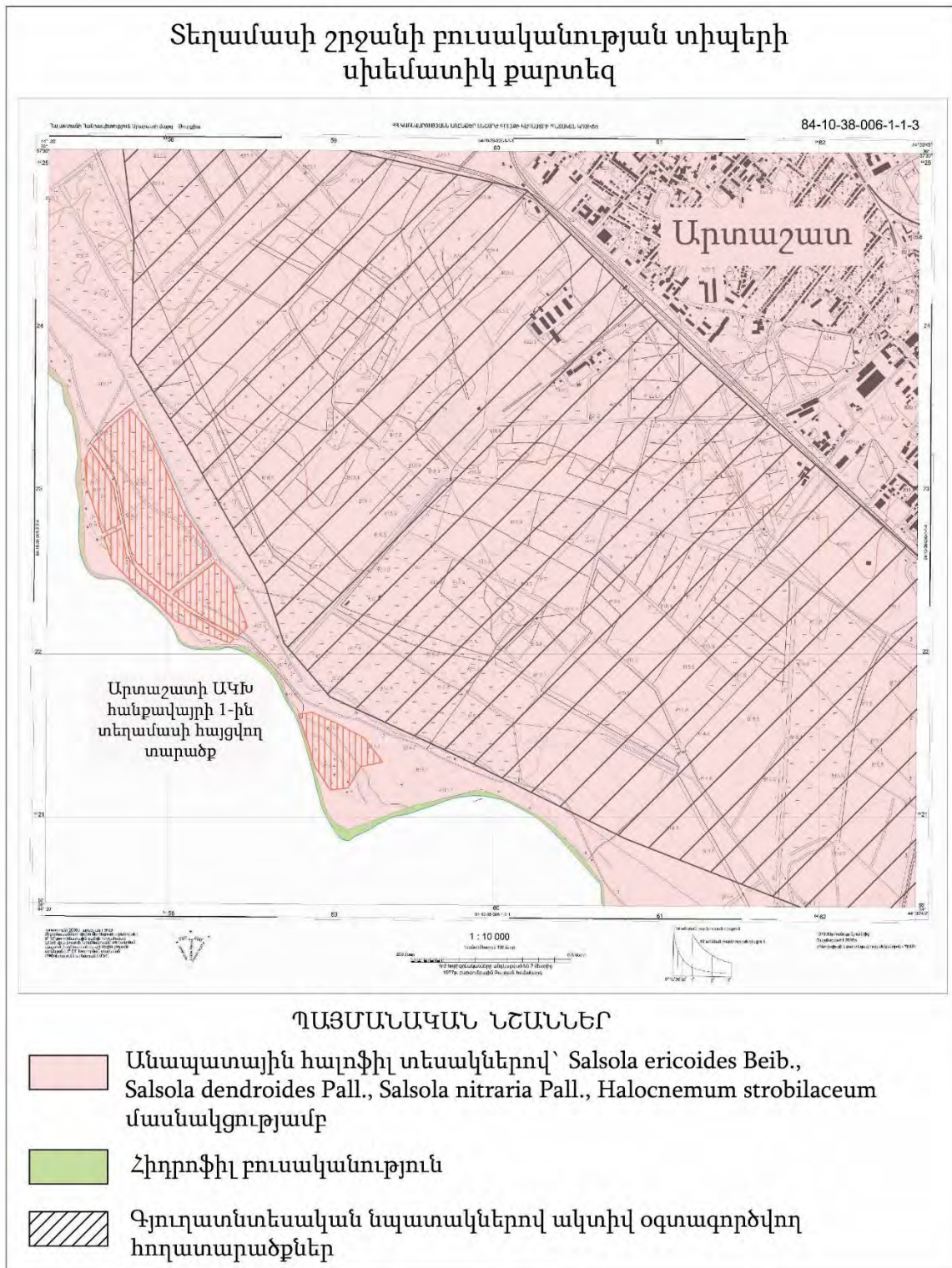
2023 թվականի դեկտեմբերին տեղամասի հողային զանգվածից վերցվել է նմուշ, որը ուղարկվել է փորձարկման համապատասխան որակավորում ունեցող լաբորատորիա: Նմուշում ուսումնասիրվել են ՀՀ առողջապահության նախարարի 25.01.2010թ.-ի №01-Ն հրամանով սահմանված մի շարք մետաղներ: Լաբորատոր փորձարկման արդյունքները հետևյալն են. Sb – 1.2մգ/կգ, V – 123մգ/կգ, Hg – չի հայտնաբ., Pb - 28մգ/կգ, Co - չի հայտնաբ., Mn – 83մգ/կգ, Cu – 2.9մգ/կգ, Ni – չի հայտնաբ., Zn -16մգ/կգ, Cr – 2.7մգ/կգ:

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ընթացքում լանդշաֆտային ամբողջականությունը (այդ թվում՝ աղուտ-ալկալի հողային ծածկույթը) խախտվել է 81 հետախուզահորերի տարածքում՝ ընդհանուր առմամբ մոտ 325մ² մակերեսով: Փաստագրման և նմուշարկման աշխատանքներից հետո բոլոր հետախուզահորերի տարածքները վերականգնվել են՝ կատարվել է հետլցնում, հարթեցում և հողային շերտի փռում, ինչը նախատեսված է եղել երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ծրագրով: Երկրաբանահետախուզական աշխատանքների ամբողջական և որակյալ կատարումը հավաստվել է ՀՀ բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի կողմից՝ ընդերքաբանական փորձաքննության շրջանակներում: Արդյունքում՝ 1-ին տեղամասի տարածքում բոլոր խախտված հողերը վերականգնվել են, կուտակված կամ պահպանվող հողաբուսական շերտ չկա:

4.8. Բուսական և կենդանական աշխարհ

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի շրջանի համար բնորոշ է հանդիսանում անապատային աղասեր բուսականությունը (նկար 16): Արաքս գետի ափամերձ հատվածում զարգացած է հիդրոֆիլ բուսականություն: Սակայն բնական

բուսածածկույթը զգալիորեն փոփոխված է ԽՍՀՄ տարիներին իրականացված մելիորատիվ աշխատանքների և հողերի գյուղատնտեսական ինտենսիվ յուրացման արդյունքում:

Նկար 16.

1-ին տեղամասի տարածքում դիտարկվել են *թելուկազգիներից* (*Chenopodiaceae*) *Salsola dendroides* և *Salsola ericoides*, *հացազգիներից* (*Poaceae*) *Aeluropus pungens*, *Cynodon dactylon*, *Poa bulbosa*, *Puccinellia distans*, *Eremopyrum orientalis*, *Aegilops cylindrical*, *Arundo donax*, *Phragmites australis* և *Agrostis alba*, *կապարազգիներից* (*Capparaceae*) *Capparis herbacea*, *լոբազգիներից* (*Fabaceae*) *Medicago lupulina* և *Trifolium pretense*, *բռնձազգիներից* (*Cyperaceae*) *Carex divisa* և *Carex elata*, *մեխակազգիներից* (*Caryophyllaceae*) *Gypsophila anatolica*, *խաչածաղկավորներից* (*Brassicaceae*) *Lepidium vesicarium*, *հավակատարազգիներից* (*Amaranthaceae*) *Salicornia europaea* L., *կյունազգիներից* (*Juncaceae*) *Juncus bufonius*:

Արաքս գետի ափամերձ հատվածի (որը տեղամասի շահագործման ժամանակ չի խախտվելու, այն հանդիսանում է պաշտպանիչ բնամաս) թփուտային բուսականության կազմում նշվել են սովորական մասրենի (*Rosa canina*. L.), ուռենի նեղատերև (*Salix wilhelmsiana*), բեկտենի լաստենատերև (*Frangula alnus*), *Cyperus glaber*:

Համաձայն ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N72-Ն որոշման՝ բույսերի կարմիր գրքում գրանցված տեսակներից Արտաշատի ենթաշրջանում հայտնի են հետևյալ տեսակները.

- գինեծաղիկ գազատերև (*Oenanthe silaifolia* M. Bieb.)– կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է, աճում է ծ. մ. 800-1000մ բարձրության վրա, գետերի և ջրանցքների ափերին Արտաշատի շրջակայում, պահպանության միջոցառումներ չի իրականացվում;

- գազ Շելկովնիկովի (*Astragalus schelkovnikovii* Grossh.) – կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ, աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ. մ. 900-1200մ բարձրությունների վրա, չոր տեղերում՝ փուխր և ավազոտ մակերեսով, անապատում, կիսաանապատում, Արտաշատի շրջակայքում, պահպանվում է «Խոսրովի անտառ» արգելոցի «Գոռավանի ավազուտներ» արգելավայրում;

- գազ Սուկաչովի (*Astragalus sukaczewii* Derv. et Jelenevsky) – խոցելի տեսակ, աճում է միջին լեռնային գոտում, ծ.մ. 1200-2000մ բարձրությունների վրա, կրաքարային և խճաքարքարոտ լանջերին՝ կիսաանապատային բուսականության կազմում,

Արտաշատի շրջակայքում: Պոպուլյացիայի մի մասը պահպանվում «Սևան» ազգային պարկի տարածքում:

- Օշան Օշեի (*Salsola aucheri* (Moq.) Bunge ex Iljin) – վտանգված տեսակ, աճում է ստորին լեռնային գոտում, քարքարոտ, գիպսատար և, կավային և չոր աղակալված լանջերին, հայտնի է Շահումյան գյուղի շրջակայքից, պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում;

- օշան թաղիքային (*Salsola tomentosa* (Moq.) Spach) – վտանգված տեսակ, հանդիպում է Շահումյան գյուղի շրջակայքում, պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում;

- կյուն սուր (*Juncus acutus* L.) – վտանգված տեսակ, հայտնի է Արարատյան դաշտավայրի աղակալված ճահիճներից, հանդիպում է Երախի լեռնաշղթայի տարածքում: 2008թ. Արարատ քաղաքի մոտ հատուկ առանձնացվել է «Աղակալված ճահճուտ» բնության հուշարձանը, սակայն ներկայումս պահպանումը չի իրականացվում:

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի հաշվարկային բլոկների տարածքում կատարվել է մանրազննին դիտարկում՝ երթուղիներո մերձոգոլ: Դիտարկման արդյունքում վերը նշված՝ ՀՀ բույսերի կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակները չեն դիտարկվել:

Կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների մասին տեղեկատվության հիմք են հանդիսացել տեղամասի տարածքի դիտազննումը երթուղիներով և կենսագործունեության հետքերի ուսումնասիրությունը: Տեղամասի տարածքում սողուններից նշվել է գոլավոր մողեսի մեկ առանձնյակ (ափամերձ հատվածի ավազակոպճային զանգվածում փորված բույն, անաբիոզի վիճակ) և կույր օձուկ (3 - Ը բլոկին հարակից արգելաթմբի տարածքում), կաթնասուններից՝ սովորական աղվես և շնագայլ (սակայն այս տեսակներին բնորոշ բույն տեղամասի հաշվարկային բլոկերի տարածքում չի հայտնաբերվել): Արաքս գետի ջրերում հանդիպում են թեփուկ, ճանառ, լոք, կամրմրախայթ: Արաքս գետն ունի կարևոր օրնիթոլոգիական նշանակություն: Թռչունների ամենամեծ կուտակումները տեղի են ունենում «Խոր վիրապ» պետական արգելավայրի և Արմաշ բնակավայրի

սահմանամերձ տարածքներում: Այստեղ յուրաքանչյուր տարի բնադրում են փոքր ձկնկուլը, քաջահավը, տառեղը, տարգալակտուցը, մկնաճուռակը: Հանդիպում են միգրացիոն ջրլող թռչուններ՝ կարապներ, բադեր, սագեր, իսկ մշտական բնադրող տեսակներից են արագիլները, ճահճային տեսակները, ագռավազգիները:

Կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված տեսակներից Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածաշրջանում հայտնի են.

- սիմպեկտա ճպուռ (*Sympecma paedisca*) – հազվագյուտ տեսակ, հայտնի է լճացված ջրերով ջրամբարներում, պահպանվում է «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցում;

- անդրկովկասյան տակիրային կլորագլուխ (*Phrynocephalus orvathi*) – խիստ սակավաթիվ, անհետացող, կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Բնակվում է նոսր քսերոֆիտ (չորասեր) բուսածածկով ավազուտային և աղուտային կիսաանապատներում՝ աքիլեյան, աղուտային, տեղ-տեղ օշինդրային բուսականության առկայությամբ, 800-1050 մ ծ.մ. բարձրության վրա: Պահպանվում է «Գոռավանի ավազուտներ» և «Որդան կարմիր» արգելավայրերում;

- սև անգղ (*Aegipus monachus*) – վտանգված տեսակ, բնադրում է լեռնաշղթաների համեմատաբար փոքր թեքություն ունեցող լանջերի լեռնատափաստանների տեղամասերով հերթափոխվող գիհու արիդային նոսրանտառների սահմաններում, սովորաբար, 1200-2000մ ծ.մ. բարձրություններում: Պահպանվում է «Խոսրովի անտառ» արգելոցում, որտեղ կանոնավոր բնադրում է;

- տափաստանային մկնաճուռակ (*Circus macrourus*) – վտանգված տեսակ, բնադրում է լեռնատափաստաններում, լայնարձակ հարթավայրային հովիտներում, սովորաբար, 800-2000 մ ծ.մ. բարձրություններում: Պահպանվում է «Սևան» ազգային պարկում;

- կարմրատու քաղե (*Falco vespertinus* Linnaeus) – անհետացող տեսակ: Բնակվում են լայնատարած կիսաանապատային և տափաստանային տեղամասերում անտառակների կամ ծառերի առանձին խմբերի առկայությամբ,

հաճախ գետերի հովիտներում կամ այլ ջրամբարների հարևանությամբ, երբեմն՝ նոսրանտառներում և անտառեզրերում, լեռներում՝ մինչև 1500մ ծ.մ.բ. բարձրություններում:

2023 թվականի դեկտեմբերին կատարվել է հայցվող տարածքի դիտարկում՝ վերը նշված, ՀՀ կենդանիների կարմիր գրքում գրանցված տեսակների հայտնաբերման նպատակով: Դիտարկումների արդյունքներով արձանագրվել է, տեղամասում վերը նշված՝ ՀՀ կենդանիների կարմիր գրքում գրանցված տեսակներ չկան:

4.9. Անտառային ռեսուրսներ

Արտաշատի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում անտառածածկ տարածքներ, անտառային նպատակային նշանակության հողատարածքներ չկան:

4.10. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ

Արտաշատի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի 1-ին տեղամասի սահմաններում բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ, որտեղ իրականացվում է վտանգված էկոհամակարգերի պահպանություն, չկան:

Ամոնամոտ գտնվող բնության հատուկ պահպանվող տարածքը, Խոր Վիրապ» պետական արգելավայրն է, որը ստեղծվել է 2007 թվականին խոնավ տարածքի էկոհամակարգի, դրա բաղադրիչների, բուսական ու կենդանական տեսակների պահպանության, բնականոն զարգացման, վերարտադրության ու կայուն օգտագործման նպատակով: «Խոր Վիրապ» պետական արգելավայրը ստեղծվել է Հայաստանի Հանրապետության Արարատի մարզի Փոքր Վեդու գյուղական համայնքի վարչական սահմաններում, Արաքս գետի ձախակողմյան մասի Խոր Վիրապ եկեղեցական համալիրի և Հայաստանի հնագույն մայրաքաղաք Արտաշատի աջակողմյան հատվածում գտնվող՝ 50.28 հեկտար խոնավ տարածքի վրա:

Արգելավայրի կազմակերպման հիմնական նպատակը միջազգային նշանակություն ունեցող խոնավ տարածքի էկոհամակարգի, բուսական ու

կենդանական աշխարհի՝ հատկապես ջրլող թռչունների ու դրանց ապրելավայրերի, հազվագյուտ բուսատեսակների ու դրանց աճելավայրերի պահպանության, բնականոն զարգացման, վերարտադրության ու կայուն օգտագործման ապահովումն է:

Արգելավայրի հատուկ պահպանության օբյեկտները Մերձարաքսյան խոնավ տարածքի էկոհամակարգի յուրահատուկ կենդանական աշխարհն ու ջրաճահճային բուսականությունն են:

Արգելավայրի վրա բացասական ներգործություն ունեցող տնտեսական գործունեությունը սահմանափակելու կամ արգելելու նպատակով 100 մետր լայնությամբ շրջագծով տարածքը սահմանվում է որպես պահպանական գոտի:

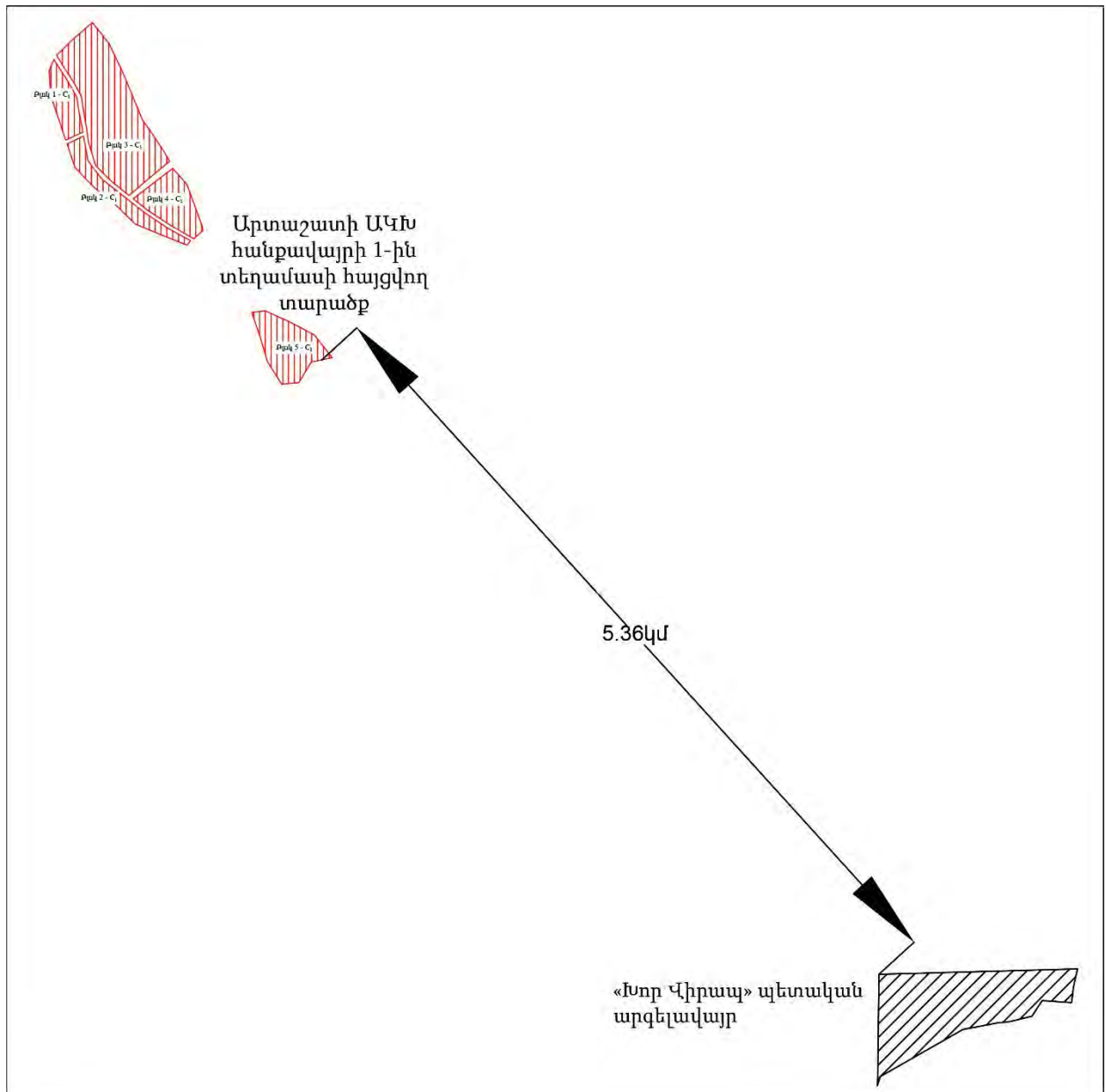
«Խոր Վիրապ» պետական արգելավայրի ջրաճահճային տարածքներում արձանագրվել են Կենդանիների կարմիր գրքում գրանցված վարդագույն և գանգրափեթուր հավալուսնը, փոքր ձկնկուլը, թշնան կարապը, մոխրագույն սագը, կարմիր բադը, սպիտակաաչք սուզաբադը, ծովային քարադրը, սպիտակապոչ եղտյուրիկը, որորակտուց ջրածիծաղը, սոխականման ճոկկահավը:

Նկար 17. «Խոր Վիրապ» արգելավայրի համայնապատկերը

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի հեռավորությունը «Խոր Վիրապ» պետական արգելավայրի տարածքից կազմում է շուրջ 5.36կմ

հեռավորության վրա : Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի և «Խոր Վիրապ» պետական արգելավայրի տեղադիրքը ներկայացված է նկար 18-ում:

Նկար 18.

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ են համարվում նաև բնության հուշարձանները, որոնց ցանկը հաստատվել է ՀՀ կառավարության 14.08.2008թ.-ի N967-Ն որոշմամբ:

ՀՀ Արարատի մարզում հաշվառված բնության հուշարձանների անվանման և տեղադիրքի վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է աղյուսակ 16-ում :

ՀՀ Արարատի մարզի բնության հուշարձանները

Հ/Հ	Անվանումը	Տեղադիրքը
1	2	3
1.	«Անձավիկ» քարանձավ	Վեդի քաղաքից մոտ 20 կմ հս-արլ, Ուխտուակունք գետի աջ ափին, Դարբանդ գետի հետ միախառնման տեղից 08 կմ հոսանքով վեր, 40 մ գետի հունից բարձր, ծ.մ- ից 2100 մ բարձրության վրա
2.	«Դաշտաքար» քարանձավ	Դաշտաքար գյուղից 0,2 կմ հվ, Անահավատքար լեռան հս լանջին, հիմքից 400 մ բարձրության վրա
3.	«Մեծ հոր» համակարգ անձավային համակարգ»	Շաղափ գյուղից 3 կմ հս-արլ, ծ.մ-ից 2200 մ բարձրության վրա
4.	«Անանուն» շերտավոր նստվածքներ	Տիգրանաշեն-Պարույր Սևակ գյուղերի ճանապարհի 17-րդ կմ-ի վրա
5.	«Անանուն» անտիկլինալ ծալք	Երևան-Մեղրի խճուղու 81-րդ կմ (Տիգրանաշեն-Պարույր Սևակ հատվածի 15- րդ կմ)
6.	«Անանուն» ծալքավոր ստրուկտուրա	Երևան-Մեղրի խճուղու 81-րդ կմ (Տիգրանաշեն-Պարույր Սևակ հատվածի 15- րդ կմ)
7.	«Անանուն» ծալքագոյացման մերկացում	Ուրցաձոր գյուղից 4,5 կմ դեպի հս, Վեդի գետի աջ ափին
8.	«Հորթունի» բրածո ֆլորա	Զանգակատուն գյուղից 8 կմ հս-արլ
9.	«Զերմանիսի» բրածո ֆլորա	Ուրցաձոր գյուղից մոտ 20 կմ գետի հոսանքով վեր, նախկին Զերմանիս գյուղատեղիի մոտակայքում
10.	«Վեդի գետի ավազանի» բրածո ֆաունա	Վեդի գետի ավազան, Ուրցաձոր գյուղից 15 կմ հս-արլ
11.	«Աղակալած ճահճուտ»	քաղ. Արարատ, հանքային աղբյուրների մոտ, ծ.մ-ից մոտ 850 մ բարձրության

Topographic map of the Yerevan region showing the Araks river and surrounding settlements. The map includes labels for Yerevan (ԵՐԵՎԱՆ), Araks (ԱՐԱՔ), and various districts like Nubarashen (ՆԱՐԱՔԱՇԵՆ) and Yeghinar (ԵՂԻՆԱՐ). A scale bar indicates 20.2 km. A black arrow points to the location of the 'Araks-1' hydroelectric power plant on the Araks river.

4.11. Ազդակի իր համայնք

01.01.2023 թվականի դրությամբ քաղաքի բնակչությունը կազմել է 19.1հազ.մարդ մարդ, որից 46%-ը՝ տղամարդիկ են, իսկ 54%-ը՝ կանայք: Մինչաշխատունալ տարիքի բնակչությունը կազմում է 24%, աշխատունակը՝ 62%, հետաշխատունակները՝ 14%:

«ՄԼ Մայնիկ» ՍՊԸ

ըմպելիքի արտադրությունը (մրգերի, բանջարեղենի վերամշակում և պահածոյացում, թորած ալկոհոլային խմիչքների), ինչպես նաև ոչ մետաղական հանքային այլ արտադրանքի արտադրությունը (կղմինդրի, աղյուսի և թրծված կավից շինարարական արտադրատեսակների, բնական քարերից երեսպատման նյութերի արտադրությունը): Քաղաքն ունի 12 գործարան: Գործում են՝ գինու, պահածոների, ճենապակու, խեցեղենի, քարի վերամշակման արտադրությունները:

Քաղաքի տնտեսական կյանքում էական դեր ունի նաև գյուղատնտեսությունը՝ հիմնականում բուսաբուծությունն է: Աճեցվում են հացահատուկ, կարտոֆիլ, բանջարեղեն, բուստանային կուլտուրաներ, խաղող, ծաղիկ:

Ըստ ՀՀ Արարատի մարզի Արտաշատի տարածաշրջանի միկրոռեգիոնալ մակարդակի՝ համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի՝ Արտաշատը զբաղեցնում է 2507 հա տարածք, որից 1264 հա գյուղատնտեսական նշանակության հողեր են:

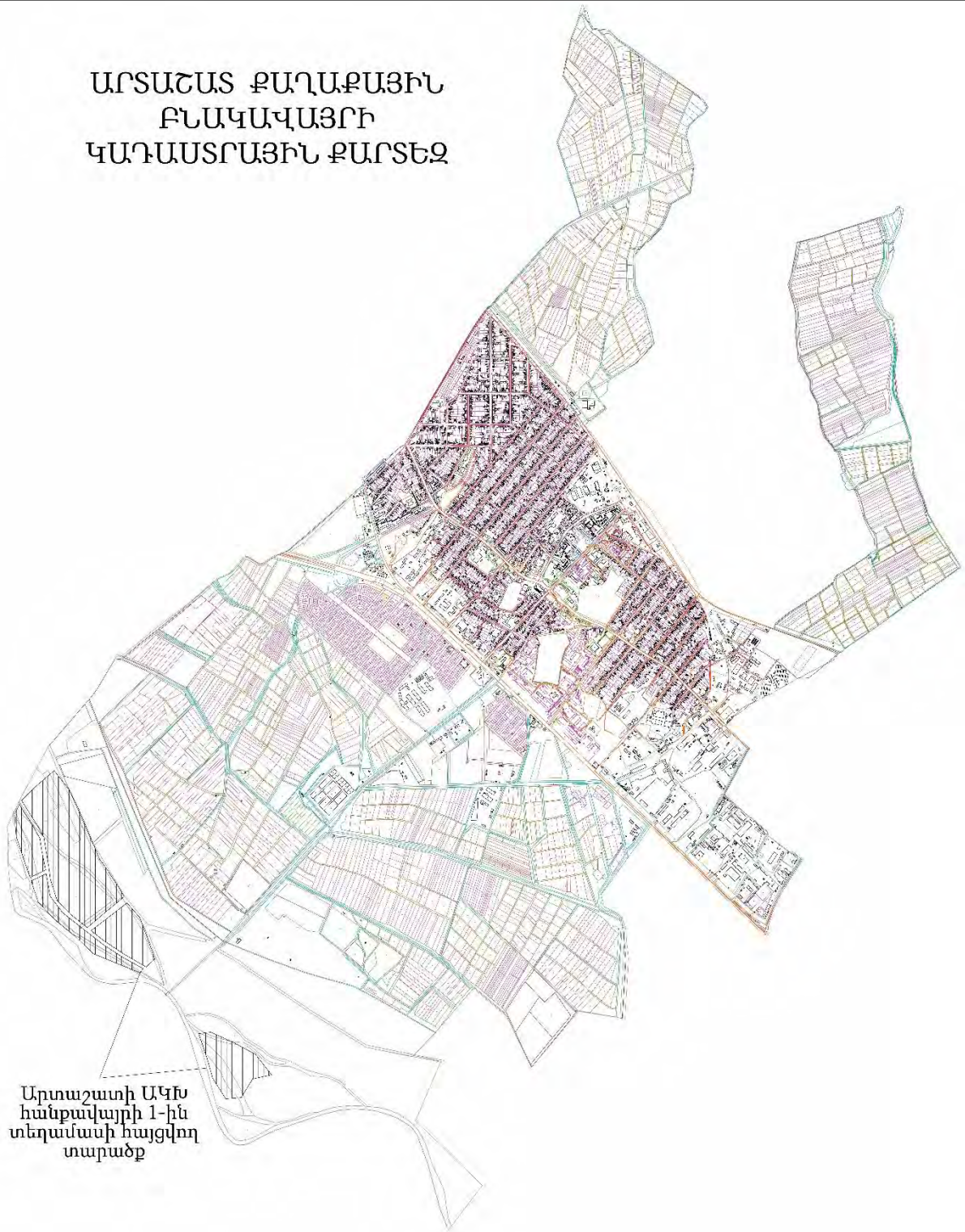
Արտաշատ քաղաքն ունի 6 հանրակրթական դպրոց, 7 մանկապարտեզ, մարզադաշտ, 2 մարզադպրոց, երաժշտական դպրոց, մշակույթի պալատ, հիվանդանոց, ծծնդատուն:

Ավագակոպճային խառնուրդի կուտակի արդյունահանման նպատակով հայցվող տարածքը ներկայացված է գյուղատնտեսական նշանակության հողերով՝ արոտավայրերով: Հայցվող տարածքի տեղադիրքը Արտաշատ բնակավայրի կադաստրային քարտեզում ներկայացված է նկար 20-ում:

Արդյունահանման նպատակով հայցվող հողատարածքները վարձակալության իրավունքով տրամադրված են «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությանը:

Հողատարածքների կադաստրային վկայականների պատճենները ներկայացվում են հավելված 1-ում:

ԱՐՏԱՇԱՏ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ
ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԻ
ԿԱԴԱՍՏՐԱՅԻՆ ՔԱՐՏԵԶ

Նկար 20.

4.12. Պատմության և մշակույթի հուշարձաններ

ՀՀ Արարատի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկը հաստատվել է ՀՀ կառավարության 2002 թվականի հունվարի 22-ի թիվ 65-Ն որոշմամբ: Համաձայն նշված իրավական ակտի՝ Արտաշատ քաղաքային համայնքի տարածքում գտնվում են ստորև ներկայացվող պատմամշակութային հուշարձանները:

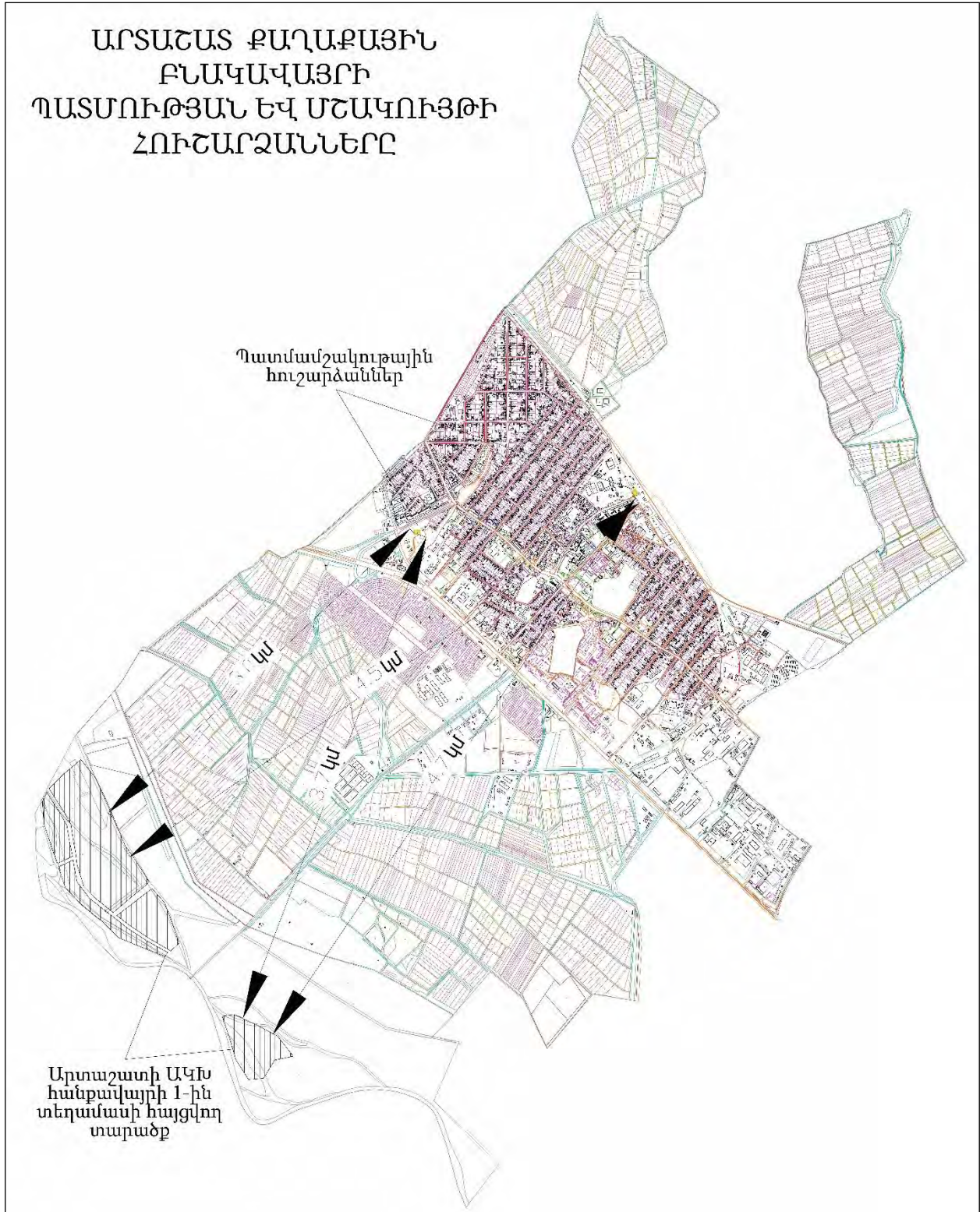
Աղյուսակ 17.

Արտաշատ քաղաքում գտնվող պատմության և մշակույթի հուշարձանները

Հուշարձանը	Ժամանակը	Գտնվելու վայրը
Բնակելի տուն	1948թ.	Շահումյան փողոց 28
ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1968թ.	Քաղաքի մեջ

Ավագակոպճային խառնուրդի արդյունահանման նպատակով հայցվող տարածքի և Արտաշատ բնակավայրի պատմության, մշակույթի հուշարձանների միջև նվազագույն հեռավորությունը կազմում է 3.0կմ (նկար 21) :

ԱՐՏԱՇԱՏ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ
ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԻ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ

Նկար 21.

5. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ԵՎ ՆՊԱՏԱԿԸ,
ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՀԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ, ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ և
ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

5.1. Ընդհանուր տեղեկատվություն

Արտաշատի ավազակույճային խառնուրդի հանքավայրի 1-ին տեղամասը գտնվում է ՀՀ Արարատի մարզում: Հանքավայրի (բացահանքի) շահագործման նախագիծը կատարված է «ՄԼ ՄԱՅՆԻՆԳ» ՍՊԸ-ի տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա:

Հանքավայրից (1-C₁, 2-C₁, 3-C₁, 4-C₁, 5- C₁ բլոկներ) օգտակար հանածոյի մարվող պաշարները 20 տարվա ընթացքում կազմում են 3000.0հազ.մ³, այդ թվում ստատիկ մարվող պաշարներ՝ 1- C₁, 2- C₁, 3- C₁, 4- C₁, 5- C₁ բլոկներից համատեղ 2114744մ³, իսկ դինամիկ պաշարներ 1- C₁, 2- C₁, 3- C₁, 4- C₁, 5- C₁ բլոկներից համատեղ 885256մ³:

Հանքավայրից տարեկան մարվող պաշարները կազմում են 150000մ³, ընդ որում 3-C₁ բլոկից 80000մ³ պաշարներ, իսկ 4- C₁, 5- C₁, 1- C₁, 2- C₁ բլոկներից յուրաքանչյուր տարի ըստ նշված հերթականության մարվելու է տարեկան 70000մ³ պաշարներ : Տարեկան կտրվածքով արդյունահանվելու է այնքան ԱԿԽ զամգված, ինչքան վերականգնվել է վարարումների շրջանում:

Լեռնատեխնիկական բարենպաստ պայմանները հնարավորություն են տալիս հանքավայրը մշակել բաց լեռնային աշխատանքներով:

Հանքավայրում արդյունահանումը կատարվելու է ավազակույճային խառնուրդի կուտակի ողջ հզորությամբ, դրա ստորին մասում թողնելով մինչև 10սմ հզորությամբ շերտ: Սույն նախագծով նախատեսվում է՝

- պաշարների վերականգնման գործակիցը՝ ընդունված է 1 միավոր
- օգտակար հանածոյի կորզվող պաշարները – 2 880340մ³:

Բացահանքերը ըստ բլոկների վերջնական դիրքում ունեն հետևյալ պարամետրերը

1-C₁ բլոկ

- ամենամեծ երկարությունը – 507մ;

- ամենամեծ լայնությունը – 157մ;
- ամենամեծ խորությունը – 4.4մ;
- օտարման տարածքը – 58441մ²;

2-Շ բլոկ

- ամենամեծ երկարությունը – 1030մ;
- ամենամեծ լայնությունը – 115մ;
- ամենամեծ խորությունը – 4.4մ;
- օտարման տարածքը – 76547մ²;

3-Շ բլոկ

- ամենամեծ երկարությունը – 1025մ;
- ամենամեծ լայնությունը – 420մ;
- ամենամեծ խորությունը – 5.5մ;
- օտարման տարածքը – 364317մ²;

4-Շ բլոկ

- ամենամեծ երկարությունը – 439մ;
- ամենամեծ լայնությունը – 318մ;
- ամենամեծ խորությունը – 5.1մ;
- օտարման տարածքը – 101256մ²;

5-Շ բլոկ

- ամենամեծ երկարությունը – 540մ;
- ամենամեծ լայնությունը – 360մ;
- ամենամեծ խորությունը – 4.0մ;
- օտարման տարածքը – 125227մ²;

1 - Շ, 2 - Շ և 5 - Շ բլոկներում բացահանքերի եզրագծերի կառուցման համար հիմք է ընդունվել ՀՀ ԱԱԾ առաջարկությունը:

Ընկերության կողմից իրականացվելու են հանքավայրի հիդրոերկրաբանական պայմանների ուսումնասիրություն աշխատանքների ընթացքում և արդյունահանման աշխատանքները սկսելուց կատարվելու է մակաբացման ապարների ծավալային զանգվածի որոշում:

Յուրաքանչյուր տարի սեզոնի սկզբում անհրաժեշտ է կատարել հետևյալ լեռնանախապատրաստական աշխատանքները.

- Բացահանքերի հարավ-արևելյան մասից ջրհեռացման առվի կառուցում ըստ բլոկների շահագործման հերթականության:

- օգտակար հաստաշերտի մակերևույթին տրանսպորտային սարքավորումների և էքսկավատորի շարժման ուղեծրով ПБЖ-32 մակնիշի փոխադրվող երկաթբետոնե տիպային սալիկների տեղադրում:

Բացահանքի հիմնական տեխնոլոգիական սարքավորումներն են՝ էքսկավատոր – CAT 336 GC -07, բուլդոզեր – CATERPILLAR D8 GC-18, ավտոինքնաթափ – SCANIA P380CB:

Բացահանքի աշխատողների թիվը 13 մարդ:

Նախագծվող բացահանքերը գտնվում են Արաքս գետի և գոյություն ունեցող հողապատնեշի (дамба) միջև: Համաձայն երկրաբանական քարտեզի և ՀՀ ԱԱԾ-ի առաջարկի արդյունահանվող տարածքի և գետի միջև թողնվում է պաշտպանիչ բնամաս, որի նպատակն է բացառել գետի հունի որևէ փոփոխություն:

5.2. Նախագծային կորուստները

Օգտակար հաստաշերտի արդյունահանման ժամանակ նախագծային կորուստները դրանք կորուստներն են, որոնք մնում են բացահանքի կողերի շեղերի բնամասերում և կորուստներ պայմանավորված օգտակար հանածոն հիմնատակող կավային ապարների աղտոտումից զերծ պահելու համար, որոնք թողնվում են բացահանքի հատակում մինչև 10սմ հզորությամբ: Օգտակար հանածոյի կորուստներ տեղի է ունենում միայն ստատիկ պաշարների արդյունահանման ժամանակ:

Կորուստները կազմում են ըստ բլոկների՝

1- C₁- 11370մ³ կամ 7.37%, 2- C₁-18420մ³ կամ 8.719%, 3- C₁- 53330մ³ կամ 4.677%, 4- C₁- 18160մ³ կամ 5.861% ,5- C₁- 18380մ³ կամ 6.733%:

Ընդհանուր հայցվող մարվող պաշարների նկատմամբ կորուստները կկազմի՝

$$119660 : 3\,000\,000 \times 100 = 3.989\%, \text{ որտեղ՝}$$

119660մ³ – կորուստները ստատիկ պաշարների արդյունահանման ժամանակ;

3 000 000մ³ – շահագործման ամբողջ ընթացքում մարվող պաշարներն են:

5.3. Բացահանքի արտադրողականությունը և աշխատանքի ռեժիմը

Աշխատանքային օրերի քանակը տարում ընդունվում է 195 օր, աշխատանքային հերթափոխի քանակը՝ օրվա մեջ – 1, հերթափոխի տևողությունը – 8.0 ժամ:

Շահագործումն իրականացվելու է ներքոհիշյալ հերթականությամբ (տարեկան արտադրողականությունն ըստ մարվող պաշարների)՝

1-ին տարի՝ 3-C₁ բլոկը՝ 80000մ³ 4-C₁ բլոկը 70000մ³ :

2-րդ տարի՝ 3-C₁ բլոկը՝ 80000մ³ 5-C₁ բլոկը 70000մ³ :

3-րդ տարի՝ 3-C₁ բլոկը՝ 80000մ³ 2-C₁ բլոկը 70000մ³ :

4-րդ տարի՝ 3-C₁ բլոկը՝ 80000մ³ 1-C₁ բլոկը 70000մ³ :

Որից հետո կրկնվում է նույն հերթականությամբ մինչև 20 տարվա ավարտը:

Բացահանքի հաշվարկային օրեկան (հերթափոխային) արտադրողականությունը ըստ ավազակոպճային խառնուրդի արդյունահանվող զանգվածի ներկայացվել է աղյուսակ 18-ում՝

Աղյուսակ 18.

Հանքի արտադրողականությունը

Հ/Հ	Անվանումը	Չափ. միավ.	Միջին արտադրողականությունը	
			տարեկան	օրական, հերթափոխում
1.	Մակաբացման ապարներ	մ ³	50515	259.05
2.	Ավազակոպճային խառնուրդ 1-C ₁ , 2-C ₁ , 3-C ₁ , 4-C ₁ , 5- C ₁	մ ³	144017	738.55
3.	Լեռնային զանգված 1-C ₁ , 2-C ₁ , 3-C ₁ , 4-C ₁ , 5- C ₁	մ ³	194532	997.6

Մակաբացման ապարների արդյունահանումն իրականացվում է շահագործման 17 տարիների ընթացքում:

5.4. Բացահանքի ծառայման ժամկետը

Բացահանքի ծառայման ժամկետը որոշվում է հետևյալ բանաձևով.

$$T = t_1 + t_2, \text{ տարի}$$

որտեղ t_1 - բացահանքի 100% արտադրական հզորության հասնելու ժամանակաշրջանն է, $t_1 = 0$ տարի,

T - բացահանքի շահագործման տևողությունն է

1- C_1 բլոկում՝

$$t_2 = \frac{Q_{\text{կ}} - Q_2}{Q_{\text{տ}}} = \frac{2\,880\,340 - 0}{144\,017} = 20 \text{ տարի},$$

Որտեղ՝ $Q_{\text{կ}}$ – շահագործման 20 տարվա ընթացքում կորզվող պաշարներն են, $Q_{\text{կ}} = 2\,880\,340^3$;

Q_2 – արտահանված պաշարներն են բացահանքը 100% արտադրական հզորության հասնելու պահին, $Q_2 = 0\text{մ}^3$

$Q_{\text{տ}}$ – բացահանքի տարեկան արտադրողականությունն է ըստ արդյունահանման, $Q_{\text{տ}} = 144\,017\text{մ}^3$:

$$T = 0 + 20 = 20 \text{ տարի}:$$

5.5. Բացահանքի բացումը

Քանի որ օգտակար հաստաշերտը ունի հորիզոնականին մոտ տեղադրում, հանքաշերտի բացումը կատարվում է բացահանքային դաշտի հարավ-արևելյան մասից 1- C_1 , 2- C_1 , 3- C_1 , 4- C_1 , 5- C_1 բլոկների (ամենացածր նիշից) ընդլայնական կտրող խրամի անցումով:

Կտրող խրամի երկարությունը 1- C_1 , 2- C_1 , 3- C_1 , 4- C_1 , 5- C_1 բլոկներում համապատասխանաբար՝ 260մ, 86մ, 180մ, 220մ, 110մ լայնությունը հիմքի մասում միջինը 8.0մ, միջին խորությունը – համապատասխանաբար՝ 2.54մ, 2.66մ, 3.03մ, 2.96մ, 2.08մ: Կողի թեքման անկյունը ընդունված է՝ ոչ աշխատանքային - 30° , աշխատանքային - 40° : Կտրող խրամի անցումը կատարվում է 2.15մ³ շերեփի տարողությամբ հակառակ բահով սարքավորված – CAT 336-07GC մակնիշի էքսկավատորով:

5.6. Լեռնանախապատրաստական աշխատանքները

Լեռնային աշխատանքների կազմակերպման և ԱԿԽ արդյունահանումն իրագործելու համար անհրաժեշտ է կատարել հետևյալ աշխատանքները .

1. Մոտեցող բնահողային ավտոճանապարհի կարգաբերում: Ավտոճանապարհի երկարությունը՝ միջինը 3- C₁, 4- C₁ բլոկներում (յուրաքանչյուր տարի աշխատելու է երկու բլոկներ միասին) համապատասխանաբար՝ 963մ, 296մ , թեքությունը 0‰, 8մ լայնությամբ: Կատարվող հողային աշխատանքները միասին՝ 1550մ³:

2. Աշխատանքային հրապարակի կարգաբերում՝ 480մ² - 240մ³:

3. Դրենաժային (ցամաքեցման) առվի կառուցում բացահանքի հարավ արևելյան մասից 3- C₁, 4- C₁ բլոկներում համապատասխանաբար՝ 220մ և 110մ երկարությամբ և 5‰ թեքությամբ - 750մ³ և 270մ³:

4. Արդյունաբերական հրապարակի կարգաբերում - 30մ³:

- Բացահանքի մակերևույթով ավտոինքնաթափի շարժման ուղեծրով, ինչպես նաև արդյունահանվող ընթացաշերտին զուգահեռ, էքսկավատորի շարժման ուղեծրով – ПЖБ-32 մակնիշի փոխադրվող երկաթբետոնյա սալիկների տեղադրումը (25մ երկարությամբ, 15մ լայնությամբ), լեռնատրանսպորտային սարքավորումները բնահողի մեջ չխրվելու և տեղապատույտ չտալու համար:

Նշված աշխատանքները ներառվում են շահագործման 1-ին տարվա աշխատանքների ծավալի մեջ:

5.7. Մշակման համակարգը

Հանքավայրի շահագործման ժամանակ ընդունված է ընդլայնական ընթացքաշերտերով միակողմանի մշակման համակարգ:

Ընդունված մշակման համակարգը ունի հետևյալ տարրերը՝

- աստիճանի բարձրությունը միջինը՝

1- C₁, 2- C₁, 3- C₁, 4- C₁, 5- C₁ համապատասխանաբար՝ 2.54մ, 2.66մ, 3.03մ, 2.96մ, 2.08մ:

- աստիճանի թեքության անկյունը՝

- աշխատանքային – 40°;

- ոչ աշխատանքային (մարված) - 30°;

- ընթացքաշերտի լայնությունը -8.5մ;

- Էքսկավատորի աշխատանքի անվտանգ գոտու շառավիղը – 18.0մ;
- Աշխատանքային հրապարակի լայնությունը – 23.0մ:

5. 8. Մակաբացման ապարների հեռացումը

ԱԿԽ-ի հանքավայրը գետաողողատային տիպի հանքավայր է և ներկայացված է ավազակոպճային ապարների ժամանակակից հունային նստվածքներով:

Հանքավայրի առանձին հատվածներում ավազակոպճային խառնուրդը ծածկված է աղակալված հողանման առաջացումներով (մակաբացման ապարներ), որոնց հզորությունը տատանվում է 0.7-1.6մ-ի սահմաններում:

Մակաբացման ապարները բուլդոզերով կուտակվում է և ավտոինքնաթափով տեղափոխվում լցակույտեր միջինը 1 կմ հեռավորության վրա:

5.9. Հանույթաբարձման աշխատանքներ

Ավազակոպճային խառնուրդի արդյունահանման աշխատանքները կատարվում է դեպի ներքև շերտիման եղանակով, 2.15մ³ շերտի տարողությամբ հակառակ բահով սարքավորված – CAT 336-07GC էքսկավատորով: Նախ կատարվում է օգտակար հանածոի արդյունահանում և կուտակում օգտակար հաստաշերտի մակերևույթին (առաստաղին)՝ օգտակար հանածոի ջրազրկման նպատակով, որից հետո իրականացվելու է ջրազրկված օգտակար հանածոի կույտի բարձումը տրանսպորտային միջոցների մեջ:

Շերտիման խորությունը էքսկավատորի ծայրային անցման դեպքում կազմում է 10.0մ, որը լիովին բավարարում է օգտակար հաստաշերտը մեկ աստիճանով մշակելու համար:

Տարեկան արտադրողականությունը ավագի զանգվածը արդյունահանելու և կույտավորելու համար որոշվում է հետևյալ բանաձևով.

$$Q_{տ} = Q_{հկ} \times N_{տ} \times K$$

Որտեղ՝ $Q_{հկ}$ - էքսկավատորի հերթափոխային արտադրողականությունն է.

$$3600 \times q \times T \times K_{\partial} \times K_{\Sigma}$$

$$Q_{hl} = \frac{3600 \times q \times T \times K_d}{t_g \times K_{\phi}}$$

Որտեղ՝ q - էքսկավատորի շերտի մեջ գտնվող ապարների ծավալն է ;

T – հերթափոխի տևողությունն է, $T = 8$ ժամ ;

K_d – ժամանակի օգտագործման գործակիցն է հերթափոխի ընթացքում, $K_d = 0.85$;

K_z – գործակից է, որը հաշվի է առնում ապարների ջրառատությունը, $K_z = 0.9$;

t_g - դրագլայնի մեկ ցիկլի տևողությունն է, $t_g = 26$ վրկ

K_{ϕ} - էքսկավատորի շերտի մեջ գտնվող ապարների փխրեցման գործակիցն է,

$$K_{\phi} = 1.18;$$

$N_{տ}$ – տարվա (սեզոնի) ընթացքում հաշվարկային աշխատանքային հերթափոխերի քանակն է;

K - գործակից է, որ հաշվի է առնում ոչ բարենպաստ կլիմայական պայմանները սեզոնի ընթացքում և էքսկավատորի անհրաժեշտ պլանաարտադրական վերանորոգումները, $K = 0.9$:

$$Q_{hl} = \frac{3600 \times 2.15 \times 8.0 \times 0.85 \times 0.9}{26.0 \times 1.18} = 1544 \text{ մ}^3/\text{հերթ}$$

$$Q_{տ} = 1544 \times 195 \times 0.9 = 270972 \text{ մ}^3$$

Հերթափոխային արտադրողականությունը ԱԿԽ-ն կույտից ավտոինքնաթափերի մեջ բարձելու համար որոշվում է հետևյալ բանաձևով.

$$Q_{hp} = \frac{3600 \times q \times T \times K_d \times n_2 \times K_l}{(t_b + t_{տ}) \times K_{\phi}}$$

Որտեղ՝ n_2 - ավտոինքնաթափի թափքի մեջ բարձվող էքսկավատորի

շերտերի քանակն է, 7 ;

K_l - բարձման ժամանակ էքսկավատորի շերտի լցման գործակիցն է, $K_l = 1$;

t_b - ավտոինքնաթափի բարձման տևողությունն է, $t_b = 156$ վրկ ;

$t_{տ}$ - ավտոինքնաթափը բարձման տակ տեղադրելու տևողությունն է, $t_{տ} = 30$ վրկ ;

K_d - ապարների փխրեցման գործակիցն է :

$$3600 \times 2.15 \times 8 \times 0.85 \times 7 \times 1$$

$$Q_{hp} = \frac{1679}{(156 + 30) \times 1.18} = 1679 \text{ մ}^3/\text{հերթ}$$

Էքսկավատորի տարեկան արտադրողականությունը ԱԿԽ զանգվածը տրանսպորտային միջոցների մեջ բարձելու համար կլինի.

$$Q_{տր} = 1679 \times 195 \times 0.9 = 294465 \text{ մ}^3$$

Հանույթաբարձման և մակաբացման աշխատանքների համար նախատեսվում է 1 էքսկավատոր մշտական 3-Շ₁ բլոկում աշխատելու համար և ևս մեկը մնացած բլոկներում հաջորդաբար աշխատելու համար:

5.10 Տրանսպորտային աշխատանքներ

Արդյունահանված ավազակոպճային խառնուրդի տեղափոխումը մինչև 6կմ միջին հեռավորության վրա գտնվող լվացման արտադրամաս կատարվում է ավտոինքնաթափի միջոցով: Մակաբացման ապարների տեղափոխման համար հեռավորությունը ընդունվել է միջինը 2կմ:

Ավտոինքնաթափի հերթափոխային արտադրողականությունը որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$Q_{տ} = \frac{T_h \times K_d \times V}{T_{\text{է}} \times K_{\text{փ}}} \quad \text{մ}^3/\text{հերթ}$$

Որտեղ՝ T_h - հերթափոխի տևողությունն է $T=8$ ժամ;

K_d - ժամանակի օգտագործման գործակիցն է հերթափոխի ընթացքում, $K_d = 0.7$;

V - ինքնաթափի թափքի տարողությունն է, $V = 16 \text{ մ}^3$;

$K_{\text{փ}}$ - ապարների փխրեցման գործակիցն է; $K_{\text{փ}} = 1.1$

$T_{\text{է}}$ - ինքնաթափի մեկ երթի տևողությունն է;

$$2 \times 60 \times L_{\text{միջ.}}$$

$$T_{\text{է}} = t_{\text{բ}} + t_{\text{ղ}} + t_{\text{ւ}} + \frac{2 \times 60 \times L_{\text{միջ.}}}{V_{\text{միջ.}}}$$

Որտեղ՝ $t_{\text{բ}}$ - ինքնաթափի բարձման տևողությունն է, 2.6 րոպե;

$t_{\text{ղ}}$ - ինքնաթափի բեռնաթափման տևողությունն է, 1 րոպե;

$t_{\text{մ}}$ – մանյովրաների և սպասումների տեղափոխությունն է, 3 րոպե;

$L_{\text{միջ}}$ – օգտակար հանածոյի տեղափոխման հեռավորությունն է, 6կմ;

$V_{\text{միջ}}$ – ավտոինքնաթափի միջին երթային արագությունն է, րոպե:

Օգտակար զանգվածը տեղափոխելու համար՝

$$T_{\text{է}} = 2.6 + 1 + 3 + \frac{2 \times 60 \times 6}{30} = 30.6 \text{ րոպե}$$

$$Q_{\text{ա}} = \frac{480 \times 0.7 \times 16}{30.6 \times 1.1} = 159.74 \text{ մ}^3/\text{հերթ}$$

Մակաբացման ապարները տեղափոխման դեպքում՝

$$T_{\text{է}} = 2.6 + 1 + 3 + \frac{2 \times 60 \times 2}{20} = 18.6 \text{ րոպե}$$

$$Q_{\text{ա}} = \frac{480 \times 0.7 \times 16}{18.6 \times 1.1} = 262.76 \text{ մ}^3/\text{հերթ}$$

Անհրաժեշտ ավտոինքնաթափի ցուցակային քանակը մինչև լվացման կայան տեղափոխելու համար կլինի:

$$N_{\text{բ}} = \frac{Q_{\text{հ}} \times K_{\text{ա}}}{Q_{\text{ա}} \times K_{\text{տ}}} = \frac{738.55 \times 1.1}{159.76 \times 0.8} = 6.36 \text{ հատ}$$

Մակաբացման ապարները տեղափոխելու համար

$$N_{\text{բ}} = \frac{Q_{\text{հ}} \times K_{\text{ա}}}{Q_{\text{ա}} \times K_{\text{տ}}} = \frac{259.05 \times 1.1}{262.76 \times 0.8} = 1.36 \text{ հատ}$$

Ընդունվում է 8 ավտոինքնաթափ:

Որտեղ՝ $Q_{\text{հ}} - 738.55 \text{ մ}^3$ -ը և 259.05 մ^3 -ը բացահանքում տեղափոխվող բեռների քանակությունն է հերթափոխում, կտեղափվի 63 երթով:

$K_{\text{ա}}$ - բեռների տեղափոխման անհավասարաչափության գործակիցն է $K_{\text{ա}}=1.1$;

$K_{\text{տ}}$ - ավտոինքնաթափի տեխնիկական պատրաստականության գործակիցն է, 0.8:

5.11 Բացահանքի մշակման ժամանակացույցային պլանը

ԱԿԽ արդյունահանումը բացահանքի սահմաններում կատարվում է բացահանքի մշակման ժամանակացույցային պլանին համապատասխան, որի համաձայն նախատեսվում է օգտակար հաստաշերտի մշակումը կատարել մեկ աստիճանով, ամբողջ հզորությամբ, ընդլայնական ընթացքաշերտերով:

Տարեկան արդյունահանվող ավազակոպձային ծավալը կազմում է՝ 144017մ³:

Հանքային դաշտի տարեկան օտարվող մակերեսը կազմում է՝ 1- C₁- 56818մ², 2- C₁ 54348մ², 3- C₁ 47923մ², 4- C₁ 49505մ², 5- C₁ 68807մ² մակերեսներ:

5.12. Լցակայության աշխատանքները

Մակաբացման ապարները ընդհանուր 858757մ³ (944633մ³ հաշվի առնելով փխրեցման գործակիցը) ծավալով շահագործման ընթացքում աստիճանաբար կտեղափոխվեն N1, N2, և N3 լցակայույթեր, այդ թվում N1 լցակայույթը ձևավորվում է առանձին լցակայույթերի տեսքով՝ N1Ա և N1Բ լցակայույթեր: N1 լցակայույթի ծավալը կազմում է 542160մ³, այդ թվում N1Ա – 269040մ³ և N1Բ – 273120մ³: N1Ա լցակայույթի մակերեսն է վերին մասում՝ 21450մ², հատակում 34600մ², N1Բ լցակայույթի մակերեսն է վերին մասում՝ 22800մ², հատակում 34100մ²: N1 լցակայույթ միջին բարձրությունը 9.6մ: N2 լցակայույթի ծավալը կազմում է 230850մ³: N2 լցակայույթի մակերեսն է վերին մասում՝ 21400 մ², հատակում 29900մ²: N2 լցակայույթի միջին բարձրությունն է՝ 9.0մ: N3 լցակայույթի ծավալը կազմում է 175365մ³: N3 լցակայույթի մակերեսն է վերին մասում՝ 15200 մ², հատակում՝ 21335մ²: N3 լցակայույթի միջին բարձրությունն է՝ 9.6մ: 1-С₁, 2-С₁ բլոկների բացահանքերի համապատասխանաբար՝ 81510մ³, 93467մ³ ծավալով մակաբացման ապարները տեղադրվում են N3 լցակայույթում: 3-С₁, 4-С₁ բլոկների բացահանքերի մակաբացման ապարները համապատասխանաբար 496928մ³ և 128089մ³ ծավալով կտեղափոխվեն N1 լցակայույթ, բացառությամբ նշված բլոկներից 82857մ³ ծավալի մակաբացման ապարներ, որը կտեղափոխվի N2 լցակայույթ: 5-С₁ բլոկի բացահանքի 144639մ³ ծավալով մակաբացման ապարները կտեղափոխվի N2 լցակայույթ: N2 լցակայույթ կտեղափոխվի նաև 3- С₁, 4- С₁ բլոկներից 82857մ³ ծավալով մակաբացման ապարներ:

Ելնելով նախագծում ընդունված մշակման եղանակից, ինչպես նաև լեռնաերկրաբանական պայմաններից ընտրվել է արտաքին

լցակույտաառաջացում: Ավտոինքնաթափերով մակաբացման ապարները տեղափոխվում են լցակույտերի վերին հարթակ, բեռնաթափվում և բուլդոզերով հարթեցվում: Լցակույտ տեղափոխվող մակաբացման ապարների ծավալներն են՝

Բլոկ 1-C1	$74100 \times 1.1 = 81510 \text{ մ}^3$
Բլոկ 2-C1	$84970 \times 1.1 = 93467 \text{ մ}^3$
Բլոկ 3-C1	$451753 \times 1.1 = 496928 \text{ մ}^3$
Բլոկ 4-C1	$116444 \times 1.1 = 128089 \text{ մ}^3$
Բլոկ 5-C1	$131490 \times 1.1 = 144639 \text{ մ}^3$
Ընդամենը՝ տեղամասով	$858757 \times 1.1 = 944633 \text{ մ}^3$

որտեղ 1.1 –ը մշակման հետևանքով փխրեցման գործակիցն է:

5.13. Բացահանքի ջրամատակարարումը և ջրահեռացումը

Բացահանքի ջրամատակարարումը կատարվում է արդյունաբերական հրապարակը խմելու ջրով ապահովելու, մոտեցող ավտոճանապարհը ջրելու համար տեխնիկական ջրով մատակարարելու համար:

Խմելու և կենցաղային նպատակներով անհրաժեշտ ջորը մատարակարվելու է «Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով: Տեխնիկական ջուրը բերվում է ջրցան ավտոմեքենայով:

Աշխատանքների խմելու և կենցաղային նպատակներով ջրածախսը հաշվարկվում է հետևյալ արտահայտությամբ՝

$$W = (n \times N + n_1 \times N_1) T$$

ըրտեղ՝ n - ԻՏ և գրասենյակային աշխատողների թիվն է - 3,

N - ԻՏԱ ջրածախսի նորման՝ - 0.016 մ^3 ,

n_1 - բանվորների թիվն է 12,

N_1 - ջրածախսի նորման՝ - $0.025 \text{ մ}^3/\text{մարդ օր}$

T - աշխատանքային օրերի թիվն է - 195օր:

Այսպիսով՝ $W = (3 \times 0.016 + 12 \times 0.025) 195 = 67.86 \text{ մ}^3/\text{տարի}$, միջին օրեկան 0.348 մ^3 : Կենցաղային կեղտաջրերը՝ $0.348 \times 0.85 = 0.41 \text{ մ}^3$ օրեկան լցված են բետոնային լցարան, որտեղից պարբերաբար տեղափոխվում են մաքրման կայան «Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ մասնագիտացված ծառայության ուժերով՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Համաձայն նորմատիվների ջրի ծախսը 1 մ^2 տարածքում փոշին նստեցնելու համար կազմում է 0.5 լիտր/մ^2 : Փոշենստեցման մակերեսները կազմում են

բացահանքում ավտոճանապարհների վրա միջինը՝ 6160մ²: Հանքախորշը չի նախատեսվում, քանի որ ջրերի կապիլյար բարձրացման հետևանքով հունամերձ ավազները նույնիսկ տարվա ամենաչոր ժամանակ (օգոստոսին) գտնվում են խոնավ վիճակում:

Ընդունելով ջրի տեսակարար ծախսը 0.5լ/մ², կստանանք.

$$6160 \times 0.5 = 3080 \text{ լիտր}$$

Նախատեսվում է 1 ջրող ավտոմեքենա 5տ ջրի տարողությամբ, որը այդ ջուրը ցնցուղում է 1 երթով, 2 օրը 1 անգամ:

Ելնելով օգտակար հանածոյի նստվածքաշերտի ջրառատության պայմանից հանքավայրի շահագործման ժամանակ բացահանքին տեխնիկական ջրի մատակարարում հանքախորշը և նրան հարող ներհանքային ճանապարհները փոշենստեցման կարիք չունեն: Տեխնիկական ջուրը կպահանջվի փոշեառաջացման օջախները ջրելու համար:

5.14. Պահանջվող բնական ռեսուրսները, օգտագործվող հումքը ու նյութերը

Նախատեսվող գործունեության ընթացքում պահանջվող և օգտագործվող բնական ռեսուրսները, հումքը, նյութերը ներկայացված են ստորև.

- օգտակար հանածո – ավազակոպճային խառնուրդ, շահագործման ժամանակաշրջանում մարվող պաշարները քանակը՝ 3000.0հազ.մ³;
- ջուր – հանքի տեխնիկական և կենցաղային նպատակներով ջրամատակարարման համար, շահագործման ժամանակաշրջանում անհրաժեշտ քանակը 12012տ ; Կենցաղային և տեխնիկական ջրի պահանջարկը նախատեսվում է բավարարել ՀՀ Արարատի մարզի Շահումյան համայնքի վարչական տարածքում գտնվող գրունտային հորից: «ՄԼ Մայինգ» ՍՊ ընկերությունը հորից ջրառի իրականացման նպատակով 20.11.2024թ.-ին ստացել է №510-24 ջրօգտագործման թույլտվություն:
- խմելու ջուր – հանքի աշխատակիցների կենսապայմաններն ապահովելու համար – 1.4տ ;
- դիզելային վառելիք - շահագործման ժամանակաշրջանում անհրաժեշտ քանակը 1100տ ;

- դիզելային յուղ - շահագործման ժամանակաշրջանում անհրաժեշտ քանակը 8տ ;
- շարժիչի յուղ (ավտոլ) - շահագործման ժամանակաշրջանում անհրաժեշտ քանակը 4.4տ ;
- քսայուղեր (սոլիդոլ) - շահագործման ժամանակաշրջանում անհրաժեշտ քանակը 5տ ;
- տրանսմիսիոն յուղեր (նիգրոլ) - շահագործման ժամանակաշրջանում անհրաժեշտ քանակը 5.4տ ;
- ինդուստրիալ և մեքենայական յուղեր - շահագործման ժամանակաշրջանում անհրաժեշտ քանակը 5.6տ ;
- բենզին - շահագործման ժամանակաշրջանում անհրաժեշտ քանակը 24տ ;
- ավտոդողեր - շահագործման ժամանակաշրջանում անհրաժեշտ քանակը 20 կոմպլեկտ;
- հավաքովի տեղափոխվող ե/բ սալիկներ (ПЖБ -32 1x1x5x1.75x0.225) - շահագործման ժամանակաշրջանում անհրաժեշտ քանակը 1200 հատ :

5.15. Արտանետումներ

Լեռնային աշխատանքների հետևանքով օդային միջավայր է թափանցում որոշ քանակությամբ փոշի: Փոշու առաջացման աղբյուրներն են՝ ավտոտրանսպորտը և բարձրագույն աշխատանքները: Ընդերքից հունքի արդյունահանման ժամանակ փոշու արտանետումներ չկան, քանի որ ավազակոպչային խառնուրդը գտնվում է կիսախոնավ վիճակում:

Փոշու քանակը ընդհանուր Q_1 , որը առաջանում է հանքի սահմաններում ավտոինքնաթափի անիվների ու ճանապարհի շփման հետևանքով և տեղափոխվող բեռից որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$Q_1 = \frac{C_1 C_2 C_3 C_6 C_7 N L q_1}{3600} + C_4 C_5 C_6 q_2 F n, \quad q/\text{վրկ}$$

որտեղ, C_1 - 1.1 գործակից է, որը հաշվի է առնում ավտոինքնաթափի թափքի միջին տարողությունը,

C_2 - 1.0 գործակից, որը հաշվի է առնում մեքենայի միջին արագությունը,

C_3 - 0.6 գործակից, որը հաշվի է առնում ճանապարհի վիճակը,

C_4 - 1.2 գործակից, որը հաշվի է առնում տեղափոխվող բեռի մակերեսը թափքում,

C_5 - 1.0 գործակից, որը հաշվի է առնում տեղափոխվող բեռի արագությունը,

C_6 - 0.5 գործակից, որը հաշվի է առնում տեղափոխվող բեռի խոնավությունը,

C7- 0.01 գործակից, որը հաշվի է առնում մթնոլորտ տարվող փոշու մասը,

n - 61, երթերի թիվը

L - 6կմ, մեկ երթի հեռավորությունը,

N - 8, մեքենաների քանակը,

q1- 1450գ, 1կմ վազանցի ժամանակ փոշու գոյացումն է,

q2 - 0.004գ/մ², թափքի մակերեսի 1 միավորից փոշու գոյացումն է,

F - 12մ², մեքենայի թափքի մակերեսը:

$$1.1 \times 1.0 \times 0.6 \times 0.5 \times 0.01 \times 6 \times 8 \times 1450$$

$$Q = \frac{\text{-----}}{3600} + 1.2 \times 1.1 \times 0.8 \times 0.004 \times 16 \times 61 / 3600$$

$$Q_1 = 0.0593 \text{ գ/վրկ}$$

Այսպիսով, Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասում իրականացվող արդյունահանման աշխատանքներից առաջանում է 0.0593գ/վրկ փոշի:

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքների ժամանակ առաջացող ածխածնի օքսիդի և ազոտի երկօքսիդի արտանետումների հաշվարկը ներկայացված է ստորև.

$$C_{\text{max}} = \frac{200 \times 0.000037 \times 1.0 \times 0.076 \times 2.315}{4} \times \sqrt{\frac{4}{0.51 \times 40}} = 0.00019 \text{ մկգ/մ}^3$$

$$C_{\text{max}} = \frac{200 \times 0.0000011 \times 1.0 \times 0.076 \times 2.315}{4} \times \sqrt{\frac{4}{0.51 \times 40}} = 0.000056 \text{ մկգ/մ}^3:$$

Վնասակար նյութերի արտանետումների ցրման հաշվարկը կատարվել է Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի նախարարի կողմից հաստատված համակարգչային ծրագրերի հիման վրա՝ УПРЗА «ЭКО центр»: Ցրման հաշվարկի արդյունքները ցույց են տալիս, որ արտանետվող բոլոր նյութերի համար գետնամերձ կոնցենտրացիաները չեն գերազանցում տվյալ նյութի ՍԹԿ-ն:

Գնահատվել է գետնամերձ կոնցենտրացիաները արտադրահրապարակի եզրին և սանիտարապաշտպանական գոտու եզրին և մոտակա բնակավայրի եզրին: Ցրման հաշվարկում հաշվի է առնվել Ֆոնային աղտոտվածության տվյալները, որոնք տեղադրված են շրջակա միջավայրի նախարարության կայք էջում (<https://meteomonitoring.am/page/1591>):

Ստորև ներկայացվում է ցրման հաշվարկի ամփոփ արդյունքները:

N/N	Արտանետվող նյութի անվանումը	ՍԹԿ միանվագ առավելագույն մկգ/մ³	Արտանտումները գ/վրկ	Առավելագույն գետնամերձ կոնցենտրացիա ՍԹԿ մասով
1	ԱԶՈՏԻ ՕՔՍԻԴՆԵՐ (երկօքսիդի հաշվարկով)	0.2	0.311	0.065
2	ԱՕԻՆԱՕՆԻ ՕՔՍԻԴ	5	0.267	0.00225<0.05

1	2	3	4	5
3	ԱԾԽԱՋՐԱԾԻՆՆԵՐ	1	0.062	0.00261<0.05
4	ԿԱԽՎԱԾ ՄԱՍՆԻԿՆԵՐ (ՄՈՒՐ)	0.15	0.0316	0.0266<0.05
5	ՓՈՇԻ ԱՆՕՐԳԱՆԱԿԱՆ (SiO ₂ 20 - 70%)	0.3	0.0593	0.02497<0.05
6	ԾԾՄԲԱՅԻՆ ԱՆՀԻԴՐԻԴ	0.5	0.03	0.002526<0.05
7	Գումարային էֆֆեկտով՝ ազոտի օքսիդներ (երկօքսիդի հաշվարկով) + ծծմբային անհիդրիդ	1.6	-	0.0425<0.05

5.16. Արտահոսքեր

Արտաշատի հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում օրեկան կտրվածքով ձևավորվում է 0.41մ³ կենցաղային կեղտաջրեր, ինչը լցվում է բետոնային անջրաթափանց լցարան: Արտադրական կեղտաջրեր տեղամասի սահմաններում չեն առաջանում :

5.17. Թափոններ և դրանց գործածություն

Ընդերքօգտագործման թափոններ Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում չեն առաջանում, քանի որ բացահանքերի մակաբացման ապարները ներկայացված են ադուտ-ալկալի հողերով: Համաձայն ՀՀ հողային օրենսգրքի և ՀՀ կառավարության 08.09.2011թ.-ի թիվ 1396-Ն որոշման.

- հողերի բերրի շերտը օգտագործվում է հողերի բարելավման, կանաչապատման, ռեկուլտիվացման նպատակներով,

- հողերի պահպանության նպատակով՝ հողերի խախտման հետ կապված աշխատանքներ կատարելիս հողի բերրի շերտի հանվում և պահպանվում է,

- բերրի շերտը հանելու, պահեստավորելու և պահպանելու ընթացքում ձեռնարկվում են միջոցներ, որոնք բացառում են դրա որակական հատկանիշների վատթարացումը:

Ավազակոպչային խառնուրդի արդյունահանման տեխնոլոգիական գործընթացի հետ կապված ձևավորվում են թափոնների հետևյալ տեսակները.

Արտադրական թափոնների տեսակները և քանակը

Հ/Հ	Թափոնի անուն	Ծածկագիր	Քանակ	Քիմիական կազմ
1	2	3	4	5
1.	Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան	92110100 13 01 2	2 հատ/տարի	կապարե թիթեղներ 70-75%, պլաստմասե իրան 10-13%, էլեկտրոլիտ 15-20%
2.	Բանեցված դիզելային յուղեր	54100203 02 03 3	Մոտ 25լ/տարի	Յուղ 95.0%, մեխանիկական խառնուրդներ 1.8%, ջուր 3.2%
3.	Բանեցված շարժիչների յուղերի մնացորդներ	54100201 02 03 3	Մոտ 15լ/տարի	Յուղ 94.2 %, մեխանիկական խառնուրդներ 1.8%, ջուր 4%
4.	Բանեցված տրանսմիսիոն յուղեր	54100206 02 03 3	Մոտ 25լ/տարի	Յուղ 97.0%, մեխանիկական խառնուրդներ 1.0%, ջուր 2.0%
5.	Բանեցված մետաղական կորդով դողածածկեր	57500204 13 00 4	4 հատ/տարի	Ռետինե գործվածք 76%, մետաղ 17%, տեքստիլ 7%
6.	Յուղոտված լաթեր	58200600 01 01 4	Մոտ 5կգ/տարի	գործվածք 81-84%, յուղ 10-14%, ջուր 3-6%
1	2	3	4	5
7.	Կենցաղային աղբ	91200400 01 00 4	Մոտ 30մ ³ /տարի	Ապակի, փայտ, թուղթ, կտոր, սննդի մնացորդներ, պոլիմերներ

Աշխատանքների ընթացքում նախատեսվում է սպառել դիզելային վառելիքի թափոնները: Դրանք օգտագործվում են որպես հակակոռոզիոն քսանյութ հանքում աշխատող մեքենաների հատակների և ծխնիների մշակման համար: Բանեցված շարժիչների յուղերի օգտագործվող ծավալի և հետևաբար, թափոնների ծավալի կրճատում նախատեսվում է օգտագործված յուղերի մեխանիկական ֆիլտրման և կրկնակի օգտագործման հաշվին:

5.18. Արտադրական լցակույտեր

Համաձայն ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի հոդված 3-ի 1-ին մասի 13)-րդ կետի արտադրական լցակույտերը դա օգտակար հանածոների ուսումնասիրության, արդյունահանման կամ վերամշակման արդյունքում առաջացած ընդերքօգտագործման թափոններն են (այդ թվում՝ պոչանքներ), որոնք տեղադրված են երկրի մակերևույթի վրա կամ լեռնային փորվածքներում: Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում ընդերքօգտագործման թափոններ չեն առաջանում, քանի որ մակաբացման ապարները ներկայացված են աղուտ-ալկալի հոդերով: Հետևաբար, տեղամասի տարածքում արտադրական լցակույտեր չեն ձևավորվելու:

5.19. Ֆիզիկական ներգործություններ

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում արդյունահանման աշխատանքների արդյունքում ձևավորվող ֆիզիկական ներգործությունները արտահայտվում են հողաբուսական շերտի խախտմամբ և աղմուկի ձևավորմամբ:

Ավազակոպճային խառնուրդի արդյունահանման արդյունքում հողաբուսական ծածկույթը խախտվելու է բացահանքերի (ընդհանուր մակերեսը մոտ 72.58հա), արդյունաբերական հրապարակի (մոտ 200մ²), ճանապարհների (6160մ²) և լցակույտերի (ընդհանուր մակերեսը մոտ 11.74հա) տարածքում:

Արյունահանման աշխատանքների արդյունքում կանխատեսվում է կենդանիների միգրացիա 1-ին տեղամասի և հարակից տարածքներից:

Տեղամասի տարածքում գործարկվող ավտոտրանսպորտը դառնալու է աղմուկի աղբյուր: Աղմուկի ազդեցությունը ազդակիր բնակավայրում գնահատելու նպատակով կատարվել են հետևյալ հաշվարկները:

Հայցվող տարածքում գումարային հաշվարկային ձայնային բնութագիրը՝ LAէկվ ընդունված է 70դԲԱ:

Աղմուկի մակարդակը աղմուկից պաշտպանող տարածքի հաշվարկային կետում որոշվում է LAտար = LAէկվ - ΔLAհեռ - ΔLAէկր - ΔLAկանաչ բանաձևով, որտեղ՝

LAէկվ - աղմուկի աղբյուրի ձայնային բնութագիրը, LAէկվ=70դԲԱ,

ΔLAհեռ - աղմուկի մակարդակի նվազումը հաշվարկային կետի և աղմուկի աղբյուրի միջև հեռավորությունից կախված, ΔLAհեռ կազմում է 20դԲԱ,

ΔLAէկր - աղմուկի մակարդակի նվազումը էկրանով (բացահանքի տարածք), ΔLAէկր =10դԲԱ,

ΔLAկանաչ- աղմուկի մակարդակի նվազումը կանաչ գոտիով, ΔLAկանաչ=10դԲԱ:

Աղմուկի մակարդակը Արտաշատ քաղաքի արվարձաններում կկազմի՝

$$L_{\text{ատար}} = L_{\text{էկվ}} - \Delta L_{\text{հեռ}} - \Delta L_{\text{էկր}} - \Delta L_{\text{կանաչ}} = 70 - 20 - 10 - 10 = 30 \text{ դԲԱ}$$

(նորման 45դԲԱ):

Հումքի հանույթաբարձման, տեղափոխման, հողային աշխատանքների ընթացքում բուլդոզեր-էքսկավատոր-ավտոինքնաթափ լեռնատրանսպորտային համակարգից ձևավորվող 1-ին կարգի ընդհանուր թրթռման արագացումը կկազմի 110դԲա: Արտաշատ բնակավայրի մոտակա շինությունները գտնվում են տեղամասից 3.0-3.6կմ հեռավորությունների վրա, բնակելի գոտիներում հանքի տարածքի տեխնոլոգիական թրթռումների ազդեցությունը բացառվում է: Աշխատանքների ընթացքում թրթռումների մակարդակի վերահսկողությունը կատարվելու է ՀՀ առաղջապահության նախարարի 17.03.2006թ.-ի թիվ 533-Ն հրամանով հաստատված նորմերին համապատասխան:

5.20. Նախատեսվող գործունեության այլընտրանքային լուծումները

Մերձհորիզոնական մակերևութային տեղադրման լցանյութերի հանքավայրերի շահագործման այլընտրանքային լուծում ներկայացվել չի կարող, քանի որ նման հանքավայրերը արդյունահանվում են բացառապես բացահանքով էքսկավատոր-բուլդոզեր-ավտոինքնաթափ լեռնատրանսպորտային համալիրի կիրառմամբ, ամբողջ հզորությամբ:

Այլընտրանքային լուծումներ դիտարկվում են բացահանքերի, արդյունաբերական և աշխատանքային հրապարակների և լցակույտերի վերականգնման կենսաբանական փուլի շրջանակներում: Բացի լեռնատեխնիկական վերականգնման աշխատանքներից նախատեսվում է

իրականացնել կենսաբանական ռեկուլտիվացիա, երբ հարթեցված և փխրեցված տարածքում կատարվելու է պարարտացում և բազմամյա բույսերի սերմերի և սածիլների տունկ:

Այլընտրանքային լուծումներ ներկայացված են նաև բացահանքերի ջրհեռացման առումներում կուտակվող հումուսով հարուստ տիղմային զանգվածի կիրառման հետ կապված:

Այլընտրանքային լուծումներ դիտարկվում են փոշենստեցման մեթոդների ընտրության հարցում: Նախատեսվում է փոշին կլանող և արտանետումների ցրումը նվազեցնող պաշտպանիչ ծառառաշերտի հիմնում, ներհանքային ճանապարհների պատում բիտումային լուծույթներով և կրկնակի տոփանում:

Աշխատանքներից հրաժարման (գրոկայական) տաբերակը դիտարկվում է որպես տնտեսապես ոչ նպատակահարմար: Ներկայումս շինանյութերի շուկայում արձանագրվել է ավազի և ավազակոպճային խառնուրդի դեֆիցիտ, ինչը հանգեցրել է հումքի վաճառքի գների աճին և, ընդհանուր առմամբ, շինարարության բնագավառում ընդհանուր գնաճին:

2022-2024թթ. ՀՀ Արարատի մարզում, որտեղ գտնվում է Արտաշատի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրը, գրանցվել է գյուղատնտեսական բնագավառում աշխախատեղերի կրճատում, ինչը պայմանավորված է արտադրանքի մթերման խնդիրներով: Միաժամանակ, Արցախի Հանրապետության տարածքից բնակիչների բռնի տեղահանման և գաղթի արդյունքում առաջացել են բազմաթիվ, հրատապ լուծում պահանջող սոցիալական խնդիրներ, մասնավորապես աշխատատեղերի ապահովման հետ կապված: Հետևաբար, Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի շահագործման, հետագայում հումքի վերամշակման հետ կապված երկարաժամկետ կտրվածքով ստեղծվելիք նոր աշխատատեղերը կնպաստեն մարզում գործազրկության նվազեցմանը և կենսամակարդակի կայուն աճին:

6. ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՄՎԱԾ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ
ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՎՆԱՄՆԵՐԻ
ԳՆԱՀԱՏՈՒՄՆԵՐԸ, ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ՁԵՎԸ ԵՎ ԺԱՄԿԵՏԸ

ՀՀ բնապահպանության բնագավառի օրենսդրությամբ «բնապահպանական վնաս» հասկացություն, դրա գնահատման ընթացակարգեր սահմանված չեն, հետևաբար սույն ՇՄԱԳ հաշվետվությունում դրանց անդրադարձ չի կատարվում:

Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր տնտեսական վնասի գնահատումը հաստատվել է ՀՀ կառավարության 27.05.2015թ. N764-Ն, 25.01.2005թ. N91-Ն, 25.01.2005թ. N92-Ն որոշումների ցուցանիշներին համաձայն:

Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր տնտեսական վնասի գնահատումն իրականացվում է ըստ շրջակա միջավայրի բաղադրիչների:

Հնարավոր տնտեսական վնասը հաշվարկվում է՝

$V_S = Z_U + Q_U + O_U$ բանաձևով,

որտեղ՝

V_S -ն հնարավոր տնտեսական վնասն է դրամային արտահայտությամբ.

Z_U -ն հողային ռեսուրսների վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով (բնական միջավայրի աղտոտում, բնական ռեսուրսների աղքատացում, էկոհամակարգերի քայքայմանը կամ վնասմանը հանգեցնող շրջակա միջավայրի բացասական փոփոխություններ) պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի N 92-Ն որոշման համաձայն.

Q_U -ը ջրային ռեսուրսների վրա տնտեսական գործունեության ուղղակի և անուղղակի ազդեցության հետևանքով պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի օգոստոսի 14-ի N 1110-Ն որոշման համաձայն.

O_U -ն մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության հետևանքով պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի N 91-Ն որոշման համաձայն:

6.1. Ազդեցություն հողային ռեսուրսների վրա

Հայցվող տարածքի աղուտ-ալկալի հողերի վրա ազդեցություն է դրսևորվելու բացահանքերի, լցակույտերի, արտադրական և արդյունաբերական հրապարակների սահմաններում:

Հողային ռեսուրսների (աղուտ-ալկալի փոքր հզորությամբ հողեր) վրա ազդեցությունը գնահատվում է հետևյալ բանաձևով.

$$Ա = \text{ԾՀՎ} + \text{ԾՈՒՎ},$$

որտեղ՝

Ա-ն ազդեցությունն է,

ԾՀՎ-ն վնասված հողամասը նախնական (նորմատիվային) տեսքի բերելու (պահանջների վերականգնման) համար անհրաժեշտ ծախսերն են, 2977 հազ.դրամ, ԾՈՒՎ-ն ազդեցության հետևանքների ուսումնասիրության և վերլուծության հետ կապված ծախսերն են, 250.0 հազ.դրամ:

Հողային ռեսուրսների վրա ազդեցությունը կազմում է 3227 հազ.դրամ:

Հողային ռեսուրսներին հասցված վնասը (հողերի խախտումը) չեզոքացվելու է ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների ընթացքում, երբ կատարվելու է խախտված տարածքների երկփուլանի ռեկուլտիվացիա (լեռնատեխնիկական և կենսաբանական): Միաժամանակ, հողային ռեսուրսների հասցված վնասի հատուցման նպատակով լցակույտերում պահպանվող աղուտ-ալկալի հողերը պարարտացվելու են կենսաբանական ծագման պարարտանյութերով, մակերեսին կատարվելու է բազմամյա խոտային զանգվածի ցանքս, ինչը կնպաստի հողերի բերրիության բարձրացմանը, հետագա կենսաբանական ռեկուլտիվացիայի արդյունավետ իրականացմանը:

6.2. Ազդեցություն ջրային ռեսուրսների վրա

Ջրային ռեսուրսների վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցությունը կապված է լինելու դեպի Արաքս գետի ջրհեռացման առվով բացահանքերի տարածքում կուտակվող ջրերի հեռացմամբ:

Ջրհեռացման առումներում իրականացվելու է ջրի նստեցում և ֆիլտրում ցեոլիտային շերտով, ինչպես նաև հեռացվող ջրերի որակի մշտադիտարկում: Հետևաբար, Արաքս գետի ջրերի աղտոտումը բացառվում է:

ՀՀ օրենսդրական ակտերով դիտարկվում է նաև անուղղակի ազդեցություն ջրային ռեսուրսի վրա՝ պայմանավորված դեպի ջրային ռեսուրս մաքրման կայանների սարքավորումների խափանմամբ և անարդյունավետ աշխատանքի հետևանքով վնասակար նյութերի արտահոսքով:

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի շահագործման ընթացքում մաքրման կայանների ստեղծում չի նախատեսվում, հետևաբար մաքրման կայանների սարքավորումների խափանմամբ և անարդյունավետ աշխատանքի հետևանքով վնասակար նյութերի արտահոսքը, ջրային ռեսուրսների հյուծումը բացառված է:

6.3. Ազդեցություն օդային ավազանի վրա

Օդային ավազանի վրա ազդեցությունը որոշվում է հետևյալ բանաձևով

$$U = \sum_{i=1}^n \Phi_i \cdot P_i$$

որտեղ՝

U-ն ազդեցությունն է, արտահայտված Հայաստանի Հանրապետության դրամներով, $\sum_{i=1}^n$ -ն աղտոտող աղբյուրի շրջապատի (ակտիվ աղտոտման գոտու) բնութագիրն արտահայտող գործակիցն է, 4,

Φ_i -ն i-րդ նյութի (փոշու տեսակի) համեմատական վնասակարությունն արտահայտող մեծությունն է, 8,

P_i -ն տվյալ (i-րդ) նյութի արտանետումների քանակի հետ կապված գործակիցն է, 5, Φ_{Σ} -ն փոխադրման ցուցանիշն է, հաստատուն է և ընտրվում է՝ ելնելով բնապահպանության գործընթացը խթանելու սկզբունքից, 1000 դրամ:

Օդային ավազանի վրա ազդեցությունը կկազմի 456.1 հազ.դրամ:

Օդային ավազանի վրա ազդեցությունները չեզոքացնելու, փոշեզոյացումը կրճատելու նպատակով օդի դրական ջերմաստիճանի դեպքում կատարվելու է փոշեառաջացման օջախների օրվա ընթացքում պարբերաբար ջրում, հայցվող տարածքի եզրագծով պաշտպանիչ ծառաշերտի տնկում (երկու շերտով, բարդի ծառատեսակով):

Այսպիսով, Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում ծրագրավորվող արդյունահանման աշխատանքների արդյունքում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր տնտեսական վնասը կազմում է.

$$\Phi_{\Sigma} = \sum U_i + O U_i = 3227 \text{ հազ.դրամ} + 456.1 \text{ հազ.դրամ} = 3683.1 \text{ հազ.դրամ:}$$

7. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆԱՅՄԱՆ ԴԵՊԶՈՒՄ
ՇՐՋԱԿԱ ՍԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱՌԱՆՁԻՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԻ, ԲՆԱԿԱՆ
ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ, ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ
ԴՐԱՆՑ ԾԱՎԱԼՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳՐԻ ԱՌԱՆՁԻՆ, ԳՈՒՄԱՐԱՅԻՆ ԵՎ
ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Ստորև ներկայացվում են շրջակա միջավայրի առանձին բաղադրիչների հնարավոր փոփոխությունների, դրանց ծավալների նկարագիրը: Նման ցուցանիշների գումարային/ամբողջական գնահատման մեթոդաբանություն ՀՀ պետական կառավարման լիազոր մարմինների կողմից սահմանված չէ: Հետևաբար, «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊԸ կողմից շրջակա միջավայրի առանձին բաղադրիչների, բնական ռեսուրսների, պայմանների հնարավոր փոփոխությունների գումարային/ամբողջական գնահատում իրականացվել չի կարող:

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասում ընդերքօգտագործման աշխատանքների ընթացքում մթնոլորտ է արտանետվելու 0.0593գ/վրկ փոշի, ինչը ազդելու է մթնոլորտային օդի ընդհանուր աղտոտվածության մակարդակի վրա: Ազդեցությունը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է օդի դրական ջերմաստիճանի դեպքում, օրվա ընթացքում պարբերաբար ջրել փոշեառաջացման օջախները և հանքի եզրագծերով ծառաշերտի տնկում (երկշերտ, բարդի ծառատեսակով):

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասում ընդերքօգտագործման իրականացման արդյունքում կատարվելու է մոտ 73.216հա տարածքի լանդշաֆտային ամբողջականության խախտում:

Մակաբացման շերտի 858757մ³ ընդհանուր ծավալով աղուտ-ակլալի հողերը հեռացվելու են 5 շահագործական բացահանքերի տարածքից և կուտակվելու են 4 լցակայաններում:

Որպես հնարավոր ազդեցություն դիտարկվում է նաև արտադրական հրապարակի տարածքի աղտոտումը նավթամթերքներով:

Հողային շերտի հանման, տեղափոխման և լցակույտերում կուտակման արդյունքում մոտ 73.216հա տարածքում խախտվելու է աղասեր կիսաանապատային տեսակներով ներկայացված բուսածածկը: Դաշտային դիտարկման ժամանակ արձանագրված տեսակները հատկանշական են կիսաանապատային-տափաստանային լանդշաֆտներին, լայն տարածված են հանրապետության Արարատի և Արմավիրի մարզերում:

ՀՀ Բույսերի կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներ հանքավայրի տարածքում չեն արձանագրվել:

Կանխատեսվում է կենդանիների միգրացիա տեղամասի տարածքից, ինչը պայմանավորված է լանդշաֆտային ամբողջականության խախտմամբ և աշխատանքների հետևանքով առաջացող աղմուկով, թրթռումներով: Տեղամասի տարածքում կենդանական աշխարհի դիտարկված տեսակները նույնպես ունեն լայն տարածում ՀՀ տարածքում, գրանցված չեն ՀՀ կենդանիների կարմիր գրքում:

Տեղամասում բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ, որտեղ իրականացվում է վտանգված էկոհամակարգերի պահպանություն, չկան:

Հետևաբար, վտանգված էկոհամակարգերի վրա ազդեցությունների դրսևորում չի ծրագրավորվում:

Բացահանքերի տարածքում կառուցվելիք ջրհեռացման առունները նախատեսվում է պատել ցեոլիտների շերտով, ինչի շնորհիվ հեռացվող ջուրը անցնում է մեխանիկական զտում և պղտոր, կախության մասնիկներով հագեցած ջրերի արտահոսք տեղի չի ունենալու: Դա բացառում է ազդեցությունը Արաքս գետի էկոհամակարգի վրա:

Արտադրական տարածքի կենցաղային կեղտաջրերը կուտակվելու են բետոնապատ անթափանց հորում, որտեղ պարբերաբար լցվելու են մանրէաբանական պատրաստուկներ, ինչը ապահովում է պինդ զանգվածի տրոհում: Հորից կենցաղային կեղտաջրերը պարբերաբար տեղափոխվում են մաքրման կայան «Վեոլիա ջուր» ՓԲԸ մասնագիտացված ծառայության ուժերով՝ պայմանագրային հիմունքներով :

Ստորգետնյա ջրերի վրա ազդեցությունների դրսևորումը կապված է խորքային հորից ջրառի իրականացման հետ: «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությունը

հորից ջրառի իրականացման նպատակով 20.11.2024թ.-ին ստացել է №510-24 ջրօգտագործման թույլտվություն: Ստորերկրյա ջրային ռեսուրսների վրա ազդեցությունը չեզոքացնելու նպատակով նախատեսվում է պահպանել ջրօգտագործման թույլտվության պայմանները/ցուցանիշները:

Համաձայն ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 01.02.2024թ.-ի 06-Ն հրամանի հավելվածով հաստատված սանիտարական նորմերի 119-րդ կետի 4-րդ ենթակետի ա. պարբերության՝ առանց հորատապայթեցման՝ մարմարի, ավազի, մանրախճի, կավի արդյունահանման արտադրական օբյեկտներ (քարհանքեր) համար սահմանված է 100մ սանիտարական-պաշտպանիչ գոտի: Ազդակիր Արտաշատ քաղաքի բնակելի տարածքները գտնվում են Արտաշատի հանքավայրի 1-ին տեղամասից մոտ 3.0կմ հեռավորության վրա:

Նշված հեռավորությունները գերազանցում են սանիտարական գոտու սահմանված չափերը 30 անգամ:

1-ին տեղամասի և դրան հարակից տարածքներում սանիտարապաշտպանիչ գոտի պահանջող (օրինակ՝ խմելու ջրի մատակարարման կառույցներ և այլն) կառույցներ չկան:

Ստորև բերվում է շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցության գնահատական մատրիցը:

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցության գնահատական մատրիցը

Շրջակա միջավայրի/սոցիալական միջավայրի բաղադրիչներ	Ազդեցությունների բնութագիրը	Ազդեցության աստիճանը և տևողությունը	Չեզոցաքման միջոցառումները
1	2	3	4
Մթնոլորտային օդ	Օդի աղտոտում փոշու արտանետումների հետևանքով	Ցածր երկարատև	Օրվա դրական ջերմաստիճանների դեպքում փոշեառաջացման օջախների պարբերական ջրում, ռեկուլտիվացիա, պաշտպանիչ ծառաշերտերի տնկում
Ստորգետնյա ջրեր	Ջրառ ՀՀ Արարատի մարզի Շահումյան համայնքի վարչական տարածքում գտնվող գրունտային հորից	Ցածր երկարատև	«ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերության 20.11.2024թ. №510-24 ջրօգտագործման թույլտվության պահանջների պահպանում
Մակերևութային ջրեր	Արաքս գետի ջրերի պղտորության ավելացում	Ցածր երկարատև	Ջրհեռացման առուների պատում ցեղիտների շերտով, հեռացվող ջրերի մեխանիկական զտում
Հողային ծածկույթ	Հողերի խախտում 73.216հա տարածքում	Բարձր երկարատև	Հողերի ռեկուլտիվացիա, պահեստավորված աղուտ-ալկալի հողերի պարարտացում
Կենսաբազմազանություն	Բուսական ծածկույթի խախտում 73.216հա տարածքում	Բարձր երկարատև	Հողերի կենսաբանական ռեկուլտիվացիա տեղամասի լանդշաֆտային գոտուն բնորոշ բուսատեսակների կիրառամբ

1	2	3	4
Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ	Ազդեցություններ չեն դրսևորվելու		
Պատմամշակութային հուշարձաններ	Ազդեցություններ չեն դրսևորվելու		
Ընդերքօգտագործման թափոններ	Ազդեցություններ չեն դրսևորվելու		
Արտադրական թափոններ	Հողերի աղտոտում նավթամթերքներով	Ցածր կարճատև	Թափոնների ճշգրիտ մակնանշում
			Թափոնների սպառում որպես վառելանյութ
			Թափոնների սպառում որպես քսայուղ
			Թափոնների պահեստի հատակի բետոնապատում
			Թափոնների պահեստի տարածքում օդափոխության համակարգի առկայություն
			Մաշված դողածածկերի հանձնում մասնագիտացված վերամշակող ընկերություններին
			Բանեցված կապարե կուտակիչների և խոտանի հանձնում մասնագիտացված վերամշակող ընկերություններին

1	2	3	4
Արտադրական թափոններ	Տարածքի աղբոտում կենցաղային թափոններով	Ցածր երկարատև	Թափոնների տեսակավորված հավաքում
			Բազմակի օգտագործման սննդային պլաստիկից պատրաստված սպասքի օգտագործում
			Սննդի թափոնների օգտագործում որպես անասնակեր
			Աղբահանության կազմակերպում
Սոցիալական ազդեցություն	Նոր աշխատատեղերի ստեղծում, սպառման և առևտրի նոր շղթաների ձևավորում	Բարձր երկարատև	15 նոր աշխատատեղ, բնակչության կենսամակարդակի բարձրացում

8. ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐ
ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ, ՌԻՍԿԵՐԸ, ՕԳՈՒՏՆԵՐԸ, ՎԵՐԼՈՒԾԱԿԱՆ
ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

Նախատեսվող գործունեությունը իրականացվելու է ՀՀ Արարատի մարզի Արտաշատ խոշորացված համայնքի Արտաշատ քաղաքային բնակավայրի սահմաններում:

01.01.2023 թվականի դրությամբ քաղաքի բնակչությունը կազմել է 19.1 հազ.մարդ մարդ, որից 46%-ը՝ տղամարդիկ են, իսկ 54%-ը՝ կանայք: Մինչաշխատունալ տարիքի բնակչությունը կազմում է 24%, աշխատունակը՝ 62%, հետաշխատունակները՝ 14%:

Քաղաքի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ հատկապես առանձնանում են սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունը (մրգերի, բանջարեղենի վերամշակում և պահածոյացում, թորած ալկոհոլային խմիչքների), ինչպես նաև ոչ մետաղական հանքային այլ արտադրանքի արտադրությունը (կղմինդրի, աղյուսի և թրծված կավից շինարարական արտադրատեսակների, բնական քարերից երեսպատման նյութերի արտադրությունը): Քաղաքն ունի 12 գործարան: Գործում են՝ գինու, պահածոների, ճենապակու, խեցեղենի, քարի վերամշակման արտադրությունները:

Քաղաքի տնտեսական կյանքում էական դեր ունի նաև գյուղատնտեսությունը՝ հիմնականում բուսաբուծությունն է: Աճեցվում են հացահատուկ, կարտոֆիլ, բանջարեղեն, բոստանային կուլտուրաներ, խաղող, ծաղիկ:

Ըստ ՀՀ Արարատի մարզի Արտաշատի տարածաշրջանի միկրոռեգիոնալ մակարդակի՝ համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի՝ Արտաշատը զբաղեցնում է 2507 հա տարածք, որից 1264 հա գյուղատնտեսական նշանակության հողեր են:

Արտաշատ քաղաքն ունի 6 հանրակրթական դպրոց, 7 մանկապարտեզ, մարզադաշտ, 2 մարզադպրոց, երաժշտական դպրոց, մշակույթի պալատ, հիվանդանոց, ծննդատուն:

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի հաշվարկային բլոկների արդյունահանման ընթացքում վերաբնակեցման կամ տարաբնակեցման որևէ հարց չի առաջանալու: Ստեղծվելու է 15 նոր աշխատատեղ, միջինը 200.0հազ.դրամ աշխատավարձով:

Ընկերության նորագույն տեխնիկական միջոցներով արդյունավետ աշխատանք ապահովելու նպատակով նախատեսվել է աշխատուժի վերապատրաստման հնարավորություն:

1-ին տեղամասի շահագործումը և դրան ներգրավված աշխատուժի սպասարկման նպատակով կստեղծվեն սպառման և առևտրի նոր շղթաներ, կխթանվի հարակից Տափերական, Շահումյան գյուղերի և Արտաշատ քաղաքի սահմաններում գործող առևտրային կետերի, գյուղ.մթերքների վաճառք իրականացնող անհատական տնտեսությունների աշխատանքը:

Ազդակիր բնակավայրի աջակցելու նպատակով «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությունը նախատեսում է ֆինանսական աջակցություն ցուցաբերել սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերին և ուսումնական հաստատություններին տարեկան 400.0հազ.դրամի չափով:

Ընկերությունն իր պատրաստակամությունն է հայտնում պարբերաբար հանդիպելու համայնքի ղեկավարության հետ, քննարկելու անհրաժեշտ օգնության ծրագրերը:

9. ՄԱՐԴՈՒ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ,
ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ, ՌԻՍԿԵՐԸ

Արտաշատի հանքավայրի 1-ին տեղամասը գտնվում է Արտաշատ քաղաքի բնակելի հատվածից 3.0կմ հեռավորության վրա, հետևաբար ավազակոպճային խառնուրդի արդյունահանման արդյունքում քաղաքային բնակչության առողջության վրա ազդեցությունների դրսևորում չի նախատեսվում:

Հանքի տարածքում աշխատողների առողջության վրա ազդեցությունները կապված են լինելու հետևյալ գործոնների հետ.

1. Շնչառական խնդիրներ, որոնք պայմանավորված են բարձման աշխատանքների և ավտոտրանսպորտի տեղաշարժի ժամանակ առաջացող փոշու արտանետումներով;
2. Լսողական խնդիրներ, որոնք պայմանավորված են ծանր տեխնիկայի աշխատանքի ժամանակ առաջացող ձայնային ազդեցություններով:

Աշխատակիցների առողջության համար ռիսկերը բացառելու/չեզոքացնելու նպատակով նախատեսվում է դրական ջերմաստիճանների դեպքում փոշեառաջացման օջախների պարբերական ջրում, պաշտպանիչ ծառաշերտի հիմնում (երկշերտ, բարդի ծառատեսակով), ինչի նպատակն է փոշու արտանետումների կրճատում: Միաժամանակ, հանքի տարածքում շաբաթական մեկ անգամ կատարվելու է մթնոլորտային օդում փոշու կոնցենտրացիաների մոնիթորինգ, ինչը թույլ կտա հսկել իրականացվող գործունեության համապատասխանությունը նորմատիվային փաստաթղթերին:

Հանքի տարածքում ավազակոպճային խառնուրդի հանույթաբարձման աշխատանքների և ավտոտրանսպորտի տեղաշարժի ժամանակ առաջանալու է փոփոխական ընդհատվող աղմուկ:

Համաձայն ՀՀ առողջապահության նախարարի 06.03.2002թ.-ի № 138 հրամանի մեքենաների վարորդների և սպասարկող անձնակազմի աշխատատեղերում ձայնի սահմանային թույլատրելի մակարդակը կազմում է 80դԲԱ: Հանքի տարածքում կանխատեսվող ձայնի սահմանային թույլատրելի մակարդակը կազմում է 70դԲԱ, ինչը բավարարում է նորմատիվային

փաստաթղթերի պահանջներին: Ձայնային ազդեցությունը անձնակազմի առողջության վրա նվազեցնելու համար աշխատակիցները կրելու են ձայնամեկուսիչ ականջակալեր: Հանքի տարածքում պարբերաբար կատարվելու է նաև ձայնի մակարդակի մոնիթորինգ:

Աշխատանքների ընթացքում թրթռումների մակարդակը կարգավորելու նպատակով ընկերության կողմից նախատեսվում են հետևյալ միջոցառումները՝

- 1) տրանսպորտային միջոցների վարորդի նստատեղի համապատասխանեցում գործող նորմերին,
- 2) մեքենայի տեխնիկական զննման պարբերական իրականացում,
- 3) մեքենայի տեղաշարժի արագության համապատասխանեցում ճանապարհային պայմաններին,
- 4) մեքենայի վարման ընթացքում կտրուկ գործողությունների /կտրուկ արագացում, արգելակում/ բացառում,
- 5) երթևեկության ուղեծրի մաքրում խոշոր քարերից, բեկորներից,
- 6) երթևեկության ուղեծրով փոսորակների, խանդակների, առուների լցում և տոփանում,
- 7) վարորդի կողմից վիբրացիոն բեռնվածության կարգավորում՝ արագության, փոխանցումատուփի աշխատանքի ձևաչափ, աշխատանքային գրաֆիկ:

Հանքի արտադրական հրապարակում տեղադրվելու են վագոն-տնակներ, որտեղ կազմակերպվելու է աշխատակիցների հանգստի և սնունդ ընդունելու համար բոլոր անհրաժեշտ պայմանները: Վագոն-տնակները կահավորվելու են անհատական պահարաններով՝ ըստ աշխատակիցների քանակի: Կազմակերպվելու է լվացարան, որը մշտապես ապահովված է լինելու անհրաժեշտ սանիտարահիգիենիկ պարագաներով, ջրով: Կազմակերպվելու է հորային տիպի 2-աչքանի արտաքնոց:

10. ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱՐՏԱԿԱՐԳ
ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ՀԵՏԵՎԱՆՔՈՎ ԱՌԱՋԱՑԱԾ ՌԻՍԿԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ,
ԴՐԱՆՑ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆՆ ՈՒ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ
ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

Արտակարգ իրավիճակների պատրաստ լինելու համար հանքավայրի տարածքում նախատեսվում են շարժական կապի միջոցներ, առաջին բուժօգնության միջոցներ, անվտանգության կանոնների վերաբերյալ անձնակազմի գիտելիքների ստուգում:

Արդյունահանման նպատակով հայցվող տարածքը հարում է Արարատյան դաշտի մասը կազմող հարթավայրին, որի թեքության անկյունը չի գերազանցում 4°:

Մոտակա հայտնի սողանքային մարմինը քարտեզագրվել է 1-ին տեղամասի տարածքից շուրջ 10կմ հեռավորության վրա՝ Այգեգարդ բնակավայրից մոտ 2կմ հյուսիս-արևելք, Քաղցրաշեն բնակավայրից մոտ 0.5կմ հարավ-արևելք: Սողանքային մարմնի կենտրոնի կոորդինատներն են. հյուսիսային լայնությունը՝ 39° 58' 17" և արևելյան երկայնությունը՝ 44° 38' 14": Մարմինը գտնվում է 982մ բացարձակ բարձրության վրա, զբաղեցնում է մոտ 184հա տարածք (երկարությունը՝ 1300մ, լայնությունը՝ 1800մ):

Հետևաբար, սողանքային երևույթներով պայմանավորված արտակարգ իրավիճակ 1-ին տեղամասի տարածքում լինել չի կարող:

Հանքավայրում արտակարգ իրավիճակները կարող են պայմանավորված լինեն հետևյալ գործոններով.

1) Երկրաշարժ՝ հաշվի առնելով, որ Հանրապետության տարածքը գտնվում է սեյսմիկ ակտիվ գոտում: Ըստ ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2006 թվականի փետրվարի 3-ի «Սեյսմակայուն շինարարություն. նախագծման նորմեր» N 24-Ն հրամանի՝ հանքավայրի տարածքը գտնվում է 1-ին սեյսմիկ գոտում, որին բնորոշ է 300սմ/վրկ² կամ 0.3g գրունտի հորիզոնական արագացման մեծություն:

Նախատեսվում է մշակել ուժեղ երկրաշարժերի դեպքում գործողությունների պլան՝ վտանգավոր տարածքներից աշխատակիցների ապահով տարահանումն իրականացնելու նպատակով: Անվտանգության տեխնիկայի կանոնների

վերաբերյալ հրահանգավորում իրականացնելու ժամանակ առանձին ներկայացվելու են նաև երկրաշարժերի ժամանակ աշխատակիցների պահվածքի կանոնները, գործողությունների հաջորդականությունը : Աշխատանքները սպասարկող կենցաղային նշանակության վազոն-տնակում նախատեսվում են առաջին օգնության դեղորայքային փաթեթներ :

2) Հրդեհներ՝ կապված մարդածին գործոնների հետ: Հրդեհային անվտանգությունն ապահովելու համար աշխատակիցները տեղեկացվելու են տեխնոլոգիական պրոցեսներում օգտագործվող նյութերի հրդեհավտանգության վերաբերյալ : Նշանակվելու է հրդեհային անվտանգության համար պատասխանատու անձ, մշակվելու է հրդեհի դեպքում անձնակազմի գործողությունների պլան: Հանքավայրի բլոկներում՝ հատուկ հատկացված վայրում տեղադրվելու են հրդեհաշիջման սկզբնական միջոցներ՝ կրակմարիչներ, ավազով արկղ, բահ:

3) Անբարենսպաստ օդերևութաբանական պայմանների (քամու արագացում, անհողմություն, անոմալ բարձր շոգ կամ ցուրտ, թանձր մառախուղ, ամպրոպ) : Անբարենսպաստ օդերևութաբանական պայմանների իհայտ գալու դեպքում կիրառվում են հետևյալ միջոցառումները (ըստ իրավիճակի).

- ավելացվում է կատարվելիք ջրցանը,
- կրճատվում է աշխատանքի տևողությունը,
- կրճատվում է միաժամանակ աշխատող մեքենաների և մեխանիզմների քանակությունը,
- նվազեցվում է փոշեգոյացման հետ կապված աշխատանքների ծավալները,
- բեռնատար մեքենաները կահավորվում են հատուկ մառախուղի լույսերով,
- աշխատակիցները պատսպարվում են արտադրական հրապարակում տեղադրված վազոն-տնակում:

4) Արաքս գետի վարարում՝ ապրիլի վերջից-հունիսի վերջ: Այս շրջանում 1-ին տեղամասի տարածքում աշխատանքներ չեն իրականացվելու: Դադարեցվելու է տեխնիկայի և մարդկանց մուտքն ու տեղաշարժը հանքավայրի սահմաններում:

Հանքում աշխատանքների անվտանգ իրականացման նպատակով.

- աշխատանքի են թույլատրվում անձիք, որոնք ունեն հատուկ պատրաստվածություն և որակավորում,
- օգտագործել մեքենաներ և մեխանիզմներ, սարքավորումներ և նյութեր, որոնք համապատասխանում են անվտանգության պահանջներին և սանիտարական նորմերին,
- անցկացնել պլանային-զգուշացնող համալիր վերանորոգումներ, պրոֆիլակտիկ աշխատանքներ և այլ դիտարկումներ,
- աշխատանքի ժամանակ պետք է պահպանվեն անվտանգության տեխնիկայի կանոնները:

Նախատեսվում է կատարել պլանային աշխատանքներ ուղղված արտադրական տրավմատիզմի նվազեցմանը, ժամանակին, ոչ ուշ քան երեք ամիսը մեկ, աշխատակիցների հետ անցկացնել հրահանգավորում անվտանգության տեխնիկայի գծով:

11. ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՄՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԿԼԻՄԱՅԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ԱՌԱՋԱՅՆՈՂ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԸ

Համաձայն ՀՀ կլիմայի փոփոխության մասին 4-րդ ազգային զեկույցի տվյալների՝ վերջին տասնամյակների ընթացքում հանրապետությունում նկատվել է ջերմաստիճանի զգալի աճ: Մասնավորապես, 1929-1996թթ. ընթացքում միջին տարեկան ջերմաստիճանն աճել է 0.4°C -ով, 1929-2007թթ.՝ 0.85°C -ով, 1929- 2012թթ.՝ 1.03°C -ով, իսկ 1929-2016թթ. աճը կազմել է 1.23°C :

Տարվա տարբեր սեզոններին օդի ջերմաստիճանի փոփոխություններն ունեն տարբեր միտումներ: 1966-2016թթ. ժամանակահատվածում ամառային միջին ջերմաստիճանը բարձրացել է շուրջ 1.3°C -ով, ընդ որում՝ վերջին հարյուրամյակում էքստրեմալ տաք ամառները Հայաստանում դիտվել են վերջին 20 տարիների ընթացքում:

1935-1996թթ. ընթացքում դիտվել է տարեկան տեղումների միջին քանակի նվազում 6% -ով, իսկ 1935-2016թթ. ընթացքում՝ մոտ 9% -ով: Տեղումների փոփոխության տարածական բաշխվածությունը բավականին անկանոն է: 1935-2016թթ. ընթացքում երկրի հյուսիսային, հարավային և կենտրոնական շրջաններում կլիման դարձել է ավելի չորային, իսկ Շիրակի դաշտում, Սևանա լճի ավազանում, Ապարան-Հրազդան շրջաններում տեղումների քանակն ավելացել է:

Բնական աղետների հաճախականությունը և ինտենսիվությունը զգալիորեն աճել է: 1975-2016թթ. ընթացքում դիտված վտանգավոր երևույթների գումարային դեպքերի քանակը 1961-1990թթ. միջինի (168 դեպք) նկատմամբ աճել է շուրջ 40 դեպքով: Կարկուտի առավելագույն դեպքերի թիվը դիտվել է Շիրակի դաշտում, հորդառատ տեղումների առավելագույն դեպքերի թիվը՝ Տաշիրի և Իջևանի շրջաններում, ցրտահարությանը՝ Արարատյան դաշտում և նախալեռնային շրջաններում: Ըստ երաշտի ինդեքսների, ուժեղ և շատ ուժեղ երաշտների օրերի թիվը 2000- 2017թթ. ընթացքում 1961-1990թթ. միջինի (87) նկատմամբ աճել է 33 օրով: Վերջին տարիներին երաշտային գոտու վերին սահմանը ընդլայնվել է՝ ընդգրկելով լեռնային շրջանները, ինչպես նաև դիտվել է երաշտի սկսման առավել վաղ ժամկետներ:

Կլիմայի փոփոխության համատեքստում առավելագույն գերակայություն է ուղղակի ջերմոցային ազդեցությամբ գազերի՝ CO₂, CH₄ և N₂O արտանետումների գնահատումը:

Հանքի տարածքում օգտագործվող CAT 336-07GC մակնիշի էքսկավատորները, CATERPILLAR D8 GC մակնիշի բուլդոզերները և SCANIA P380CB մակնիշի ավտոինքնաթափերը դասվում են էներգախնայող տեխնիկայի շարքին, քանի որ վառելիքի սպառումը (հետևաբար և գազերի արտանետումները) 25%-ից 40%-ով ավելի քիչ է, քան նման դասի և մոտ բեռնատարողությամբ այլ մակնիշների ապրանքատեսակների պարագայում: Հանքի տեխնիկան կահավորված է դիզելային վառելիքի այրումից արտանետվող գազերի հեղուկով մաքրման համակարգերով, ինչպես նաև հատուկ ֆիլտրերով, ինչի օգնության պարբերաբար կատարվում է մաքրող հեղուկի զտում և թարմացում: Միաժամանակ, մեքենաների տեխնիկական սպասարկման ընթացքում հատուկ դետեկտորներով ստուգվում է գազերը մաքրող հեղուկի համապատասխանությունը գործող հատկորոշումներին, անհրաժեշտության դեպքում դրա փոխարինում: Հանքում կիրառվելիք տեխնիկայի էներգա- և ռեսուրսախնայող տեխնիկական լուծումները, պարբերական կտրվածքով իրականացվող տեխնիկական զննումը և մթնոլորտում գազերի կոնցենտրացիաների մոնիթորինգը ապահովում են ջերմոցային գազերի արտանետումների վերահսկողություն:

12. ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒՅԹԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻՆ ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ

ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ

ՀՀ կառավարության 2023 թվականի մայիսի 11-ի N 730-Լ որոշմամբ հաստատվել է մինչև 20235 թվականը հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարությունը: Մշակված և հաստատված ռազմավարության հիմնական նպատակն է ոլորտի կարգավորման ու զարգացման, ընդերքի ռացիոնալ և համալիր օգտագործման, բնապահպանական և առողջապահական ռիսկերի կառավարման ու մեղմման, եկամուտների համաչափ/արդարացի

բաշխման մեխանիզմների սահմանումը, որոնք կնպաստեն Հայաստանի տնտեսության երկարաժամկետ զարգացմանը:

Հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման տեսլականը հիմնված է մի շարք ուղենիշային սկզբունքների վրա, այդ թվում.

1. Հայաստանի Հանրապետության ընդերքում առկա օգտակար հանածոների պաշարները պետք է ծառայեն ներկա և ապագա սերունդներին

Ընդերքում առկա օգտակար հանածոները գրեթե ամբողջությամբ, բացառությամբ ջրի և գետային ավազաններում առկա ավազի, չվերականգնվող են: Հետևաբար կարևոր է, որ առկա պաշարների արդյունավետ օգտագործմանը և ստացվող օգուտների արդարացի բաշխմանը զուգընթաց իրականացվի նոր պաշարների հայտնաբերում: Արտաշատի հանքավայրի 1-ին տեղամասի օգտակար հանառյի պաշարները երկաթանական ուսումնասիրության աշխատանքները նախաձեռնել է «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությունը, աշխատանքները իրականացվել են ընկերության ֆինանսավորմամբ, ապահովելով ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված բոլոր պահանջները, ինչը հավաստվել է ծրագրային փաստաթղթերի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության և ընդերքաբանական փորձաքննությունների, այդ թվում՝ ՀՀ բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմնի ստուգման արդյունքներով:

2. Հանքարդյունաբերությունը պետք է նպաստի ողջ հանրության բարեկեցությանը:

Ընդերքը շահագործում են ֆինանսապես և տեխնիկապես կարող ընկերությունները, սակայն ընդերքի շահագործումից ստացված օգուտները պետք է հասանելի լինեն ողջ հասարակությանը: Նույն տրամաբանությամբ՝ օգտակար հանածոների արդյունահանման գործընթացը չպետք է բեռ դառնա ազդակիր համայնքների համար: «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությունը ծրագրավորվող աշխատանքների ընթացքում նախատեսում է ֆինանսական աջակցություն ազդակիր համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերին: Հանքարդյունահանման ընթացքում ստեղծվելիք, արդիական սարքավորումների շահագործման, հանքի սպասարկման և մատակարարման հետ կապված նոր աշխատատեղերը կնպաստեն գործազրկության կրճատմանը, արտագաղթի կանխմանը:

3. Հանքարդյունաբերության ոլորտի խնդիրը ոչ միայն բացասական ազդեցությունները մեղմելն է, այլ նաև զուտ դրական ազդեցություններ ձևավորելը: Ժամանակակից հանքարդյունաբերության ամենաբարձր ստանդարտները պահանջում են ընդհանուր հաշվեկշռում բացասական ազդեցության մեղմման ու դրական ազդեցություն թողնելու միջոցառումների ապահովում, ինչը հնարավոր է իրականացնել գործնականում: «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությունը մշակել և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննությանն է ներկայացնում է բնապահպանական կառավարման համապարփակ պլան, որտեղ դիտարկվում են շրջակա միջավայրի բոլոր բաղադրիչների վրա ազդեցությունների կանխարգելման և չեզոքացման համալիր միջոցառումներ:

4. Հանքարդյունաբերությունը պետք է նպաստի ՀՀ տնտեսության դիմակայունությանը: Հանքարդյունաբերությունը Հայաստանի տնտեսության կարևոր ճյուղերից է, որն ապահովում էպ ՀՆԱ-ի, արտահանման, արտաքին ներդրումների, արտաթույթի ներհոսքի, ոլորտի զբաղվածության նշանակալի մասնաբաժին: «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությունը հանդիսանում է ՀՀ խոշոր հարկատուներից մեկը, իրականացնելով մեծածավալ աշխատանքներ ընդերքօգտագործման և շինարարության ոլորտներում:

Ամփոփելով վերը նշվածը, կարող ենք փաստել, որ «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությունը կողմից Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում ծրագրավորվող ընդերքօգտագործման աշխատանքները իրենց բնույթով համապատասխանում են ՀՀ հանքարդյունաբերության ոլորտի զարգացման ռազմավարության ուղենիշային սկզբունքներին:

13. ՆԱԽԱԳԾԱՅԻՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹՈՎ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ԲՈԼՈՐ ՀՆԱՐԱՎՈՐ
ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐԻ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՈՎ ԸՆՏՐՎԱԾ ՏԱՐԲԵՐԱԿԻ
ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄԸ՝ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ,
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՏԵՍԱՆԿՅՈՒՆԻՑ

Նախագծային փաստաթղթերով դիտարկվում է երկու հիմնական տարբերակ՝
- Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի շահագործում բացահանքերով
մեկ աստիճանային մշակման համակարգով, մակաբացման շերտի աղուտ-ալկալի
հողերը արտաքին լցակույտում պահեստավորելով: Այս տարբերակի դեպքում

ստեղծվում է 15 նոր աշխատատեղ ընդերքօգտագործման աշխատանքների հետ կապված, աշխատակիցների սպասարկման նպատակով ձևավորվում են մատակարարման-սպառման նոր շղթաներ, ընկերությունը գումարներ է հատկացնում ազդակիր բնակավայրի և համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացման նպատակով, զարգանում է ՀՀ Արարատի մարզի տնտեսությունը, ավելանում են վճարվող տարատեսակ հարկերը և պետական տուրքերը, կանխվում է արտագաղթը: Մշակված և իրականացվելիք բնապահպանական միջոցառումները թույլ են տալիս վերահսկել և չեզոցաքնել ընդերքօգտագործման արդյունքում շրջակա միջավայրի վրա դրսևորվող ազդեցությունները, մասնավորապես՝ վերահսկել արտանետումների մակարդակը, պահեստավորել և պահպանել մակաբացման շերտի աղուտ-ալկալի հողերը, բարձրացնել դրանց բերրիությունը՝ հետագա ռեկուլտիվացիոն աշխատանքները արդյունավետ իրականացնելու համար, բացառել ջրային ավազանի աղտոտումը, կանխարգելել ազդեցությունը կենսաբազմազանության վրա:

- Զրոյական տարբերակի՝ աշխատանքներից հրաժարվելու դեպքում վերը թվարկված բոլոր առաջխաղացումները տեղի չեն ունենալու:

Հետևաբար, հաշվի առնելով աշխատանքների իրականացման դեպքում ձևավորվող բոլոր հնարավոր սոցիալ-տնտեսական օգուտները, նախատեսվող գործունեությունը դիտարկվում է որպես արդյունավետ (կարճաժամկետ և երկարաժամկետ կտրվածքով), հեռանկարային և նպատակահարմար:

14. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ, ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ԵՎ ՓԱԿՄԱՆ ՓՈԻԼԵՐՈՒՄ

Աղյուսակ 21.

Աշխատանքների փուլը	Գործողությունը	Հնարավոր ազդեցությունը
1	2	3
Բացահանքերի շինարարություն (լեռնակապիտալ աշխատանքների փուլ)	Հանքի բացում բացահանքային դաշտի հարավ-արևելյան մասից 1- C ₁ , 2- C ₁ , 3- C ₁ , 4- C ₁ , 5- C ₁ բլոկների (ամենացածր	Հողերի խախտում կտրող խրամի տարածքում
		Փոշու արտանետումներ

	նիշից) ընդլայնական կտրոդ խրամի անցումով	
	Մոտեցող բնահողային ավտոճանապարհի կարգաբերում	Մոտ 1.0հա տարածքում հողերի խախտում
		Մոտ 5հազ.մ ³ աղուտ-ալկալի հողերի հեռացում և կուտակում արտաքին լցակայանում
		Փոշու արտանետումներ
	Աշխատանքային հրապարակի կազմակերպում	Մոտ 480մ ² տարածքում հողերի խախտում
		Մոտ 240մ ³ աղուտ-ալկալի հողերի հեռացում և կուտակում արտաքին լցակայանում
		Փոշու արտանետումներ
	Դրենաժային աովի կառուցում բացահանքերի հարավ արևելյան մասից 3- C ₁ , 4- C ₁ բլոկներում	Մոտ 1020մ ³ բնահողային զանգվածի հեռացում և և կուտակում արտաքին լցակայանում
	Արդյունաբերական հրապարակի կարգաբերում	Մոտ 30մ ³ բնահողային զանգվածի հեռացում և և կուտակում արտաքին լցակայանում
		Փոշու արտանետումներ
Բացահանքերի շահագործման փուլ	Մակաբացման աշխատանքներ	858757մ ³ աղուտ-ալկալի հողերի պահեստավորում թվով երեք արտաքին լցակայաններում
		Փոշու արտանետումներ
		Արտաքին լցակայանի ձևավորման նպատակով
		92395մ ² տարածքի օտարում լցակայանների ձևավորման համար
1	2	3
Բացահանքերի շահագործման փուլ	Թվով հինգ շահագործական բացահանքերում արդյունահանման աշխատանքների իրականացում	73.261հա տարածքի լանդշաֆտային ամբողջականության խախտում
		Փոշու արտանետումներ հանույթաբարձման աշխատանքների ժամանակ
		Բուսածածկույթի խախտում 73.261հա տարածքում

		Կենդանիների միգրացիա շահագործական բացահանքերի տարածքից
	Արդյունահանված հումքի տեղափոխում մոտ 6կմ հեռավորության վրա գործող լվացման կայան	Փոշու արտանետումներ ճանապարհներին
		Ճանապարհների բեռնվածության ավելացում
	Ռեկուլտիվացիոն աշխատանքներ	80850մ ² տարածքի հարթեցում և ռեկուլտիվացիա
Հանքի փակման փուլ	Աշխատանքային հրապարակի շինությունների ապամոնտաժում	Բեռնատար կցորդների տեղաշարժ
	Ցամաքուրդային առուների հետլցնում	Փոշու արտանետումներ
	Մոտեցնող ճանապարհների քանդում, լանդշաֆտի վերականգնում	
	Արտաքնոցի դատարկում, լցնում քարերով, տարածքի հարթեցում	
	Ռեկուլտիվացիոն աշխատանքներ	Ռեկուլտիվացիայի կենսաբանական փուլի իրականացում
Հետնախագծային մոնիթորինգ	Մասնագիտացված ընկերության մուտք տեղամասի տարածք մոնիթորինգի իրականացման համար	Փոշու արտանետումներ մարդատար մեքենայի տեղաշարժից
	Ռեկուլտիվացված տարածքների դիտարկում	Արդյունավետության վերահսկողություն

15. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆԸ

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա վնասակար ազդեցության մեղմացման/վերացման նպատակով նախատեսվում են հետևյալ բնապահպանական միջոցառումները.

- Նավթամթերքների պահեստավորում և պահում արտադրական հրապարակում հատուկ հատկացված տեղում (բացօթյա կամ ծածկի տակ պահեստ), որին տրվում է համապատասխան թեքություն, որն ապահովում է

թափված նավթամթերքների հոսքը դեպի այն հավաքող բետոնապատված փոսը: Կուտակված թափոնների պարբերական տեղափոխում վերամշակում իրականացնող կազմակերպությունների տարածք:

- Թափոնների անձնագրերի կազմում և ներկայացում ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն:
- Կենցաղային աղբի տարանջատված հավաքում հատուկ անթափանց տարողությունների մեջ, տեղափոխում մոտակա կազմակերպված աղբավայր համապատասխան ծառայություն մատուցող կազմակերպության ուժերով՝ կնքված պայմանագրի հիման վրա:
- Արտաթորվող թունավոր նյութերի չեզոքացուցիչ սարքերի տեղադրում:
- Փոշենստեցման նպատակով դրական ջերմաստիճանների դեպքում օրվա ընթացքում փոշեառաջացման օջախների (բացահանք, արտադրական հրապարակ, մոտեցնող ճանապարհ) պարբերական ջրում:
- Կեղտաջրերի հավաքում բետոնապատ հորատիպ գուգարանում, որը պարբերաբար դատարկում է «Վեոլիա ջուր» ՓԲԸ մասնագիտացված ծառայության ուժերով՝ պայմանագրային հիմունքներով: Աշխատանքների ավարտից հետո դատարկված փոսը կլցվի քարերով, տարածքը կհարթեցվի:
- Արտադրական տարածքի կանաչապատում, որի ընթացքում օգտագործվելու է ջրհեռացման առվի հատակում կուտակված և ավազի լվացումից առաջացած օրգանական հումքով հարուստ տիղմը:
- Խախտված տարածքների ռեկուլտիվացիա, որը իրականացվելու է բացահանքերի շահագործման ավարտից հետո: Հարթեցումը կկատարվի բացահանքի միայն արդյունաբերական հրապարակների 200մ² և լցակույտերի 21450մ², 22800մ², 21400մ², 15200մ² մակերեսները: Միասին կկազմի՝ 80850մ²: Հարթեցումը կկատարվի բուլդոզերի օգնությամբ: Բացահանքերի տարածքները վերականգնվելու են տարեկան ցիկլում Արաքս գետի վարարման հաշվին:

Բացահանքի մշակված տարածության լեռնատեխնիկական վերականգնման համար ծախսերի խոշորացված հաշվարկները բերված են 22-25 աղյուսակներում:

Աղյուսակ 22.

Նյութերի ծախսի հաշվարկը

Աշխատանքի անվանումը, օգտագործվող սարքավորումը	Ծախսվող նյութի անվանումը	Նյութերի ծախսերը, Լ	Նյութերի արժեքները	
			միավորի արժեքը, դրամ	Ընդհանուր արժեքը, հազ. դրամ
Մակաբացման ապարների տեղափոխում բուլդոզերով, հարթեցումը	դիզ. վառելիք	1520	550	836.0
	դիզ. յուղ	45	800	36.0
	այլ քսուքներ	38	800	30.4
Ընդամենը				902.4

Աղյուսակ 23.

Աշխատավարձի ֆոնդի հաշվարկը

Պաշտոնը կամ մասնագիտությունը	Աշխատանքի տևողություն, ամիս	Մարդկանց քանակը	Ամսական աշխատավարձը, հազ. դրամ	Աշխատավարձի ֆոնդը, հազ. դրամ
Տեղամասի պետ	1.0	1	150.0	150.0
Բուլդոզերավար	1.0	1	150.0	150.0
Ընդամենը		2		300.0

Աղյուսակ 24.

Ամորտիզացիոն ծախսերի հաշվարկը

Մեխանիզմի անվանումը	Քանակը, հատ	Մեխանիզմի հաշվեկշռային արժեքը, հազ. դրամ	Ամորտիզացիայի %-ը	Ամորտիզացիայի տարեկան գումարը, հազ.դրամ	Ամորտիզացիայի ամսական գումարը, հազ. դրամ	Ամորտիզացիայի ընդհանուր գումարը, հազ.դրամ
Բուլդոզեր	1	3600.0	10	360.0	40.0	40.0
Ընդամենը						40.0

Աղյուսակ 25.

Շահագործման ծախսերի նախահաշիվ

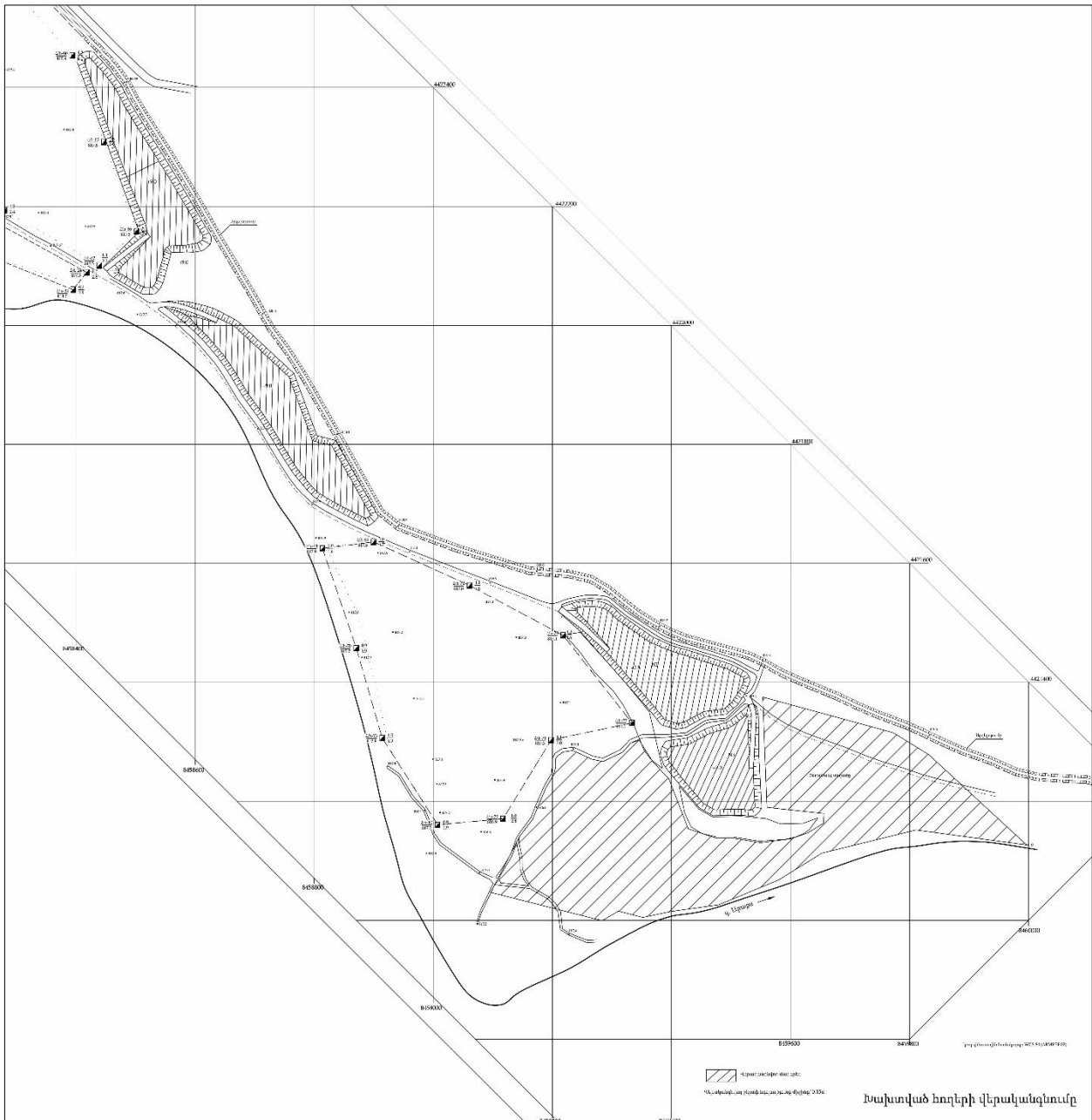
Ծախսերի հոդվածները	Նորմը %	Չափման միավորը	Գումարը հազ. դրամ
Նյութեր	-	հազ. դրամ	902.4
Աշխատավարձ	-	հազ. դրամ	300.0
Սոց. ապահովման փոխանցումներ		հազ. դրամ	39.5
Ամորտիզացիա	-	հազ. դրամ	40.0
Ընդամենը		հազ. դրամ	1281.9

Անուղղակի ծախսեր	10	հազ. դրամ	128.2
Ընդամենը		հազ. դրամ	1410.1
Չնախատեսված ծախսեր	5.3	հազ. դրամ	74.7
Ընդամենը		հազ. դրամ	1484.8
Շահութահարկ	10	հազ. դրամ	148.5
Ամբողջը		հազ. դրամ	1633.3
1մ ² մակերեսի վերականգնման աշխատանքների համար անհրաժեշտ ծախսը	-	դրամ	20.2
Վերականգնման աշխատանքների ծախսերը մարվող պաշարների 1մ ³ -ի վրա	-	դրամ	0.54

Իրականացվելու է նաև վերականգնված տարածքների կենսաբանական ռեկուլտիվացիա: Այս նպատակով արդյունաբերական հրապարակի, լցակույտերի և ճանապարհի հարթեցված, փխրեցված տարածքները պարարտացվելու են, կատարվելու է կաթնբեկի, սպիտակ թելուկի, սիգախոտի, շյուղախոտի և դաշտավուկի սերմերի ցանք: Այդ աշխատանքների կատարման նպատակով նախատեսվում է տրամադրել 1343.7հազ.դրամ: Կենսաբանական ռեկուլտիվացման աշխատանքների նախահաշիվը ներկայացված է աղյուսակ 26-ում:

Ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների ընդհանուր արժեքը կկազմի 2977.0հազ.դրամ: Գումարը հատկացվելու է շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխին ՀՀ կառավարության 21.10.2021թ.-ի N1733-Ն որոշմամբ սահմանված ընթացակարգով:

Ռեկուլտիվացվող տարածքների տեղաբաշխումը ներկայացված է նկար 22-ում :

Նկար 22.

Աղյուսակ 26.

Կենսաբանական վերականգնման փուլի աշխատանքների նախահաշիվը

Ծախսերի հոդվածները	Նորմը %	Զափման միավորը	Գումարը հազ. դրամ
1	2	3	4
Լցակայաններում տեղադրված մակաբազմաբան ապարների պարարտացում տորֆով և ցեոլիտներով շահագործման ընթացքում, մակերեսին բազմամյա բույսերի սերմերի ցամաք		հազ.դրամ	570.0

1	2	3	
Սերմերի ձեռքբերում, նախացանքային մշակում		հազ.դրամ	310.0
Արտահագուստ 2 մասնագետների համար		հազ.դրամ	50.0
Տրանսպորտային ծախսեր		հազ.դրամ	100.0
Մոնիթորինգ և բույսերի սերմերի կրկնակի ցանք		հազ.դրամ	130.0
Ընդամենը		հազ.դրամ	1160.0
Չնախատեսված ծախսեր	5.3	հազ.դրամ	61.5
Ընդամենը		հազ.դրամ	1221.5
Շահութահարկ	10	հազ.դրամ	122.2
Ամբողջը		հազ.դրամ	1343.7

- Տեղամասի եզրագծով պաշտպանիչ ծառաշերտի հիմնում (երկշերտ, բարդի ծառատեսակով): Ջրի պահանջարկը նախատեսվում է բավարարել ՀՀ Արարատի մարզի Շահումյան համայնքի վարչական տարածքում գտնվող գրունտային հորից: «ՄԼ Մայնինգ» ՍՊ ընկերությունը հորից ջրառի իրականացման նպատակով 20.11.2024թ.-ին ստացել է №510-24 ջրօգտագործման թույլտվություն:
- ԱԿԽ զանգվածի տեղափոխում փոշու համար անթափանց ծածկոցներով ծածկված տրանսպորտային միջոցներով:
- Ջրհեռացման առվի հատակի պատում բնական ֆիլտր հանդիսացող ակտիվացված ցեոլիտների շերտով:
- Հանքավայրի շահագործման աշխատանքների ավարտից 2 տարի առաջ, ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի պահանջներին համապատասխան, կկազմվի հանքի փակման վերջնական ծրագիրը, որտեղ կնկարագրվեն խախտված տարածքների վերականգնման վերանայված, փաստացի վիճակին համապատասխանող աշխատանքները:
- Թափոնների կառավարում:
- Աշխատանքների դադարեցում և տեխնիկայի դուրսբերում տեղամասի տարածքից գարնանային վարարման շրջանում:
- Ըստ կիրառելիության ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ.-ի N 781-Ն որոշման դրույթների ապահովում: Պահպանության ենթակա բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման դեպքում նախատեսվում է.

1) առանձնացնել պահպանվող գոտիներ, որոնք ունեն տեղական նշանակություն և անհրաժեշտ են կարմիր գրքում գրանցված

բուսատեսակների՝ սույն կետում նշված նոր պոպուլյացիաների կենսունակության ապահովման նպատակով,

2) ժամանակավորապես սահմանափակել առանձնացված պահպանվող գոտիներում տնտեսական գործունեության որոշ տեսակներ, եթե դրանք կարող են բերել նշված բուսատեսակների աճելավայրերի վիճակի վատթարացմանն ու պոպուլյացիաների կենսունակության խաթարմանը,

3) տեղափոխել պահպանվող բույսերի առանձնյակները տվյալ տեսակի համար նպաստավոր բնակլիմայական պայմաններ ունեցող որևէ բնության հատուկ պահպանվող տարածք կամ բուսաբանական այգիների տարածք, կամ կարմիր գրքում որպես տվյալ բույսի աճելավայրեր գրանցված որևէ տարածք, իսկ բույսերի սերմերը տրամադրում են համապատասխան մասնագիտացված կազմակերպությանը՝ գենետիկական բանկում պահելու և հետագայում տեսակի վերարտադրությունը կազմակերպելու նպատակով:

- Շրջանի կենսաբազմազանության պահպանության նպատակով Արտաշատի հանքավայրի 1-ին տեղամասի շահագործման աշխատանքներին մասնակցող անձնակազմը անցնելու է հատուկ վերապատրաստում և ծանոթանալու է շրջանում հայտնի՝ ՀՀ կենդանիների և բույսերի կարմիր գրքերում գրանցված տեսակների վերաբերյալ:
- Նախքան աշխատանքների (լեռնակապիտալ աշխատանքների փուլում) մեկնարկը հայցվող տեսակի վերստուգիչ զննում երթուղիներով՝ սողունների հավաք և վերաբնակեցում իրականացնելու նպատակով: Տեղափոխվելու են նաև թռչունների բներ, եթե այդպիսիք կղիտարկվեն:
- Նախքան լեռնակապիտալ աշխատանքների մեկնարկը հանքավայրի տարածքում աճող բույսերի սերմերի հավաք՝ կենսաբանական ռեկուլտիվացիայի աշխատանքների համար բուսատեսակների վերաճն ապահովելու համար գենետիկական ֆոնդ ստեղծելու նպատակով:
- Աշխատակիցների հրահանգավորում, ծանոթություն անվտանգության տեխնիկայի կանոններին:
- Տեղամասի տարածքի պարագծով տեղադրվելու են նախազգուշացնող նշաններ, ինչը թույլ կտա կանխել անվտանգության տեխնիկայի հրահանգավորում չանցած մարդկանց մուտքը հայցվող տարածք:

- ՀՀ կառավարության 10.01.2008թ.-ի N18-Ն որոշման պահանջների կատարում՝ գետի հունի վիճակի ու կայունության մշտադիտարկումների իրականացում, տոպոգրաֆիկական աշխատանքների կատարում: Ընկերությունը նախատեսում է անհրաժեշտության դեպքում ափի առանձին հատվածներում լվացման երևույթների հայտնաբերման պարագայում կատարել ամրացման աշխատանքներ, ձևավորելով ափապաշտպան կառույցներ:
- Պատահական գտածոների ընթացակարգի կիրառում : Ընթացակարգն ուղղված կլինի հողային աշխատանքների ընթացքում բացահայտվելիք բոլոր գտածոներին՝ հետևյալ միջոցառումների իրականացման միջոցով.
 - 1) Համապատասխան անձնակազմի և պայմանագրով աշխատողների ուսուցում պատահական հնագիտական գտածոների ճանաչման, դրանց հետ վարվելակերպի և արձագանքի ուղղությամբ;
 - 2) Հուշարձանների գնության իրականացում, նախքան շինարարական աշխատանքների սկիզբը, երբ հողը մաքրված է ,
 - 3) Հնագետների տեղաբաշխումը շինարարության վայրերը վերահսկելու համար, որպեսզի վերջիններս ուղղորդեն հնագիտական գտածոների ճանաչման և արձագանքման գործընթացը հողային աշխատանքների իրականացման ընթացքում,
 - 4) Արձանագրությունների կազմում պատահական գտածոներին արձագանքելու համար, ներառյալ աշխատանքի ժամանակավոր դադարեցումը գտածոների հայտնաբերման վայրում և գնահատում հնագիտական մոնիտորինգի միջոցով;
 - 5) Անհրաժեշտության դեպքում պետական մարմինների ծանուցում,
 - 6) Պատահական գտածոների գնահատման և պեղումների արագացված ընթացակարգերի կիրառում, ազդեցությունների սահմանափակման համար, միաժամանակ նվազեցնելով շինարարական աշխատանքների ուշացումները,

Բնապահպանական կառավարման պլանը ներկայացվում է նաև աղյուսակի տեսքով :

Ծրագրավորվող գործունեություն	Հնարավոր ազդեցությունները	Ազդեցությունների նվազեցման, չեզոքացման միջոցառումները
1	2	3
Լեռնակապիտալ աշխատանքներ		
Ջրհեռացման առվի կառուցում	Տարածքների խախտում Փոշու արտանետումներ Աղմուկ և թրթռումներ	- Ռեկուլտիվացիոն աշխատանքներ արդյունահանման ավարտից հետո (2977.0հազ.դրամ)
Մոտեցնող բնահողային ճանապարհի կառուցում և բարեկարգում		- Տարածքի ջրցանում (485.0հազ.դրամ)
Արդյունաբերական և արտադրական հրապարակի կառուցում, կարգաբերում		- Արդյունաբերական հրապարակի կանաչապատում (150.0հազ.դրամ)
Տրանսպորտային սարքավորումների և էքսկավատորի շարժման ուղեծրով ПБЖ-32 մակնիշի փոխադրվող երկաթբետոնե տիպային սալիկների տեղադրում		- Արտանետումների մոնիթորինգի իրականացում (տարեկան 720.0հազ.դրամ) - Աղմուկի մակարդակի վերահսկողություն (տարեկան 70.0հազ.դրամ)
Արդյունահանման աշխատանքներ		
Բացահանքի կառուցում	Լանդշաֆտի խախտում Փոշեգոյացում բացահանքերի սահմաններում	- Աղուտ-ալկալի հողերի պահեստավորում լցակույտերում, պարարտացում, լցակույտի մակերեսին բազմամյա բույսերի սերմերի ցնակ (տարեկան 25.0հազ.դրամ) -Լցակույտերի տարածքներում ջրածածկման, աղակալման բացառում, արդյունաբերական թափոններով և կոշտ առարկաներով, քարերով, խճով, ճալաքարով աղտոտման բացառում (տարեկան 30.0հազ.դրամ) - Բնական ռեկուլտիվացիա յուրաքանչյուր տարվա վարարումների ժամանակ - Տարածքի ջրցանում (485.0հազ.դրամ)

Արդյունահանված հումքի արդյունահանման, հանույթաբարձման և տեղափոխման աշխատանքներ	Փոշեգոյացում ճանապարհներին Աղմուկ և թրթռումներ	- Տարածքի ջրցանում (485.0հազ.դրամ) - Բեռնատարերի թափքի ծածկում (տարեկան 65.0հազ.դրամ) - Ավազակոպճային կուտակի տեղափոխում խոնավ վիճակում (գումար չի պահանջում) - Արտանետումների մոնիթորինգի իրականացում (տարեկան 720.0հազ.դրամ)
Արդյունահանված հումքի արդյունահանման, հանույթաբարձման և տեղափոխման աշխատանքներ	Փոշեգոյացում ճանապարհներին Աղմուկ և թրթռումներ	- Աղմուկի մակարդակի վերահսկողություն (տարեկան 70.0հազ.դրամ) - ԱԿԽ զանգվածի տեղափոխում փոշու համար անթափանց ծածկոցներով ծածկված տրանսպորտային միջոցներով (գումար չի պահանջվում)
Հումքի արդյունահանում	Գետի ջրերում պղտորության, կախության մասնիկների ավելացում	- Ջրհեռացման առվի հատակի պատում ցեոլիտային շերտով 150.0հազ.դրամ) - ՀՀ կառավարության 10.01.2008թ.-ի N 18-Ն որոշման համաձայն՝ գետի հունի վիճակի ու կայունության մշտադիտարկումների իրականացում (1-Ը, 2-Ը և 5-Ը բլոկների հարակից տարածքում) (տարեկան 1085.0հազ.դրամ) - Գետի ջրերի որակի մոնիթորինգ (տարեկան 360.0հազ.դրամ) - Կեղտաջրերի հավաքում բետոնապատ հորատի պլուգարանում, որը պարբերաբար դատարկում է հատուկ ծառայության ուժերով (տարեկան 420.0հազ.դրամ)

	Բուսածածկի խախտում, կենդանիների միգրացիա աղմուկի, թրթռումների հետևանքով	- ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ.-ի N 781-Ն որոշման դրույթների ապահովում (տարեկան 385.0հազ.դրամ) - Մեքենաների շարժիչների կարգաբերում (գումար չի պահանջում)
Հումքի արդյունահանում	Բուսածածկի խախտում, կենդանիների միգրացիա աղմուկի, թրթռումների հետևանքով	- Չեզոքացուցիչ սարքերի տեղադրում (գումար չի պահանջում) - Կենսաբազմազանության տարեկան դիտարկում (տարեկան 1085.0հազ.դրամ) - Մերմերի հավաք (տարեկան 25.0հազ.դրամ) - Սողունների հավաք և տեղափոխում հանքի տարածքից (450.0հազ.դրամ) - Թռչունների բների տեղափոխում (250.0հազ.դրամ)
Հումքի արդյունահանում	Թափոնների գոյացում	- Նավթամթերքների, դրանց մնացորդների պահեստավորում և պահում արտադրական հրապարակում հատուկ հատկացված տեղում (բացթյա կամ ծածկի տակ պահեստ (75.0հազ.դրամ) - Արտադրական տարածքի մոնիթորինգ՝ նավթամթերքներով աղտոտվածությունը կանխելու նպատակով (120.0հազ.դրամ)

Հումքի արդյունահանում	Թափոնների գոյացում	- Կենցաղային աղբի հավաքում հատուկ անթափանց տարողությունների մեջ, տեղափոխվում մոտակա կազմակերպված աղբավայր համապատասխան ծառայություն մատուցող կազմակերպության ուժերով՝ կնքված պայմանագրի հիման վրա (տարեկան 350.0հազ.դրամ)
		- Մաշված անվաղողերի տրամադրում ՊՆ-ին՝ սահմանային դիրքերը ամրացնելու համար (տարեկան 150.0հազ.դրամ)
Հանքի փակման փուլ		
Սարքավորումների և շինությունների ապամոնտաժում	Խախտված տարածքներ արտադրական հրապարակում	Խախտված տարածքների ռեկուլտիվացիա (2977.0հազ.դրամ)
Երկաթբետոնյա սալիկների հեռացում տարածքից		
Ջրհեռացման առվի հետլցնում		
Աշխատանքների իրականացման տարածքի լանդշաֆտային ամբողջականություն	Արտածին երկրաբանական պրոցեսներ, տարածքի ջրակալում	ՀՀ կառավարության 10.01.2013թ.-ի N 22-Ն որոշմամբ սահմանված մշտադիտարկումների իրականացում (308.65հազ.դրամ)

16. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԱԶԴԵՅՈՒԹՅԱՆ ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Օգտակար հանածոյի արդյունահանման ընթացքում ընկերությունը իրականացնելու է շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն և մեղմացմանն ուղղված հետևյալ մշտադիտարկումները.

1. մթնոլորտային օդ կատարվող աղտոտող նյութերի արտանետումների որակական և քանակական պարամետրերի պարբերական չափումներ՝ յուրաքանչյուր շաբաթը մեկ անգամ՝ 24 ժամ տևողությամբ (Մթն.նմ.-1, Մթն.նմ.-2, Մթն.նմ.-3, Մթն.նմ.-4, Մթն.նմ.-5) ;
2. օգտագործված մեքենայական յուղերով ու քսայուղերով արդյունաբերական հրապարակի տարածքի հնարավոր աղտոտումից խուսափելու նպատակով մշտադիտարկումներ՝ ամասկան մեկ անգամ (Հ.նմ.-1);
3. լցակայաններում պահեստավորված աղուտ-ակլալի հողերի քիմիական կազմի և հումուսի պարունակության մշտադիտարկում, տարեկան մեկ անգամ (Հ.նմ.-2, Հ.նմ.-3, Հ.նմ.-4) ;
4. Արաքս գետի ջրերի նմուշարկում աշխատանքների ընթացքում յուրաքանչյուր ամիսը մեկ անգամ՝ պղտորության ուսումնասիրության նպատակով (մինչև տեղամասի տարածքը Ջր. Նմ.-1 և տեղամասի տարածքից հետո Ջր.նմ.-2) ;
5. աղմուկի վերահսկողություն տարեկան մեկ անգամ (աղ.մոն.կետ-1) ;
6. կենսաբազմազանության ուսումնասիրություն, նկարագրում՝ տարածքին բնորոշ վայրի բնության ներկայացուցիչների քանակ, աճելավայրերի և ապրելավայրերի տարածք, պոպուլյացիայի փոփոխություն (հստակ դիտարկան կետ նշել հնարավոր չէ, դիտարկումը կատարվելու է հանքավայրում և հարակից տարածքներում) (Կ.Մ.Տ):

Մշտադիտարկումների կառուցվածքը ներկայացվում է նաև աղյուսակ 28-ում:

Ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման և աղտոտվածության ուսումնասիրության նպատակով վերցված նմուշների լաբորատոր

հետազոտությունը նախատեսվում է իրականացնել հավատարմագրված, համապատասխան հավաստագրեր ունեցող լաբորատորիաներում :

Աղյուսակ 28.

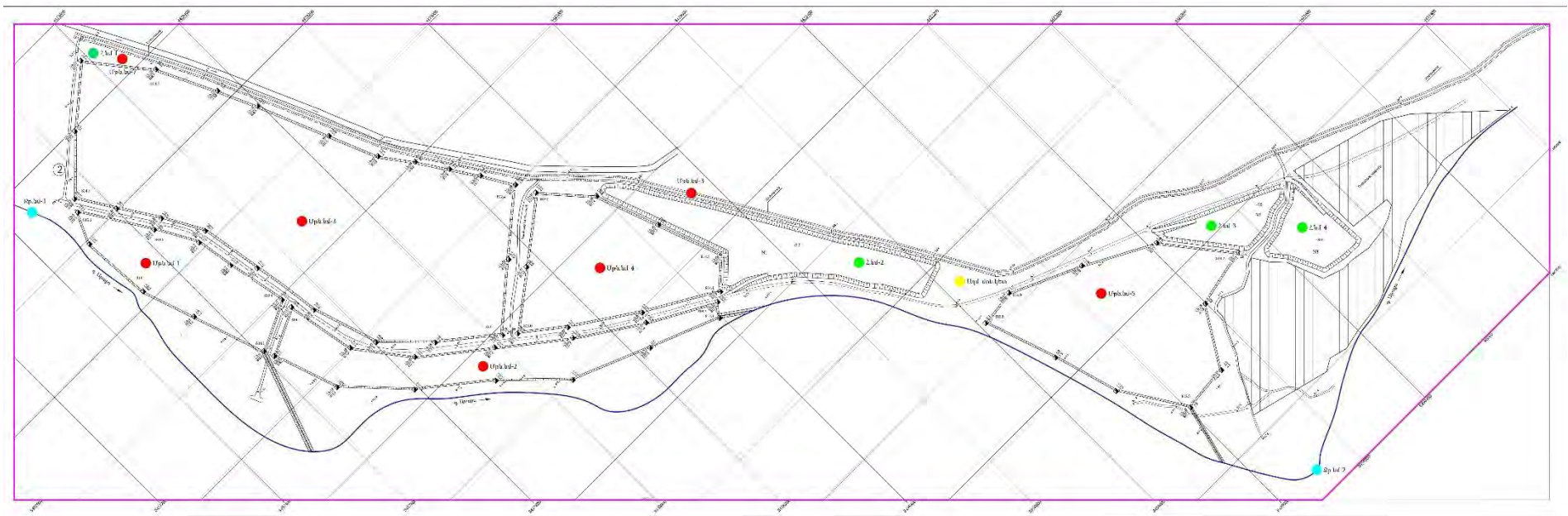
Մշտադիտարկումների կառուցվածք

Մշտադիտարկումների օբյեկտը	Ցուցանիշը	Մշտադիտարկումների տեսակը	Նվազագույն հաճախականությունը
1	2	3	4
Մթնոլորտային օդ, բացահանքեր, մոտեցնող ճանապարհ, արտադրական հրապարակ	Փոշի, փոշու մեջ գտնվող մետաղներ, տարրեր, անիոններ, ածխածնի երկօքսիդ, ազոտի երկօքսիդներ	Նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, չափումներ ավտոմատ չափման սարքերով	Աշխատանքների իրականացման վայր, շաբաթական մեկ անգամ՝ 24 ժամ տևողությամբ
Արդյունաբերական հրապարակ	Հողերում նավթամթերքների պարունակությունը	Նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն	Հանքավայրի տարածք, ամսական մեկ անգամ
Լցակայանում կուտակված աղուտ-ալկալի հողեր	Հողերի քիմիական կազմ, հումուսի պարունակություն	Նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն	Հանքավայրի տարածք, տարեկան մեկ անգամ
Արաքս գետի ջրեր	Պղտորություն	Նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն	Շաբաթական մեկ անգամ
Վայրի բնություն, կենսամիջավայր, կարմիր գրքում ընդգրկված, էնդեմիկ տեսակներ. հաշվարկային բլոկների և հարակից տարածքներ	Տարածքին բնորոշ վայրի բնության ներկայացուցիչների քանակ, աճելավայրերի և ապրելավայրերի տարածք, պոպուլյացիայի փոփոխություն	Հաշվառում, նկարագրություն, քարտեզագրում	Տեղամասի և հարակից տարածքներ, տարեկան մեկ անգամ
Աղմուկ, բլոկի տարածք, աշխատանքների իրականացման վայր	Աղմուկի մակարդակ	Չափումներ ավտոմատ սարքերով	Հանքավայրի տարածք, տարեկան մեկ անգամ

Մշտադիտարկումների արդյունքում ստացված տեղեկատվությունը ներկայացվելու է ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարություն՝ ՀՀ կառավարության 22.02.2018թ.-ի N191-Ն որոշման պահանջներին համաձայն:

Մշտադիտարկման նպատակով ընկերությունը տարեկան մասնահանելու է 2355.0հազ.դրամ:

ՀՀ կառավարության 10.01.2008թ.-ի №18-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան յուրաքանչյուր ամիս տոպոհանութային աշխատանքների կատարման միջոցով իրականացվելու են Արաքս գետի հունի վիճակի ու կայունության մշտադիտարկումներ: Մշտադիտարկումների արդյունքները փոխանցվելու են ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների, ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություններ, բնապահպանության և ընդերքի տեսչական մարմին և ազգային անվտանգության ծառայություն՝ մինչև տվյալ ամսվան հաջորդող ամսի 5-ը:

- Մթնոլորտային օդի դրակի մշտադիտարկման կետեր (Մրհ.հմ-1, Մրհ.հմ-2, Մրհ.հմ-3, Մրհ.հմ-4, Մրհ.հմ-5, Մրհ.հմ-6, Մրհ.հմ-7)
- Հողային ծածկույթի աղտոտվածության մշտադիտարկման կետ արդյունաբերական իրապարակի տարածքում (Հ.հմ-1)
- Լճակայտերում պահեստավորված ձողերի քիմիական կազմի և խումուսի պարունակության մշտադիտարկման կետեր (Հ.հմ-2, Հ.հմ-3, Հ.հմ-4)

- Մրաքս ցետի ջրերի մշտադիտարկման կետեր (Ջ.հմ-1, Ջ.հմ-2)
- Աղմուկի մակարդակի դիտարկման կետ (Աղմ.մոն. կետ)
- Կենսաբազմազանության դիտարկման տարածք

Նկար 23.

17. ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԵՎ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄՄԱՆ ԸՆԹԱՅՔՈՒՄ Ի ՀԱՅՏ
ԵԿԱԾ ԽՈՉԸՆԴՈՏՆԵՐԻ, ՆԵՐԱՌՅԱԼ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԲԱՅԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՇՄԱԳ հաշվետվության կազմման ընթացքում ի հայտ են եկել մի շարք խնդիրներ/հարցեր, մասնավորապես.

- հաշվետվության մեջ պետք է ներկայացվի ազդակիր բնակավայրը և դրանց տեղադիրքն արտացոլող իրավասու մարմնի տրամադրած տարածական պլանավորման փաստաթղթերը: Որոնք են այդ փաստաթղթերը, որն է իրավասու մարմինը;

- պետք է ներկայացվի նախագծային փաստաթղթով նախատեսված շրջակա միջավայրի հնարավոր բնապահպանական վնասների գնահատումը: ՀՀ գործող օրենսդրությամբ «բնապահպանական վնաս» հասկացություն սահմանված չէ, դրա գնահատման ընթացակարգ ՀՀ իրավական տեղեկատվական համակարգում զետեղված չէ: Անհասկանալի է ինչպես պետք է ընդերքօգտագործողը տրամադրի օրենքով նախատեսված այս տեղեկատվությունը;

- ինչ է նշակում պայմանների հնարավոր փոփոխությունների և դրանց ծավալների նկարագրի առանձին, գումարային և ամբողջական գնահատում;

- ՀՀ օրենսդրությամբ մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունների, գործոնների, ռիսկերի գնահատման ընթացակարգեր սահմանված չեն, ինչպես դա իրականացնել և ներկայացնել ՇՄԱԳ-ում:

18. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ
ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ

1. ՀՀ ՇՄՆ «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ -ի տվյալներ
 2. “Почвы Армянской ССР“. Ред./ Р.А. Эдилян, Г.П. Петросян, Н.Н. Розов. Ереван: “Айастан8, 1976 г.
 3. Հայաստանի բույսերի Կարմիր Գիրք.– 2010թ.
 4. Հայաստանի կենդանիների Կարմիր Գիրք.– 2010թ.
 5. Флора Армении / под ред. А.Л.Тахтаджяна. – Ереван: изд-во АН Арм ССР
 6. “Растительность Армянской ССР”. Магакьян А.К.
 7. “Флора, растительность и растительные ресурсы Армении”, Институт ботаники НАН РА Армянское ботаническое общество. Ереван
 8. “Дикорастущие съедобные растения Армении”. А.П. Тер-Восканян, Ученые записки Ереванского государственного института.
 9. “Цветущие уголки биоразнообразия”, FAO,
<http://www.fao.org/3/i1687r/i1687r08.pdf>
 10. «Животный мир Армянской ССР». Даль С.К ,1954
 11. ՀՀ Արարատի մարզպետարանի պաշտոնական կայք
 12. «Заповедники СССР. Заповедники на Кавказе». Издательство "Мысль" 1990
 13. Թամանյան Կ., Գաբրիելյան Է., Ֆայվուշ Գ., Հովհաննիսյան Մ., Ներսեսյան Ա., Արևշատյան Ա., Խանջյան , Հայաստանի էնդեմիկ բույսերի կարմիր ցուցակ
 14. ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 2022 թվականի սեպտեմբերի 4-ի № 1776-Ա հրաման
 15. Հաշվետվություն ՀՀ Արարատի մարզի Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում իրականացված երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների արդյունքների վերաբերյալ
- А. Тахтаджян «Ботанико-географический очерк Армении», 1941г. Труды ботанического института

Քաղվածք ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստր պետական միասնական գրանցամատյանից

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՊԵՏԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԻԱՄԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑԱՄԱՏՅԱՆԻՑ ՔԱՂՎԱԾՔ առ 2023-02-28

«ՄԼ ՄԱՅՆԻՆԳ»
Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություն (ՍՊԸ)

Գրանցման համար 286.110.05104

Հիմնադրման տարի 2003

Գրանցման ամսաթիվ 2003-09-09

Գործունեության ժամկետ Անժամկետ

Կարգավիճակ Իրավաբանական անձի լուծարման գործընթացում գտնվելու կամ գործունեության (գոյության) դադարման մասին պետական միասնական գրանցամատյանում տեղեկություններ գրառված չեն:

Իրավաբանական անձի ծածկագիր (ՁԿԴ) 39088991

Հարկ վճարողի հաշվառման համար (ՀՎՀՀ) 02569362

Սոցիալական վճարների պարտավորությունների անձնական հաշվի քարտի համար (Ապահովադրի ծածկագիր) 43115104

Էլ. փոստ mlmining@mail.ru

Կայք -

Գտնվելու վայրը

Հասցե Ն. ԱՂՈՆՑԻ ՓՈՂՈՑ / 21/3 ԱՐԱԲԿԻՐ 0014 ԵՐԵՎԱՆ ԵՐԵՎԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հեռախոս --

Գործադիր մարմնի ղեկավար

Պաշտոն Գլխավոր տնօրեն

Անուն Ազգանուն ԷՂՈՒԱՐԴ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

Անձնագրային տվյալներ AU0313624 2021-06-11 001

Հասցե ՎՐԱՑԱԿԱՆ Փ. / Շ / 6 / 52 ԱՐԱԲԿԻՐ 0051 ԵՐԵՎԱՆ ԵՐԵՎԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Տեղեկություններ իրավահաջորդության / իրավանախորդության վերաբերյալ

Իրավահաջորդ(ներ) գրառված չեն

Իրավանախորդ(ներ) «ՍԿԱՅ ԲԻԼԴԻՆԳ» ՍՊԸ (286.110.1115460)

«ՄԼ-ՄԱՅՆԻՆԳ» ՍՊԸ (271.110.780095)

«ՄՄՎԻՆԻՆԳ» ՍՊԸ (99.110.01790)

«ՍԵՆԴ ՄԱՅՆԻՆԳ» ՍՊԸ (282.110.799268)

«ՓՈԼԵ ԳՐՈՒՊ» ՍՊԸ (282.110.754963)

«ԴԼՍ ԳՐՈՒՊ» ՍՊԸ (278.110.792836)

«ԱՆԻ-ԿՎԱՐՑ» ՍՊԸ (52.110.28001)

Տեղեկությունների կանոնադրական կապիտալի չափի մասին

Կանոնադրական կապիտալի չափը ՀՀ դրամով՝ 23502431161

Մասնակիցներ

Անուն Ազգանուն / Անվանում	Գրանցամատյանում գրառման ամսաթիվ	Բաժնեմասի չափը	Բաժնեմասի չափը ՀՀ դրամով
ԴԱՎԻԹ ՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ ՀԱՄԼԵՏԻ Անձնագիր է/հ AT044477 2020-02-07 տրվ. 001 ի կողմից ՀԾՀ 2901800084 Հասցե՝ Պ. ՍԵՎԱԿԻ ԹՂՄ. 10 Փ. / Տ / 3 ԱՌԻՆՔ 2210 ԱՌԻՆՔ ԿՐՏԱՅՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆ	2010-12-15	100 %	23502431161

Պետական միասնական գրանցամատյանում կատարված փոփոխություններ

Գրանցման ամսաթիվ	Փոփոխություններ
2003-09-09	Գործադիր մարմնի ղեկավարի փոփոխություն
2006-01-24	Գործադիր մարմնի ղեկավարի փոփոխություն
2006-05-23	Գործադիր մարմնի ղեկավարի փոփոխություն
2009-03-25	Սեփականության վկայագրի տրամադրում
2009-03-26	Մասնակիցների փոփոխություն մասնակիցների գրանցամատյանում
2009-04-01	ՍՊԸ-ն մասնակիցների գրանցամատյանում ընկերության տվյալների փոփոխություն պայմանավորված փոփոխություն Իրավաբանական հասցեի փոփոխություն Մասնակիցների փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն) Գործադիր մարմնի ղեկավարի տվյալների փոփոխություն

2010-12-09	Սեփականության վկայագրի տրամադրում
2010-12-10	Մասնակիցների փոփոխություն մասնակիցների գրանցամատյանում
2010-12-15	Մասնակիցների փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (նոր խմբագրությամբ կանոնադրություն)
2012-03-28	Կանոնադրության թվայնացում
2012-04-28	Անվանման փոփոխություն Իրավաբանական հասցեի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն)
2013-02-13	Իրավաբանական հասցեի փոփոխություն Մասնակիցների տվյալների փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն)
2013-03-18	Տվյալների ուղղում տվյալների շտեմարանում
2014-10-07	Գործադիր մարմնի ղեկավարի փոփոխություն
2015-02-05	Անվանման փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (նոր խմբագրությամբ կանոնադրություն)
2015-05-08	Իրավաբանական հասցեի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն)
2017-11-09	Մասնակիցների փոփոխություն Մասնակիցների տվյալների փոփոխություն Կանոնադրական կապիտալի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն) Միացում
2017-11-15	Մասնակիցների փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (նոր խմբագրությամբ կանոնադրություն)
2017-12-27	Կանոնադրական կապիտալի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն) Միացում
2019-08-21	Կանոնադրական կապիտալի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն)
2021-06-21	Գործադիր մարմնի ղեկավարի տվյալների փոփոխություն
2021-09-06	Մասնակիցների տվյալների փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն)
2022-03-07	Կանոնադրական կապիտալի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն) Միացում
2022-03-17	Կանոնադրական կապիտալի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն) Գործադիր մարմնի ղեկավարի փոփոխություն
2022-09-27	Պաշտոնական կայքի և/կամ էլ.փոստի մասին տեղեկությունների գրառում Կանոնադրական կապիտալի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն)
2022-10-13	Կանոնադրական կապիտալի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն)
2022-11-16	Կանոնադրական կապիտալի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (կանոնադրության լրացում/փոփոխություն)
2023-02-28	Իրավաբանական հասցեի փոփոխություն Կանոնադրության փոփոխություն (նոր խմբագրությամբ կանոնադրություն)

աղվածքը տրամադրող՝
ստորագրություն

Ունիվերսալ Բիզնես Արդյունք

2023-02-28

Քաղվածքի տրամադրման ամսաթիվ՝

Արտաշատի ԱԿԽ հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքի անշարժ գույքի
նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման վկայականների
պատճենները

	ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՎԿԱՅԱԿԱՆ ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՆԿԱՏՄԱՍԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ	 Կադաստրի կոմիտե
Սույն վկայականով հաստատվում է 14 հոկտեմբերի 2021 թվականին գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման միասնական մատյանում կատարված անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցումը հետևյալ տվյալներով.		
1. ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏ(ՆԵՐ) «ՄԼ ՄԱՅՆԻՆԳ» ՍՊԸ		
2. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ ԵՎ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ Մարզ Արարատ, համայնք Արտաշատ ք.		
3. ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱԾ ՓԱՏՏԱԹՂԹԵՐԸ Անշարժ գույքի ենթավարձակալության պայմանագիր 05/10/2021թ. ա/մ 12985		
4. ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ Կադաստրային ծածկագիրը՝ 03-001-0786-0005 Մակերեսի չափը (հա)՝ 10.18 Նպատակային նշանակությունը՝ գյուղատնտեսական Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ Վարելահող Գրանցված իրավունքի տեսակը՝ ԵՆԹԱՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ		
ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 14102021-03-0060, գաղտնաբառ՝ M163TYULXLNQ		
Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի www.e-codastre.am կայքէջի միջոցով		
Էջ 1/2		

5. ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

- 1) Նպատակային նշանակությունը՝
- 2) Բնութագրերը ըստ առանձին շինությունների՝

Հ/Հ	Կադաստրային ծածկագիր	Տեսակ	Մակերես	Գրանցված իրավունքի տեսակ

Լրացուցիչ նշումներ և տեղեկություններ

Ժամկետը մինչև՝ 08/04/2035թ.

Գրանցումը իրականացնող պաշտոնատար անձի անունը, ազգանունը՝ ԼԻԼԻԹ
ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Զբաղեցրած պաշտոնը՝ Անշարժ գույքի գրանցման միասնական ստորաբաժանման
անշարժ գույքի ավագ ռեգիստր

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 14102021-03-0060, գաղտնաբառ՝ M163TYULXLNQ

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի
www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 2/2

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ

Կադաստրի
կոմիտե

Սույն վկայականով հաստատվում է 19 հոկտեմբերի 2021 թվականին գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման միասնական մատյանում կատարված անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցումը հետևյալ տվյալներով.

1. ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏ(ՆԵՐ)

«ՄԼ ՄԱՅՆԻՆԳ» ՍՊԸ

2. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ ԵՎ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ

Մարզ Արարատ, համայնք Արտաշատ ք. Արտաշատ թաղամաս հողամաս

3. ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱԾ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԸ

Անշարժ գույքի ենթավարձակալության պայմանագիր 05.10.2021թ. թիվ 12986,
Համաձայնագիր 13/10/2021թ 13517

4. ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

Կադաստրային ծածկագիրը՝ 03-001-0790-0002

Մակերեսի չափը (հա)՝ 12

Նպատակային նշանակությունը՝ գյուղատնտեսական

Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ Արտավայր

Գրանցված իրավունքի տեսակը՝ ԵՆԹԱՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 19102021-03-0100, գաղտնաբառ՝ UYTVSTAKHIZQ

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի
www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 1/2

5. ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

- 1) Նպատակային նշանակությունը՝
- 2) Բնութագրերը ըստ առանձին շինությունների՝

Հ/Հ	Կադաստրային ծածկագիր	Տեսակ	Մակերես	Գրանցված իրավունքի տեսակ

Լրացուցիչ նշումներ և տեղեկություններ

Պայմանագրի գործողության ժամկետը՝ մինչև 08.04.2035թ.:

Գրանցումը իրականացնող պաշտոնատար անձի անունը, ազգանունը՝ ՄԿՐՏԻՉ
ՄԱՐԵԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

Զբաղեցրած պաշտոնը՝ Անշարժ գույքի գրանցման միասնական ստորաբաժանման
անշարժ գույքի ավագ ռեգիստր

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 19102021-03-0100, գաղտնաբառ՝ UVTVSTAKHIZQ

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի
www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 2/2

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ

Սույն վկայականով հաստատվում է 19 հոկտեմբերի 2021 թվականին գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման միասնական մատյանում կատարված անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցումը հետևյալ տվյալներով.

1. ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏ(ՆԵՐ)

«ՄԼ ՄԱՅՆԻՆԳ» ՍՊԸ

2. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ ԵՎ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ

Մարզ Արարատ, համայնք Արտաշատ ք. հողամաս

3. ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱԾ ՓԱՏՏԱԹՂԹԵՐԸ

Անշարժ գույքի ենթավարձակալության պայմանագիր 05/10/2021թ. գ/մ 12982,
Համաձայնագիր 13/10/2021թ. սմ 13518

4. ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

Կադաստրային ծածկագիրը՝ 03-001-0786-0003

Մակերեսի չափը (հա)՝ 19.01

Նպատակային նշանակությունը՝ գյուղատնտեսական

Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ Արտաշատ ք.

Գրանցված իրավունքի տեսակը՝ ԵՆԹԱՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 19102021-03-0012, գաղտնաբառ՝ FPVQQPW9CYVA

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի
www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 1/2

5. ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

- 1) Նպատակային նշանակությունը՝
- 2) Բնութագրերը ըստ առանձին շինությունների՝

Հ/Հ	Կադաստրային ծածկագիր	Տեսակ	Մակերես	Գրանցված իրավունքի տեսակ

Լրացուցիչ նշումներ և տեղեկություններ

Գրանցումը իրականացնող պաշտոնատար անձի անունը, ազգանունը՝ ՄԱՐԻՆԵ
ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ

Զբաղեցրած պաշտոնը՝ Անշարժ գույքի գրանցման միասնական ստորաբաժանման
անշարժ գույքի գլխավոր ռեգիստր

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 19102021-03-0012, գաղտնաբառ՝ FPVQQPW9CYVA

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի
www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 2/2

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ

Սույն վկայականով հաստատվում է 14 հոկտեմբերի 2021 թվականին գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման միասնական մատյանում կատարված անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցումը հետևյալ տվյալներով.

1. ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏ(ՆԵՐ)

«ՄԼ ՄԱՅՆԻՆԳ» ՍՊԸ

2. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ ԵՎ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ

Մարզ Արարատ, համայնք Արտաշատ ք. հողամաս

3. ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱԾ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԸ

Ենթավարձակալության պայմանագիր 05.10.2021թ. գ/մ 12983

4. ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

Կադաստրային ծածկագիրը՝ 03-001-0788-0001

Մակերեսի չափը (հա)՝ 29.553

Նպատակային նշանակությունը՝ գյուղատնտեսական

Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ Արտաշատ ք.

Գրանցված իրավունքի տեսակը՝ ԵՆԹԱՎԱՐԶԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 14102021-03-0054, գաղտնաբառ՝ TZ8VMQMJEQUM

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի
www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 1/2

5. ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

- 1) Նպատակային նշանակությունը՝
- 2) Բնութագրերը ըստ առանձին շինությունների՝

Հ/Հ	Կադաստրային ծածկագիր	Տեսակ	Մակերես	Գրանցված իրավունքի տեսակ

Լրացուցիչ նշումներ և տեղեկություններ

Ժամկետը մինչև 08.04.2035թ.

Գրանցումը իրականացնող պաշտոնատար անձի անունը, ազգանունը՝ ԽՈՍՐՈՎ
ԻՍՐԱՅԵԼՅԱՆ

Զբաղեցրած պաշտոնը՝ Անշարժ գույքի գրանցման միասնական ստորաբաժանման
անշարժ գույքի ավագ ռեգիստր

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 14102021-03-0054, գաղտնաբառ՝ TZ8VMQMJEQUM

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի
www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 2/2

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՆԿԱՏԱՄԱՐ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ

Կադաստրի
կոմիտե

Սույն վկայականով հաստատվում է 19 հոկտեմբերի 2021 թվականին գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման միասնական մատյանում կատարված անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցումը հետևյալ տվյալներով.

1. ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏ(ՆԵՐ)

«ՄԼ ՄԱՅՆԻՆԳ» ՍՊԸ

2. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ ԵՎ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ

Մարզ Արարատ, համայնք Արտաշատ Արտաշատ ք. հողամաս

3. ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱԾ ՓԱՏՏԱԹՂԹԵՐԸ

Անշարժ գույքի ենթավարձակալության պայմանագիր 05/10/2021թ. գ/մ 12984,
Համաձայնագիր 13.10.2021թ. թիվ 13516

4. ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

Կադաստրային ծածկագիրը՝ 03-001-0786-0001

Մակերեսի չափը (հա)՝ 36.2

Նպատակային նշանակությունը՝ գյուղատնտեսական

Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ Արտաշատ

Գրանցված իրավունքի տեսակը՝ ԵՆԹԱՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 24032022-03-0004, գաղտնաբառ՝ XBBBJF4FAIRR

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի
www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 1/2

5. ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

- 1) Նպատակային նշանակությունը՝
- 2) Բնութագրերը ըստ առանձին շինությունների՝

Հ/Հ	Կադաստրային ծածկագիր	Տեսակ	Մակերես	Գրանցված իրավունքի տեսակ

Լրացուցիչ նշումներ և տեղեկություններ

Ենթավարձակալության իրավունքը կնքված է մինչև 08/04/2035թ.: Սույն վկայականը հանդիսանում է N 19102021-03-0034 վկայականի ուղղված տարբերակը, որը տրամադրվել է 24.03.2022 թվականին:

Գրանցումը իրականացնող պաշտոնատար անձի անունը, ազգանունը՝ ԱՐՍԵՆ ՄԱԼԽԱՍՅԱՆ

Ջբաղեցրած պաշտոնը՝ Անշարժ գույքի գրանցման միասնական ստորաբաժանման անշարժ գույքի ավագ ռեգիստր

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 24032022-03-0004, գաղտնաբառ՝ XBBBJF4FAIRR

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 2/2